

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
Finanšu katedra

**NOGULDĪJUMU ANALĪZE LATVIJAS
KOMERCIBANKĀS**

Deposit analysis in Latvian commercial banks

BAKALaura DARBS
Ekonomikas bakalaura studiju programma

Autors: **Osvalds Gelbrots**
Studenta apliecības Nr.: og11015
Darba vadītājs: M.ekon., lektore Larisa Bule

RĪGA 2015

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba tēma ir „Noguldījumu analīze Latvijas komercbankās”. Darba mērķis ir uz Latvijas komercbanku, kā arī autora izvēlēto komercbanku, noguldījumu datu izpēti un analīzes pamata, izdarīt secinājumus par Latvijas komercbanku noguldījumu struktūru un izteikt priekšlikumus, kas palīdzētu veicināt noguldījumu attīstību.

Bakalaura darbs sastāv no 3 nodaļām un 8 apakšnodaļām. Pirmajā nodaļā autors apskatījis noguldījuma jēdzienu un noguldījumu klasifikāciju. Otrajā nodaļā autors ir veicis Latvijas komercbanku noguldījumu analīzi, kā arī četru autora izvēlēto Latvijas komercbanku noguldījumu izpēti un to analīzi. Otrās nodaļas beigu daļā autors apskatījis noguldījumu garantiju sistēmu kā arī veicis noguldījumu garantiju fonda aktīvu analīzi. Trešajā nodaļā autors izvēlējies veikt Igaunijas komercbanku noguldījumu galveno rādītāju izpēti un to salīdzināšanu ar otrajā nodaļā iegūtajiem datiem par noguldījumiem Latvijas komercbankās, kā arī veikt autora izveidotās aptaujas iegūto datu analīzi.

Darbs apjoms ir 61 lpp un darbā izmantoti 38 attēli.

ANNOTATION

The theme of the Bachelor thesis is „Deposit analysis in Latvian commercial banks”. The purpose of the Bachelor Paper is to make conclusions about the structure of deposits in Latvian commercial banks and to make proposals that would help promote the development of the deposits.

The Paper consists of three chapters and eight subchapters. In the first chapter the author looked at the concept of the deposit and deposit classification. In the second part of the Paper the author has made deposit analysis in Latvian commercial banks, and also has made deposit analysis for four author chosen Latvian commercial banks. At the end of the second chapter the author looked at the deposit guarantee scheme and has made analysis of deposit Guarantee Fund assets. In the third part of the Paper the author has made deposit analysis in Estonian commercial banks and compared data with Latvian commercial banks.

The paper contains 61 pages and 38 pictures.

SATURS

APZĪMĒJUMU RĀDĪTĀJS	5
IEVADS	6
1. NOGULDĪJUMU TEORĒTISKIE ASPEKTI	8
1.1 Noguldījuma jēdziens, klasifikācija un tās raksturojums	8
1.2. Noguldījumu procentu aprēķināšana un maksāšana	12
2. LATVIJAS KOMERCBANKU NOGULDĪJUMU SALĪDZINOŠĀ ANALĪZE	15
2.1. Noguldījumu analīze Latvijas komercbankās	15
2.2. Noguldījumu analīze Latvijas lielākajās komercbankās	22
2.3. Noguldījumu garantiju sistēma	36
3. NOGULDĪJUMU PIESAISTES ANALĪZE	39
3.1. Latvijas un Igaunijas komercbanku noguldījumu salīdzinājums	39
3.2. Klientu piesaiste un to noturēšana.....	45
3.3. Komercbanku klientu skatījums uz noguldījumiem: aptaujas analīze	49
SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI	56
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS.....	60

APZĪMĒJUMU RĀDĪTĀJS

FKTK – Finanšu un kapitāla tirgus komisija

EUR – Euro

LVL – Latvijas Valsts Lats

USD – Amerikas Savienoto Valstu Dolārs

EKK – Igaunijas krona

LR – Latvijas Republika

IEVADS

Naudai cilvēku dzīvēs ir vienmēr bijusi un vienmēr būs liela nozīme. Ar tās palīdzību, cilvēks apmierina savas vēlmes un iegribas, tātad savā ziņā var teikt, ka nauda sniedz labklājības un drošības sajūtu. Citiem tās ir daudz, bet citiem tās ir maz un tāpēc ir pilnībā saprotama nepieciešamība pēc banku klātbūtnes mūsdienu pasaulē. Bankas galvenās funkcijas ir piesaistīt klientu naudas līdzekļus par to kā pateicību klienti saņem procentu maksājumus no bankas puses, kā arī izsniegt kredītus klientiem, kam tā ir nepieciešama savu velmju apmierināšanai, bankai saņemot par to procentu maksājumus no klientiem par sniegto aizdevumu. Nopelnīt var gan banka, gan arī sabiedrības daļa, kuriem ir brīvie naudas līdzekļi un, kuri tos izvēlās noguldīt bankā. Bankām attīstoties, paplašinās un turpina paplašināties arī piedāvājumu un pakalpojumu klāsts, ko piedāvā kredītiestādes. Katras valsts ekonomikas centrā ir bankas, kas ar sniegtajiem pakalpojumiem, palīdz radīt jaunus uzņēmumus, radot jaunas darba vietas, tādā veidā uzlabojot valsts ekonomisko stāvokli.

Katrs domā par savu un savas ģimenes labklājību, kā arī par nākotni. Noguldīt naudu bankā ir labāk, kā glabāt to mājās, jo tas ir veids kā uzkrāt naudu kādam iecerētam nākotnes pirkumam un vēl tādā veidā gūt peļņu no procentiem. Tomēr lielu sabiedrības daļu uztrauc jautājums vai viņu nauda bankā ir drošībā, tāpēc ir ļoti svarīgi izvērtēt valsts likumdošanu un izvērtēt cik lielam riskam ir pakļauti klientu noguldījumi.

Banku galvenais resursu piesaistīšanas veids ir noguldījumi. Bankām izdevīgāki ir noguldījumi, kas tiek noguldīti ilgtermiņā, jo ar tiem banka var rēķināties un tālāk veikt darbības, lai palīdzētu izsniegt kredītus, tādā veidā nopelnot pati banka, kā arī dodot iespēju nopelnīt kādam citam.

Bakalaura darba mērķis ir uz Latvijas komercbanku datu analīzes pamata, kā arī veicot datu salīdzināšanu starp komercbankām un citu valstu datiem, veikt secinājumus un sniegt priekšlikumus noguldījumu attīstībai.

Darba mērķa sasniegšanai tiek izvirzīti šādi uzdevumi:

- Spēciālajā literatūrā un normatīvajos dokumentos izpētīt noguldījumu veidus un to klasifikāciju;
- internetā publiskotajos materiālos iepazīties ar noguldījumu veidiem kādus piedāvā Latvijas komercbankas;
- speciālajā literatūrā un LR likumdošanā izpētīt noguldījumu garantiju sistēmas pamatprincipus;
- veikt noguldījumu analīzi Latvijas komercbankās;

- veikt savstarpējo analīzi populārākajās Latvijas komercbankās;
- veicot Latvijas komercbanku noguldījumu analīzi, galvenos rādītājus salīdzināt ar Igaunijas komercbanku noguldījumu rādītājiem;
- izdarīt secinājumus par noguldījumiem Latvijā
- izvirzīt priekšlikumus noguldījumu attīstībai.

Darba struktūra sastāv no trijām nodaļām. Pirmajā nodaļā autors vēlās iepazīties ar noguldījuma jēdzienu, izveidot to klasifikāciju un raksturojumu. Otrajā daļā balstoties uz FKTK un komercbanku datiem veiks noguldījumu analīzi Latvijas komercbankās, kā arī veiks savstarpējo analīzi populārākajās Latvijas komercbankās. Trešajā daļā autors veiks Igaunijas komercbanku noguldījumu galveno rādītāju izpēti un to salīdzināšanu ar otrajā nodaļā iegūtajiem datiem par noguldījumiem Latvijas komercbankās, kā arī veiks izveidotās aptaujas iegūto datu analīzi, kā arī apskatīs iespējas par klientu noturēšanu un piesaistīšanu.

Bakalaura darbā izmantotas tādas pētīšanas metodes kā literatūras analīze, likumdošanas analīze, grafiskā attēlošana un analīze, statistiskā analīze.

Pētījuma periods ir laika posms no 2004. līdz 2014.gadam. Šajā laika posmā ir uzskatāmi redzama noguldījumu attīstība pirms krīzes, krīzes un pēc krīzes gados.

Bakalaura darbā autors izmanto dažādus literatūras un datu avotus – interneta resursus un dažādas grāmatas. Latvijas komercbanku noguldījumu statistiskie dati iegūti no FKTK mājas lapas. Savstarpējai komercbanku salīdzināšanai izmantoti dati no konkrēto komercbanku finanšu pārskatiem, bet dati par noguldījumiem Igaunijas komercbankās no Igaunijas Bankas statistikas datiem.

1. NOGULDĪJUMU TEORĒTISKIE ASPEKTI

1.1 Noguldījuma jēdziens, klasifikācija un tās raksturojums

Pēc Latvijas Kredītiestāžu likuma noguldījums ir naudas līdzekļu glabāšana kredītiestādes kontā uz noteiktu vai nenoteiktu laiku un ar vai bez procentiem.¹ Gan Latvijā, gan visā pasaulē bankas darbojas kā universālas komercbankas, piedāvājot pakalpojumu klāstu, kas ir – kredītu un noguldījumu operācijas, kontu atvēršanu, maksājumu norēķinus u.c.² Bankas savu darbību lielākā vai mazākā mērā finansē ar noguldījumiem, kas piesaistīti no dažādiem avotiem.³ Bankas piesaistītos noguldījumus tālāk novirza uzņēmumu, organizāciju un privātpersonu, pēc papildus naudas līdzekļu vajadzības apmierināšanai. Procentus, ko banka maksā noguldītājam ir mazāki, kā tos, kurus saņem banka, izvietojot savus līdzekļus aktīvajās operācijās.⁴ Visbiežāk bankas piedāvā veikt noguldījumus EUR un USD valūtās, taču pastāv iespēja noguldīt arī citās valūtās.

Noguldījumus var iedalīt divās grupās:

- 1) pieprasījuma noguldījumi – uz nenoteiktu laiku ar pienākumu izmaksāt pēc klienta pieprasījuma;
- 2) termiņnoguldījumi.

Savukārt termiņnoguldījumus var iedalīt divās apakšgrupās:

- a) termiņnoguldījumi uz noteiktu laiku;
- b) termiņnoguldījumi uz nenoteiktu laiku ar klienta iepriekšēju pieteikumu par noguldījuma izņemšanu.⁵

Pieprasījuma noguldījumi ir beztermiņa noguldījuma veids, klients var brīvi rīkoties ar saviem naudas līdzekļiem. Naudas līdzekļu augstās mobilitātes dēļ atlikumi pieprasījuma kontos reizēm ir ļoti mainīgi, klients var kontu papildināt, bet tajā pašā brīdī visus līdzekļus izņemt. Šī iemesla dēļ pieprasījuma noguldījumu procentu likme parasti ir ļoti zema, vai arī vispār netiek noteikta. Konkurence noguldījumu piesaistīšanas jomā pieaug uz ko komercbankas reaģē piedāvājot klientiem papildus pakalpojumus, piemēram, norēķinu kartes, kas atvieglo operācijas ar norēķinu kontiem. Piesaistīto līdzekļu struktūrā noguldījumiem uz pieprasījumu ir lielākais īpatsvars. Tas parasti ir vislētākais avots banku resursu izveidošanai.

---

¹ <http://likumi.lv/doc.php?id=37426> LR likums. *Kredītiestāžu likums*. (skatīts 15.04.15.)

² S. Saksonova, *Banku darbība* - Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultācijas un mācību centrs, 2006.g. - 84. lpp.

³ I. Briede, *Banku finanšu pakalpojumi* - Rīga: Biznesa augstskola Turība, 2000.g. – 36. lpp.

⁴ S. Saksonova, *Banku darbība* - Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultācijas un mācību centrs, 2006.g. - 84. lpp.

⁵ S. Saksonova, *Banku darbība* - Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultācijas un mācību centrs, 2006.g. - 90. lpp.

Ņemot vērā to, klients var brīvi rīkoties ar saviem naudas līdzekļiem, tas var jebkurā laikā izņemt līdzekļus no konta. Šī iemesla dēļ, bankām nepieciešams, lai bankas apgrozībā būtu palielināta augsta likvīdo aktīvu daļa (līdzekļu atlikumu daļa kasē, korespondentkontā utt.).⁶

Termiņnoguldījumi visbiežāk ir noguldījumi uz noteiktu termiņu, kuriem ir fiksēta procentu likme. Procentu likmes lielumu un procentu maksāšanas kārtību nosaka līgumā, kredītiestādei ar klientu savstarpēji vienojoties. Par procentu aprēķināšanas laika posmu tiek ņemts noguldījuma dienu skaits, kā pamatā ir gads, kurā nosacīti ir 360 dienas.⁷ Klienta interesēs ir lielāka procentu likme, lai ieguldītā nauda, nestu lielāku peļņu. Svarīgākais faktors termiņnoguldījumu procentu likmes noteikšanā ir termiņš uz kādu ir veikts noguldījums- jo lielāks ir termiņš, jo augstākus procentus piedāvā banka. Tāpat, būtiska nozīme ir izmaksas biežumam – jo retākas ir izmaksas, jo augstāka ir procentu likme.⁸

➤ Termiņnoguldījumi uz noteiktu laiku – ir noguldījums uz noteiktu laika posmu, kas parasti ir no viena mēneša līdz pieciem un vairāk gadiem, kas paredz to, ka noguldījumu ar uzkrātajiem procentiem ir iespējams izņemt tikai termiņa beigās.⁹ Tas, protams, neliedz iespēju ārkārtas gadījumā izņemt naudas līdzekļus, bet tad ir jāērķinās ar to, ka noguldītājs zaudē uzkrātos procentus, un var pat tikt aprēķināta soda nauda, kas parasti ir atrunāts līgumā.¹⁰ Kā, piemēram, Swedbank, ja līgums tiek izbeigts pirms termiņa, noguldītājam netiek izmaksāti aprēķinātie peļņas procenti par depozīta summu un tiek ieturēta soda nauda 1% apmērā no depozīta summas.¹¹ Kā arī jau izmaksātos noguldījuma procentus banka var ieturēt no noguldījuma summas pirms tās izmaksas.¹² Turpretī DNB banka, ja klients banku ir rakstiski pabrīdinājis 7 dienas pirms līguma laušanas, neiekasē soda naudu, bet neizmaksā uzkrātos procentus.¹³

➤ Termiņnoguldījumu uz nenoteiktu laiku var izņemt ne agrāk, kā pēc viena mēneša no noguldījuma pieņemšanas brīža. Pieteikumu par noguldījuma izņemšanu, ja līgumā nav noteikts citādi, ir iesniedzams 10 dienas pirms noguldījuma izņemšanas.¹⁴

---

⁶ S. Saksonova, Banku darbība - Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultācijas un mācību centrs, 2006.g. - 91. lpp

⁷ <http://likumi.lv/doc.php?id=37426> LR likums. *Kredītiestāžu likums.* (skatīts 15.04.15.)

⁸ S. Saksonova, Banku darbība - Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultācijas un mācību centrs, 2006.g. - 91. lpp

⁹ https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_uznemumiem/termindepozits/ Swedbank mājaslapa. (skatīts 15.04.15.)

¹⁰ S. Saksonova, Banku darbība - Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultācijas un mācību centrs, 2006.g. - 91. lpp

¹¹ https://www.swedbank.lv/cenradis/termindepozits_juridiskam_personam Swedbank mājaslapa. (skatīts 15.04.15.)

¹² https://www.swedbank.lv/files/pakalpojumi_uznemumiem/noguldijuma_ligums_lv.pdf Swedbank mājaslapa (skatīts 15.04.15.)

¹³ <https://www.dnb.lv/lv/privatpersonam/depoziti-un-uzkrajumi/terminnoguldijumi> DNB bankas mājaslapa (skatīts 15.04.15.)

¹⁴ <http://likumi.lv/doc.php?id=37426> LR likums. *Kredītiestāžu likums.* (skatīts 15.04.15.)

Termiņnoguldījuma termiņu ir iespējams pagarināt, bet noguldījumu nav iespējams papildināt.¹⁵ Dažas bankas piedāvā arī tādus noguldījuma līgumus, kas paredz, ka noteikta perioda, piemēram, mēneša vai ceturkšņa, beigās par šo periodu aprēķinātie procenti tiek pievienoti pamatsummai un nākamajos periodos procentu aprēķini tiek veikti no šīs palielinātās summas.¹⁶

Papildus apskatītajiem pieprasījuma un termiņnoguldījumiem, autors vēlās apskatīt, pēc savām domām, populārākos noguldījuma veidus Latvijas komercbankās.

Atkarībā no noguldījuma termiņa pastāv:

1) Īstermiņa noguldījumi - tie ir noguldījumi līdz vienam gadam. Vispopulārākie uzņēmumu vidū ir noguldījumi ar termiņu līdz vienam mēnesim. Tas dod iespēju uzņēmumiem noguldīt lielākas naudas summas un par to saņemt procentu maksājumus. Parasti noguldījumiem ar lielām summām bankas nosaka individuālas procentu likmes, lai klients būtu ieinteresēts noguldīt pie viņiem. Īstermiņa noguldījumu nevar papildināt un pagarināt tā termiņu.

2) Ilgtermiņa noguldījumi - pretēji īstermiņa noguldījumiem, kur noguldījuma termiņš ir līdz vienam gadam, ilgtermiņa noguldījums ir ar termiņu, kas lielāks par vienu gadu. Pirms līguma noslēgšanas ir svarīgi pārliecināties, kādus nosacījumus un soda naudas apmērus ir noteikusi banka, ja līgums tiek laužts pirms termiņa.

Abus minētos noguldījumus, pēc abu pušu vienošanās ir iespējams veikt arī dažādās valūtās.¹⁷

KRĀJKONTA RAKSTUROJUMS

Krājkontu parasti izvēlās, lai uzkrātu naudu neparedzētiem tēriņiem, kur nauda ir nošķirta no ikdienas tēriņiem. Uzkrājumu ir iespējams neierobežoti un bez grūtībām papildināt, ar summu pēc paša izvēles. Ir arī iespējams izveidot regulāro maksājumu, ko ietur no algas. Veidojot uzkrājumu krājkontā, uzkrātie procenti, reizi ceturksnī tiek pieskaitīti uzkrājuma summai. Ir ērti piekļūt ieguldītajai naudai, bez papildus komisijas maksas, ja banka tiek pabrīdināta 7 dienas iepriekš. Nauda tiek pārskaitīta uz savu algas kontu.¹⁸

PILNGADĪBAS KRĀJKONTA RAKSTUROJUMS

Pilngadības krājkonts ir veids, kā veikt uzkrājumu savam bērnam. Konts tiek atvērts uz bērna vārda un trešo personu piekļūšana kontam ir ierobežota. Līdz 18.gadu vecumam, bērnu pārstāv vecāki vai aizbildnis. Sasniedzot 18.gadu vecumu, uzkrātajai naudai var piekļūt

¹⁵ https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_uznemumiem/termindepozits/ Swedbank mājaslapa. (skatīts 18.04.15.)

¹⁶ <http://www.klientuskola.lv/lv/finansu-pakalpojumi/11-noguldijums-depozits.html> FKTK klientu skola (skatīts 18.04.15.)

¹⁷ <http://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=19741&chapterid=4188> (skatīts 18.04.15.)

¹⁸ https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/krajkonts/ Swedbank mājaslapa (skatīts 19.04.15.)

un brīvi rīkoties tikai konta īpašnieks. Procentu likmi maina reizi gadā, no līguma parakstīšanas datuma, un uzkrātos procentus reizi gadā pieskaita uzkrājuma pamatsummai. Konta papildināšana ir ērta un vienkārša, pievienojot regulāro maksājumu opciju, kas no ikmēneša algas atskaita noteikto naudas summu un ieskaita to bērna krājkontā.¹⁹

PENSIJU 3.LĪMEŅA RAKSTUROJUMS

Ļauj pašam veidot savu pensiju. Tā ir brīvprātīga izvēle, kas ļauj palielināt savus ienākumus pensijas vecumā un nodrošināt augstāku labklājības līmeni. Katrs pats var brīvprātīgi izvēlēties kādu daļu savu ienākumu un cik bieži tos novirzīt privātā pensiju fondā. Pietiek ar nelielām, regulārām iemaksām, ko var veikt izmantojot regulāro maksājumu sistēmu, kas atskaita noteiktu naudas summu no jūsu ikmēneša ienākumiem, tādā veidā nodrošinot vecumdienās lielākus ienākumus. Iekrāto summu ir iespējams saņemt uzreiz vai pa daļām jau no 55. gadu vecuma, kas ir ātrāk nekā valsts noteiktais pensijas vecums. Papildpensijas kapitāls ir mantojams un to manto mantinieki civillikumā noteiktā kārtībā.²⁰

Latvijā darbojas 7 privātie pensiju fondi, kas piedāvā 19 dažādus pensiju plānus, kas atšķiras gan pēc valūtas, kadā tiek veikts ieguldījums, gan ieguldīšanas stratēģijas.²¹

Autors, apskatot un izvērtējot bankas Citadele un draugiem.lv veiktā pētījuma rezultātus par uzkrājumu veikšanu, var secināt, ka Latvijas iedzīvotāji pārsvarā veic individuālos uzkrājumus, bieži vien nesaskaņojot tos ar ģimenes locekļiem, tomēr uzkrājumu mērķis ir celt ģimenes labklājību. Ir dažādi iemesli, kāpēc cilvēki izvēlās veidot uzkrājumus.²² Autors vēlējās uzskaitīt dažus, pēc savām domām, visbiežākos iemeslus, kāpēc tiek veidoti uzkrājumi.

Visbiežākie uzkrājumu veidošanas iemesli:

- Mērķim – uzkrājums tiek veikts kādam konkrētam mērķim(mājas vai dzīvokļa iegādei, automašīnas iegādei, mājokļa remontam, ceļojumam, svinību rīkošanai).
- Uzkrājumi ārkārtas gadījumiem – Ir dzirdēti tādi gadījumi, kad notiek kas negaidīts un neparedzēts(veselības problēmas, operācijas, automašīnas remonts), kas veido neparedzētus izdevumus. Šis ir viens no biežākajiem

¹⁹ https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/pilngadibas_krajkonts/ Swedbank mājaslapa (skatīts 19.04.15.)

²⁰ https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/pensiju_3_limenis/ Swedbank mājaslapa (skatīts 19.04.15.)

²¹ <http://www.bankasoc.lv/lv/petijumi/pensiju-fondu-apskats.html> Latvijas komercbanku asociācija (skatīts 19.04.15.)

²² <http://www.citadele.lv/lv/media/news/index.php?id426=29464> Bankas Citadele mājaslapa (skatīts 19.04.15.)

ienesliem, kādēļ cilvēki izvēlās veikt uzkrājumus, jau laikus nodrošinoties ar naudas līdzekļiem, šādiem gadījumiem..

- Uzkrājums bērna nākotnei – Ikvienam vecākam rūp sava bērna nākotne, tieši tādēļ vairums vecāku izvēlās veikt uzkrājumu bērna nākotnei, tādā veidā nodrošinot naudas līdzekļus, kas domāti, piemēram, studiju maksai, kas mūsdienās prasa lielus finansiālos ieguldījumus. Šī iemesla dēļ ir vērts laikus padomāt par bērna nākotni un veikt uzkrājumu nākotnei.²³
- Pensijai – Katrs domā par savu labklājību pensijā. Latvijā ir izveidota trīs līmeņu pensiju sistēma. Ir svarīgi iesaistīties visos trijos pensiju līmeņos, kas notiek no savas algas maksājot sociālās apdrošināšanas iemaksas. To apmērs pašlaik ir 34,09% no algas, un pensijas kapitālā tiek reģistrēti 20%, kas tiek sadalīti starp 1. un 2. līmeni. Daļība 3. pensiju līmenī ir pēc paša gribas, veidojot uzkrājumu vecumdienām. Jo ātrāk iesaistīsies 3. pensiju līmenī, jo lielāks būs uzkrājums, kas nodrošinās lielākus ienākumus pensijas gados.²⁴

1.2. Noguldījumu procentu aprēķināšana un maksāšana

Banku konkurencē, noguldījumu piesaistē, svarīgi ir tas, lai procentu likmes būtu elastīgas, kā arī liela nozīme ir to dažādībai, jo stimulējot klientu noguldījumus, banka dažādiem noguldījumiem maksā dažādus procentus. Katra banka noguldījumu procentu likmes nosaka individuāli, vadoties katra pēc savas noguldījumu politikas, kā arī vadoties pēc Centrālās bankas refinansēšanas likmes un stāvokļa naudas tirgū. Kā autors iepriekš minējis, procentu likmju lielums ir atkarīgs no tā, kāds ir noguldījuma termiņš, summa, valūtas veids un papildus tam ir arī daži citi faktori.

Kā zināms, maksājāmie procenti ir bankas izdevumi, tāpēc banka nav ieinteresēta augstās procentu likmēs, bet bankas ir spiestas uzturēt tādas procentu likmes, lai tās būtu pievilcīgas klientiem un, lai tās spētu konkurēt ar citu banku piedāvātajām noguldījumu procentu likmēm. Bankas cenšās pēc iespējas vairāk piesaistīt tādas noguldījumus, kuriem ir lielas summas un, kuras noguldītas ilgtermiņā. Šādiem noguldījumiem, banka ir ieinteresēta piedāvāt augstāku procentu likmi, jo banka piesaistītos līdzekļus, tālāk iegulda par augstākām procentu likmēm, piemēram, izsniedzot kredītus, tādā veidā gūstot peļņu.

Bankai ar klientu savstarpēji vienojoties, procentu likmes lielums un termiņš, kā arī procentu maksāšanas kārtība noguldījumam ir atrunāta līgumā. Ja līgumā nav atrunāts citādi,

²³ https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/uzkrajums_berna_nakotnei/ Swedbank mājaslapa (skatīts 19.04.15.)

²⁴ https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/pensijas/ Swedbank mājaslapa (skatīts 19.04.15.)

tad par procentu aprēķināšanas laika posmu tiek pieņemts noguldījuma kalendāro dienu skaits, kā aprēķinu pamatā ir gads, kurā nosacīti ir 360 dienas. Procenti ir jāmaksā katru gadi 31.decembrī, pilnīgi atmaksājot noguldījumu. Ja 60 gadu laikā nav veikti nekādi darījumi ar šo noguldījumu, klients zaudē prasījuma tiesības pret banku un noguldījuma summa ir uzskatāma, kā bankas ienākumi.²⁵

Procentu maksājumi par noguldījumiem tiek aprēķināti pēc formulas:

[1.1.]

$$\text{Procentu maksājumi} = \frac{(\text{noguldījuma summa} \times \text{noguldījuma dienu skaits} \times \text{procentu gada likme})}{360 \times 100}$$

Noguldījumu procentu aprēķināšanai komercbankas izmanto dažādas aprēķināšanas metodes:

a) vienkāršie procenti- aprēķinu pamatā ir sākotnējā noguldītā naudas summa. Procenti netiek aprēķināti no nopelnītajiem procentiem iepriekšējos periodos. Vienkāršie procenti tiek aprēķināti pēc formulas:

$$FV = PV(1 + ni) \quad [1.2.]$$

kur FV – noguldījuma nākotnes vērtība,
PV – Noguldījuma sākumvērtība,
n – periodu skaits,
i – perioda likme.²⁶

b) saliktie procenti – katra uzkrāšanas perioda beigās nopelnītie procenti tiek pieskaitīti kapitālam un katra nākamā perioda procentus aprēķina jau pēc pieaugušā kapitāla. Saliktie procenti tiek aprēķināti pēc formulas:

$$FV = PV(1 + i)^n \quad [1.3.]$$

kur FV – noguldījuma nākotnes vērtība,
PV – Noguldījuma sākumvērtība,

²⁵ S. Saksonova, Banku darbība - Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultācijas un mācību centrs, 2006.g. - 92. lpp

²⁶ M. Kudinska, B. Baltača, E. Kaužēns, Finanšu tirgus Latvijā un Eiropas Savienībā – Rīga: Banku Augstskola 2001.g. – 44.lpp

n – periodu skaits,
i – perioda likme.²⁷

Pirmais piemērs: Arnita ir noguldījusi bankā „X” **10 000** eiro uz **diviem** gadiem, procentu likme ir noteikta **3%** gadā.

Vienkāršie procenti: $FV = 10\,000(1 + 2 \times 0,03) = \underline{10\,600\ \text{€}}$

Saliktie procenti: $FV = 10\,000(1 + 0,03)^2 = \underline{10\,609\ \text{€}}$

Otrais piemērs: Arnita ir noguldījusi bankā „X” **10 000** eiro uz **četriem** gadiem, procentu likme ir noteikta **3%** gadā.

Vienkāršie procenti: $FV = 10\,000(1 + 4 \times 0,03) = \underline{11\,200\ \text{€}}$

Saliktie procenti: $FV = 10\,000(1 + 0,03)^4 = \underline{11\,255,09\ \text{€}}$

Trešais piemērs: Arnita ir noguldījusi bankā „X” **10 000** eiro uz **četriem** gadiem, procentu likme ir noteikta **5%** gadā.

Vienkāršie procenti: $FV = 10\,000(1 + 4 \times 0,05) = \underline{12\,000\ \text{€}}$

Saliktie procenti: $FV = 10\,000(1 + 0,05)^4 = \underline{12\,155,06\ \text{€}}$

Vienkāršo un salikto procentu aprēķiniem autors izvēlējās ņemt vienādus piemērus, lai saprotamāk varētu redzēt procentu ieņēmumu atšķirību starp vienkāršajiem un saliktajiem procentiem, kad mainās noguldījuma termiņš un procentu likme. Var secināt, ka Arnitai lielāks ienākums būtu, ja banka „X” maksātu saliktos procentus, jo salīdzinot ar vienkāršo procentu aprēķiniem, visos trijos piemēros peļņa būs lielāka par, attiecīgi, pirmajā piemērā – 9 eiro, otrajā – 55,09 eiro un trešajā piemērā – 155,06 eiro.

Apskatot augstāk minētos piemērus, var secināt, ka ieņēmumi no saliktajiem procentiem noguldītājam nesīs lielāku peļņu un, jo lielāka būs noguldījuma summa, procentu likme un noguldījuma termiņš, jo šī starpība būs lielāka.

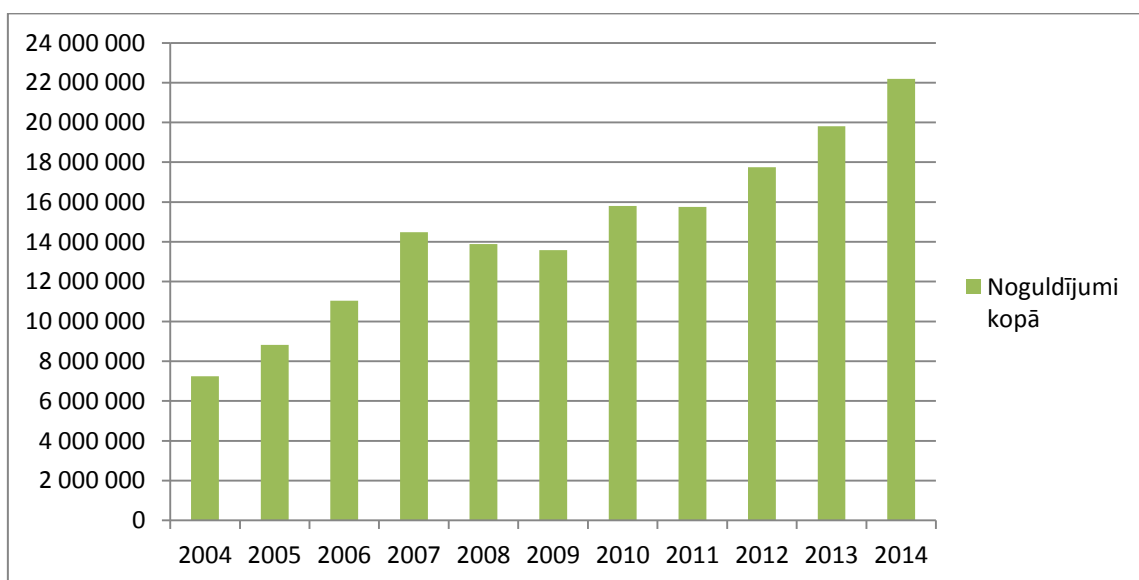
²⁷ M. Kudinska, B. Baltača, E. Kaužēns, Finanšu tirgus Latvijā un Eiropas Savienībā – Rīga: Banku Augstskola 2001.g. – 45.lpp

2. LATVIJAS KOMERCIBANKU NOGULDĪJUMU SALĪDZINOŠĀ ANALĪZE

2.1. Noguldījumu analīze Latvijas komercbankās

Latvija ir valsts, kas atrodas Ziemeļeiropā, Baltijas jūras austrumu krastā. Tā ir viena no trijām Baltijas valstīm. No austrumu puses Latvija robežojās ar Krieviju, ziemeļos - Igauniju, dienvidos – Lietuvu un dienvidaustrumos - Baltkrieviju. Latvija ir viena no 28 Eiropas savienības dalībvalstīm.²⁸ Pēc Latvijas iedzīvotāju reģistra datiem uz 2015.gada 1.janvāri, Latvijā dzīvoja 2 160 125 patstāvīgie iedzīvotāji.²⁹ Tā ir viena no vismazāk apdzīvotajām Eiropas savienības valstīm. Latvija 2014.gada 1.janvārī pievienojās Eirozonai un Latvijas nacionālo valūtu Latus, tā aizstāja ar vienoto Eiropas savienības valūtu Euro.

Autors vēlās pievērst uzmanību galvenajam interesējošajam rādītājam – noguldījumu rādītājam Latvijas komercbankās.

2.1.att. Noguldījumu dinamika pēc rezidences(tūkstošos Eiro) Latvijā no 2004. līdz 2014.gadam(autora izveidots pamatojoties uz FKTK datiem).³⁰

Attēlā 2.1. ir skaidri redzami noguldījumu apjomi laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam. Kopējiem noguldījumiem ir redzama tendence palielināties. Kopējie noguldījumi 2014.gadā, salīdzinot ar 2004.gadu ir trīskārtojušies, sasniedzot 22,2 miljardus EUR. Tomēr ir redzama arī rādītāju lejupslīde laika posmā no 2007. līdz 2009.gadam. Noguldījumu apjoms no 14,5 miljardiem EUR samazinājās uz 13,6 miljardiem EUR. Tas ir skaidrojams ar Latvijas finanšu krīzi, kas aizsākās 2008.gadā, globālās finanšu krīzes iespaidā, un turpinājās līdz 2010.gadam.

²⁸ <http://lv.wikipedia.org/wiki/Latvija> Vikipēdija (skatīts 29.04.15.)

²⁹ http://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/documents/statistika/01.01.2015/ISPV_Pasvaldibas_iedzivotaju_skaits_pagas_ti.pdf Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, pašvaldību iedzīvotāju skaits (skatīts 29.04.15.)

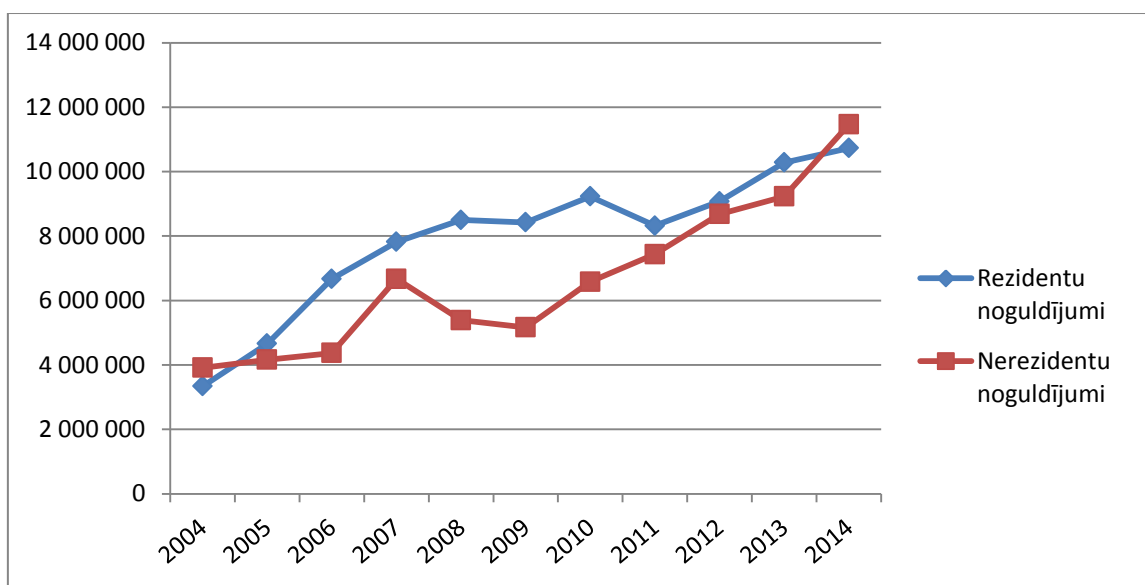
³⁰ http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu ceturkšņu pārskati (skatīts 2.05.15.)

Krīze Latvijā aizsākās ar „Parex bankas” nacionalizāciju, valdības demisiju un strauju IKP kritumu. Lai glābtu Latvijas Valsti no vēl dziļākas ekonomiskās un politiskās krīzes, 2009.gadā Eiropas Komisija, Starptautiskais valūtas fonds, Pasaules Banka, Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka un vairākas Eiropas Savienības dalībvalstis vienojās par finanšu atbalsta sniegšanu Latvijai. Pamatojoties uz to, Latvijas valdība bija spiesta veikt radikālu valsts budžeta konsolidāciju, kas turpinājās līdz 2011.gadam.³¹

Tālāk autors vēlās pievērst uzmanību noguldījumu sadalei pēc rezidences.

Rezidenti ir visas institūcijas, tai skaitā ārvalstu institūcijas, kas reģistrētas un darbojas Latvijas Republikā, un privātpersonas, kuru mājāsaimniecība atrodas Latvijas Republikā un, kuras neizbrauc ārpus Latvijas uz laiku, kas pārsniedz vienu gadu(izņemot studentus).³²

Nerezidenti ir visas institūcijas, kas reģistrētas ārvalstīs, un privātpersonas, kuru mājāsaimniecības atrodas ārpus Latvijas vai kuras ieradušās Latvijā uz laiku, kas īsāks par vienu gadu (izņemot studentus). Par nerezidentiem uzskatāmas arī ārvalstu diplomātiskās, konsulārās, starptautisko institūciju un citas pārstāvniecības Latvijā.³³

2.2.att. Noguldījumu dinamika pēc rezidences(tūkstošos Eiro) Latvijā no 2004. līdz 2014.gadam(autora izveidots pamatojoties uz FKTK datiem).³⁴

Redzams, ka ir diezgan augsts nerezidentu noguldījumu līmenis Latvijas komercbankās. 2004.gadā tas ir bijis lielāks kā rezidentu noguldījumi par apmēram 600 miljoniem EUR. Šis rādītājs gan rezidentu, gan nerezidentu noguldījumiem ir diezgan līdzīgs,

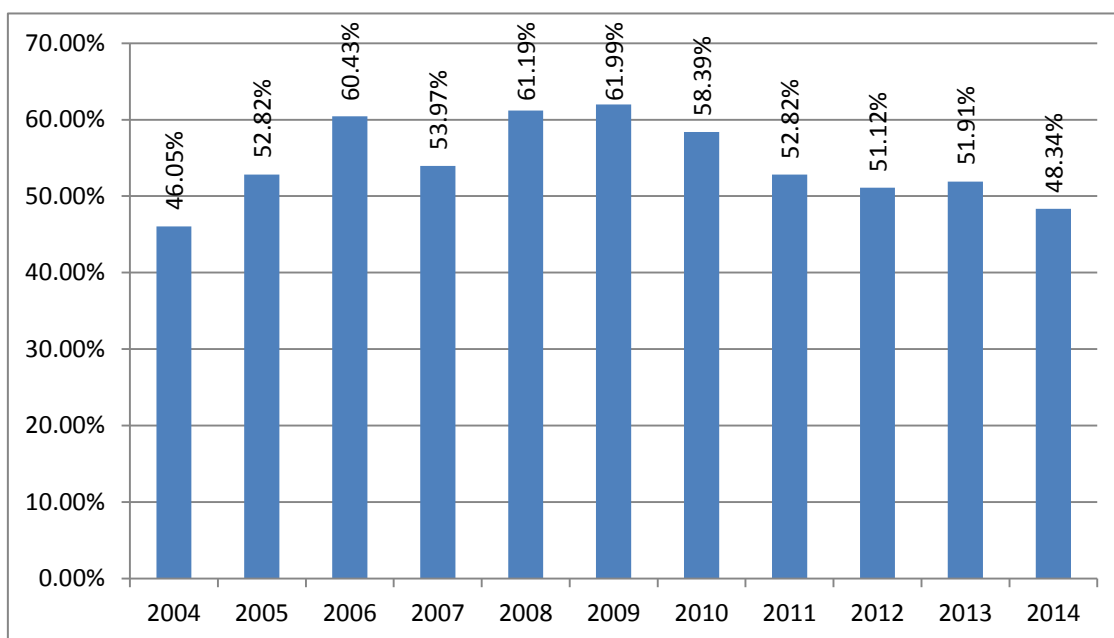
³¹ http://lv.wikipedia.org/wiki/Latvijas_finan%C5%A1u_un_p%C4%81rvaldes_kr%C4%ABze_%282008%E2%80%942010%29 Wikipedia (skatīts 2.05.15.)

³² <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/termini/rezidenti-35150.html> Centrālās statistikas pārvaldes mājaslapa (skatīts 2.05.15.)

³³ <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/termini/nerezidenti-35151.html> Centrālās statistikas pārvaldes mājaslapa (skatīts 2.05.15.)

³⁴ http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu ceturkšņu pārskati (skatīts 2.05.15.)

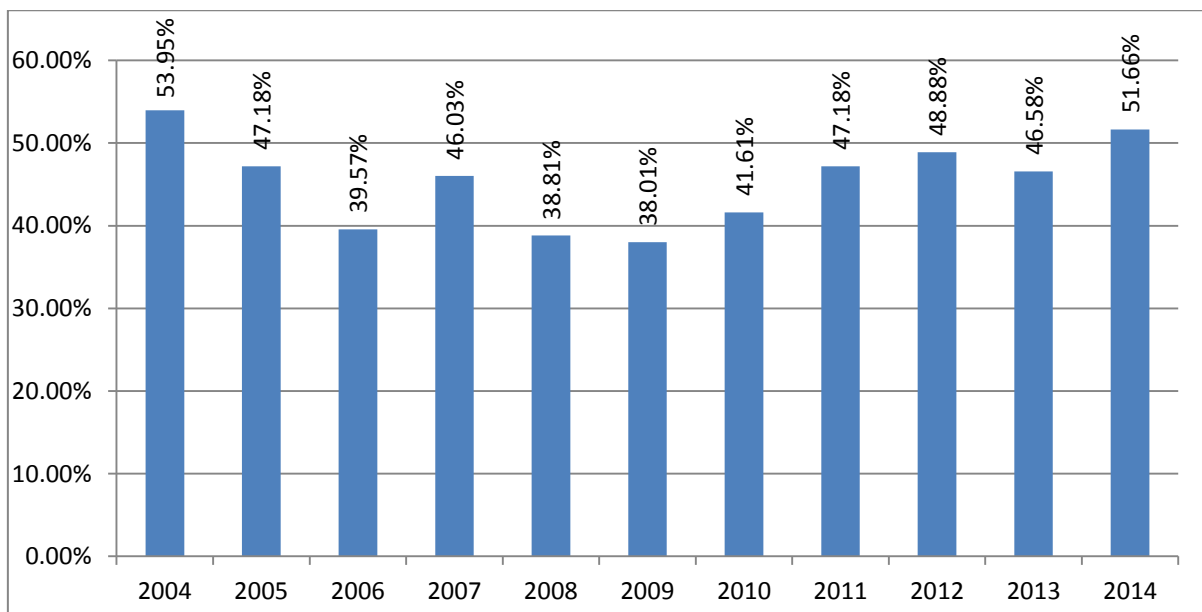
tomēr krāsas izmaiņas ir vērojamas laika posmā no 2007. līdz 2009.gadam, kad nerezidentu noguldījumi strauji samazinājās par apmēram 1,5 miljardiem EUR, toties rezidentu noguldījumi nedaudz palielinājās. Straujais nerezidentu noguldījumu samazinājums skaidrojams ar globālo finanšu krīzi. 2009.gadā rezidentu noguldījumi bija par 3,2 miljardiem EUR vairāk kā nerezidentu noguldījumi, kas bija vislielākā atšķirība starp noguldījumiem aplūkotajā laika posmā. Vēlāk, globālās un Latvijas finanšu situācijas uzlabošanās veicināja nerezidentu strauju noguldījumu apjoma palielināšanos. Latvijas rezidentu noguldījumi laika posmā no 2008.gada līdz 2014.gadam palielinājās par aptuveni 2,2 miljardiem EUR uz 10,7 miljardiem EUR, turpretī nerezidentu noguldījumi šajā pašā laika posmā dubultoja savu apjomu no 5,3 uz 11,4 miljardiem EUR, panākot to, ka nerezidentu noguldījumi atkāļ pārsniedz rezidentu noguldījumus.

2.3. att. Rezidentu noguldījumu īpatsvars(procentos) kopējos noguldījumos(autora izveidots pamatojoties uz FKTK datiem)³⁵

Kā redzams attēlā 2.3. rezidentu noguldījumu īpatsvars kopējos noguldījumos samazinās. Tas ir skaidrojams ar lielo nerezidentu noguldījumu pieaugumu. Globālās finanšu krīzes iespaidā, 2008. un 2009.gadā ir vērojams rezidentu noguldījumu īpatsvara kopējos noguldījumos palielināšanās. Šajā laika posmā, rezidentu noguldījumu apjoms palika gandrīz nemainīgs, turpretī nerezidentu noguldījumi strauji saruka un tādēļ bija vērojama šī rādītāja palielināšanās.

³⁵ http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu četrkšņu pārskati (skatīts 2.05.15.)

2.4. att. Nerezidentu noguldījumu īpatsvars(procentos) kopējos noguldījumos(autora izveidots pamatojoties uz FKTK datiem)³⁶

Iepriekš apskatītajā attēlā 2.1. kopējo noguldījumu rādītāja lejupslīde, laika posmā no 2007. līdz 2009.gadam, ir straujo nerezidentu noguldījumu samazināšanās dēļ. Apskatot attēlu 2.4. redzams, ka 2007.gadā nerezidentu noguldījumu īpatsvars kopējos noguldījumos bija 46,03%, bet 2008.gadā nerezidentu noguldījumu īpatsvars bija vairs tikai 38,81% no kopējiem noguldījumiem. Globālās finanšu krīzes iespaidā, nerezidentu noguldījumu īpatsvars samazinājās. Kā redzams attēlā 2.2. nerezidentu noguldījumu apjoma rādītājam ir tendence palielināties. 2014.gadā ir vērojams, tas, ka nerezidentu noguldījumi, tāpat kā 2004.gadā pārsniedz 50% robežu no kopējiem noguldījumiem, jeb precīzāk – 51,66%. Tas nozīmē, ka rezidentu noguldījumu ir mazāk, kā nerezidentu. Pie augstā īpatsvara, banku uzraudzībai ir jābūt augstā līmenī, lai potenciālajiem klientiem nebūtu šaubu par bankas stabilitāti.

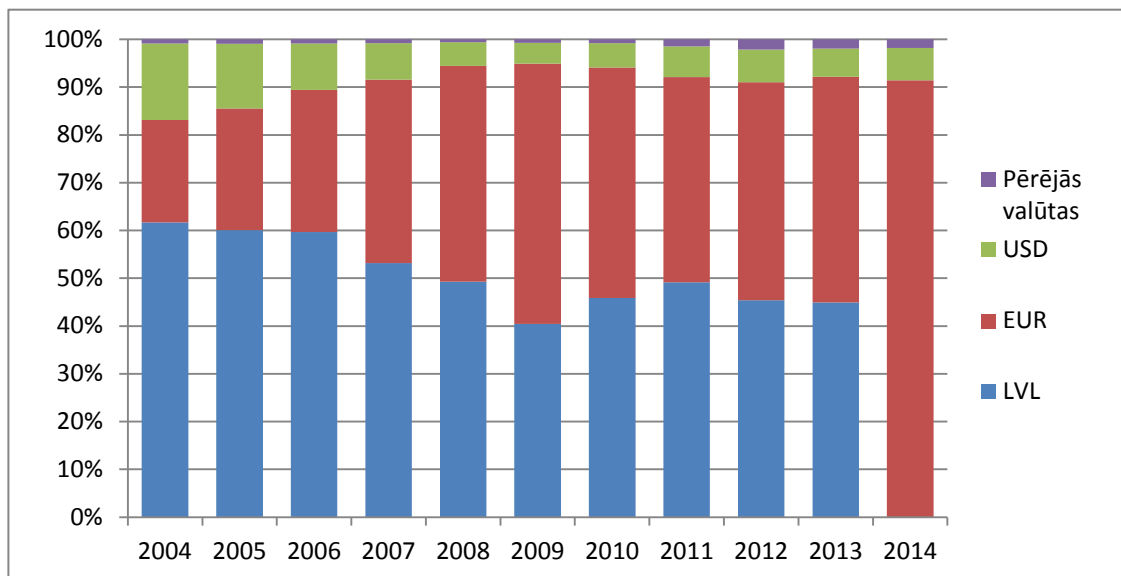
Lielie nerezidentu noguldījumi rada aizdomas par tā saukto „netīrās naudas atmazgāšanu” caur Latvijas komercbankām. Latvijas Republikas likumdošana atbilst Eiropas Savienības direktīvas prasībām par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu finanšu sektorā, kā arī Latvijas likumdošana atbilst starptautiskajiem standartiem, tāpēc nav redzama ekonomiska vai tiesiska pamata, kādēļ Latvijas komercbankām būtu jāvairās no nerezidentu noguldījumiem.

Ir bankas, kas cenšās mazināt nerezidentu noguldījumu īpatsvaru kopējos noguldījumos, taču tas nav jāuztver kā komercbankas centienus norobežoties no tiem. Pēc citu valstu pieredzes ir secināms tas, ka norobežošanās no nerezidentu noguldījumiem ir

³⁶ http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu ceturkšņu pārskati (skatīts 2.05.15.)

ekonomiski neizdevīga gan komercbankām, gan valstij. Tie sniedz papildus kapitālu ekonomikai, kā arī dažādību finanšu sektoru jomā.³⁷

Tālāk autors vēlās pievērst uzmanību rezidentu un nerezidentu noguldījumu struktūrai pēc valūtas.

2.5.att. Rezidentu noguldījumu struktūra pēc valūtas (autora izveidots pamatojoties uz FKTK datiem)³⁸

Apskatot attēlu 2.5., kur atspoguļota rezidentu noguldījumu struktūra pēc valūtas, var secināt, ka līdz 2013.gadam, dominē divas valūtas – Lati un Euro. 2004.gadā lati bija visbiežākā valūta, kurā rezidenti izvēlās noguldīt, turpretī noguldījumi euro attiecībā pret noguldījumiem latos bija 1:3. Ar katru gadu, rezidenti arvien vairāk veica noguldījumus euro valūtā. 2008.gadā noguldījumi euro valūtā ir vienlīdzīgi ar noguldījumiem latos, bet 2009.gadā tie jau ir dominējošie rezidentu vidū, tomēr uzturot vienmērīgi līdzīgu sadalījumu, starp kopējiem rezidentu noguldījumiem līdz pat 2014.gadam.

Latvija 2004.gada 1.maijā iestājās Eiropas Savienībā. Tālāk bija jāspēr nākamais solis un 2014.janvārī Latvija pievienojās Eirozonai, kas nozīmēja to, ka Latvijas nacionālā valūta – Lats, tiek pilnībā aizstāts ar Eiropas Savienības vienoto valūtu – Euro, kas notika 2014.gada 1.janvārī.³⁹

Līdz ar šo soli, noguldījumi latos vairs nevarēja tik veikti, un 2014.gadā kā dominējošā valūta rezidentu noguldījumiem ir euro. Nedaudz vairāk kā 90% no visiem rezidentu noguldījumiem tika veikti tieši euro valūtā.

³⁷ M.Čevers, R. Karnīte, Nerezidentu noguldījumi Latvijas bankās – Rīga, Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūts, 2006.g. – 69.lpp.

³⁸ http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu ceturkšņu pārskati (skatīts 2.05.15.)

³⁹ <http://lv.wikipedia.org/wiki/Latvija> Vikipēdija (skatīts 29.04.15)

2004.gadā noguldījumi USD veidoja apmēram 15% no kopējiem rezidentu noguldījumiem. Līdz 2014.gadam šis rādītājs ir samazinājies līdz apmēram 7% no kopējiem rezidentu noguldījumiem.

Maza daļa rezidentu izvēlās noguldīt USD vai citā valūtā. Salīdzinot datus no 2004.gada līdz 2014.gadam, var secināt, ka noguldījumi Eiro un Latos ir vidēji 90% no visiem noguldījumiem, kur noguldījumi USD un citās valūtās ir vien 10%.

2.6.att. Nerezidentu noguldījumu struktūra pēc valūtas (autora izveidots pamatojoties uz FKTK datiem)⁴⁰

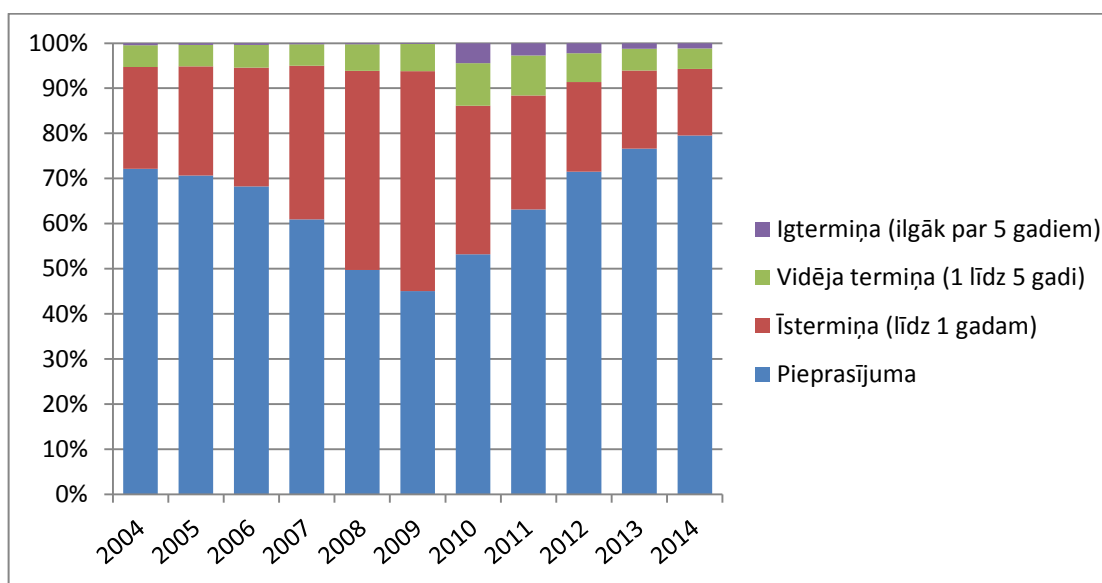
Latvijas bankās nozīmīgu daļu no kopējiem banku noguldījumiem veido nerezidentu noguldījumi. Attēlā 2.6. redzams, ka nerezidenti noguldot savus līdzekļus, kā galveno noguldījuma valūtu izvēlās ASV dolārus.

2004.gadā nerezidentu noguldījumi USD veido apmēram 80%. 2009.gadā ir vērojama noguldījumu USD valūtā samazināšanās līdz 50% no kopējiem nerezidentu noguldījumiem, turpretī palielināšanās noguldījumiem EUR valūtā. Laika posmā no 2010.gada līdz 2014.gadam noguldījumi USD veido apmēram 60-70% no kopējiem nerezidentu noguldījumiem. Aplūkotajā laika posmā, noguldījumi EUR veido vidēji 29%. Vislielākais kāpums nerezidentu noguldījumiem EUR vērojams 2009.gadā sastādot apmēram 40% no kopējiem nerezidentu noguldījumiem.

Tāpat kā rezidentiem, arī nerezidentiem no 2014.gada vairs nav iespējams noguldīt LVL. Aplūkotajā laika posmā ir redzams, ka noguldīšana LVL nav bijusi populāra nerezidentu vidū un bija vien apmēram 2-3% no kopējiem nerezidentu noguldījumiem. Arī noguldījumi citās valūtās nav pieprasīti nerezidentu vidū veidojot, laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam, vien apmēram 3-7% no kopējiem nerezidentu noguldījumiem.

⁴⁰ http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu ceturkšņu pārskati (skatīts 2.05.15.)

Turpinot noguldījumu salīdzināšanu, autors vēlas veikt noguldījumu salīdzināšanu pēc noguldījuma termiņa.

2.7.att. Noguldījumu procentuālais sadalījums pēc noguldījuma termiņa Latvijas komercbankās (autora izveidots pamatojoties uz FKTK datiem)⁴¹

Ir 4 veidu noguldījumu termiņi – ilgtermiņa(ilgāk par 5gadiem), vidēja termiņa(no 1 līdz 5 gadi), īstermiņa(līdz 1 gadam) un pieprasījuma noguldījumi.

Kā redzams attēlā 2.7. pieprasījuma noguldījumi ir dominējošie kopējos noguldījumos salīdzinot ar īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa noguldījumiem. 2004. un 2005.gadā pieprasījuma noguldījumi sastādīja apmēram 70% no kopējiem noguldījumiem, tomēr laika posmā no 2004. līdz 2009.gadam ir vērojams pieprasījuma noguldījumu samazinājums līdz aptuveni 45%. Pēc autora domām, tā pamatā ir globālās finanšu krīzes iestāšanās, ko visvairāk izjuta tieši iedzīvotāji, palielinoties bezdarba līmenim. Laika posmā no 2009. līdz 2014.gadam ir vērojama strauja pieprasījuma noguldījumu palielināšanās. 2014.gada beigās tie sasniedza apmēram 80% no kopējiem noguldījumiem, kas ir vislielākais rādītājs apskatītajā laika posmā. Kā otrs izplatītākais noguldījuma veids pēc noguldījuma termiņa ir īstermiņa noguldījumi. Līdz 2009.gadam to īpatsvars palielinājās pārsniedzot pieprasījuma noguldījuma īpatsvaru. Pēc 2009.gada, straujo pieprasījuma noguldījumu palielināšanās dēļ, īstermiņa noguldījumu īpatsvars pakāpeniski samazinājās 2014.gadā sasniedzot viszemāko rādītāju aplūkotajā laika posmā – apmēram 15% no kopējiem noguldījumiem. Runājot par vidēja un ilgtermiņa noguldījumiem, var secināt, ka tikai maza daļa bankas klientu izvēlās noguldīt vidējā vai ilgtermiņā. Vidēja termiņa un ilgtermiņa noguldījumi laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam vidēji sastādīja, atbilstoši, vien apmēram 6% un apmēram 2% no kopējiem noguldījumiem.

⁴¹ http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu ceturkšņu pārskati (skatīts 2.05.15.)

2.2. Noguldījumu analīze Latvijas lielākajās komercbankās

Kaut arī Latvija ir maza valsts gan pēc platības gan iedzīvotāju skaita, tomēr Latvijā savu darbību veic 22 komercbankas.⁴²

Autors, analīzes veikšanai izvēlējās 4, viņaprāt, lielākās un populārākās bankas, kas savu darbību veic Latvijā – SEB banka, Swedbank, Rietumu banka un banka Cīdadele. Autors apskatīs noguldījumu statistiku par laika posmu no 2004. līdz 2014.gadam, tādā veidā tiks gūts priekšstats par noguldījumu tendencēm pēdējo 10 gadu laikā minētajās komercbankās.

Autors, pirms izvēlēto komercbanku noguldījumu salīdzinošās analīzes uzsākšanas, vēlās ielūkoties katras komercbankas vēsturiskajā attīstībā un piedāvātajā noguldījumu klāstā.

SEB banka

Agrāk pazīstama kā AS „Latvijas Universālā banka” tika nodibināta 1993.gada 28.septembrī, apvienojot pēc Latvijas Bankas reorganizācijas neprivatizētās nodaļās. Dibinot Latvijas Unibanku, tika nosprausts mērķis – līdz 2000.gadam kļūt par vadošo banku Latvijā. Šo mērķi izdevās sasniegt jau bankas darbības otrajā gadā.

Nozīmīgākie notikumi bankas attīstībā:

- 1995.gada oktobrī Latvijas Unibanka tika reģistrēta kā privāta akciju sabiedrība, kur 50% akciju piederēja privātajam kapitālam, bet 50% valstij;
- no 1996.gada janvāra Latvijas Unibankas akcijas sāka kotēt Rīgas Fondu biržā. Par bankas akciju īpašniekiem kļūst Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka un Swedfund International AB;
- 1997.gadā tika izlaistas Latvijas Unibankas eiroobligācijas 30 miljonu USD vērtībā;
- no 1997.gada decembra bankas akcijas sāka kotēt Londonas biržā un starptautiskajā kapitāla tirgū Global Depository Receipt(GDR), kļūstot par pirmo Latvijas uzņēmumu, kura akcijas - GDR kotē Londonas biržā;
- kopš 2005.gada aprīļa banka finansu pakalpojumus sniedz kā SEB Unibanka;
- kopš 2007.gada 13.jūlija, par bankas vienīgo akcionāri kļūst Skandināviska Enskilda Banken(SEB), kuras valdījumā nonāk 100% akciju;
- 2008.gada 7.aprīlī banka maina savu nosaukumu un tagad pazīstama kā SEB banka.⁴³

Populārākās noguldījuma iespējas privātpersonām SEB bankā:

- krājkonts;
- vienkāršais depozīts;

⁴² http://www.bankasoc.lv/lv/par_asociaciju/dalibnieki.html Latvijas komercbanku asociācija, dalībnieki (skatīts 05.05.15)

⁴³ <http://www.seb.lv/lv/about/parmums/history/> SEB bankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)

- īstermiņa depozīts;
- progresīvais depozīts;
- pilngadības depozīts.⁴⁴

Populārākās noguldījuma iespējas juridiskām personām SEB bankā:

- krājkonts;
- vienkāršais depozīts;
- īstermiņa depozīts;
- progresīvais depozīts;
- ilgtermiņa uzkrājumi un apdrošināšana darbiniekiem.⁴⁵

Swedbank

Swedbank ir vadošā banka Zviedrijā, un Baltijas valstīs - Igaunijā, Latvijā un Lietuvā. Tās akcijas kotējas OMX Nordic Exchange biržā Stokholmā. Swedbank vēsture aizsākās 1820.gadā, kad tā tika dibināta kā Zviedrijas pirmā krājbanka. Agrāk pazīstama kā Hansabanka, 1995.gadā sāka savu darbību Latvijas tirgū un 1996.gadā paplašinājās iegādājoties 100% Deutsche-Lettische Bank akciju. 1999.gadā Swedbank iegādājās vairāk nekā 50% Hansabank akciju bet 2005.gadā Swedbank īpašumā nonāk 100% akciju. Nākamajā gadā banka gada pilnsapulcē nolēmj mainīt tās nosaukumu uz Swedbank, kā tā ir pazīstama arī šodien. Swedbank darbojās ar mērķi sekmēt ilgtspējīgu labklājību plašam cilvēku un uzņēmumu lokam. Latvijā savu darbību veic 59 Swedbank filiāles un līdz šim ir spējusi piesaistīt apmēram 900 000 klientu uzticību.⁴⁶

Swedbanka privātpersonām piedāvā sekojošus noguldījumu veidus:

- krājkonts;
- pilngadības krājkonts;
- uzkrājums bērna nākotnei;
- termiņdepozīts;
- dinamiskais depozīts;
- pensijas 2. un 3.līmenis;
- privātais portfelis,⁴⁷

⁴⁴ <http://www.seb.lv/lv/private/> SEB bankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)

⁴⁵ <http://www.seb.lv/lv/corporate/> SEB bankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)

⁴⁶ https://www.swedbank.com/idc/groups/public/@i/@sbg/@gs/@com/documents/presentation/cid_142043.pdf Swedbankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)

⁴⁷ https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/uzkrajumi/#/visi-piedavajumi Swedbankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)

Juridiskām personām Swedbanka piedāvā tādus noguldījuma veidus kā:

- termiņdepozīts;
- termiņdepozīts ar ikmēneša procentu izmaksu;
- dinamiskais depozīts;
- depozīts ar nedēļas iepiešēju paziņošanu(par tā izņemšanu);
- īstermiņa noguldījums.⁴⁸

Rietumu banka

1992.gada 14.maijā Latvijā tiek dibināta Rietumu banka, kļūstot par vienu no pirmajām Latvijas bankām. Tā paša gada septembrī, banka sāk klientu apkalpošanu. Bankas attīstība virzījās diezgan strauji. Attīstot klientu attālināto apkalpošanu un emitējot pirmo bankas maksājumu karti, 1995.gadā Rietumu banka kļūst par piekto lielāko banku Latvijā. Patlaban Rietumu banka ir viena no lielākajām bankām Baltijā, kas specializējusies lielu uzņēmumu un turīgu privātpersonu apkalpošanā ar vairāk kā 20 gadu pieredzi Baltijas, Eiropas un NVS valstīs.

Piedāvātie noguldījumu veidi Rietumu bankā:

- depozīti ar procentu izmaksu termiņa beigās;
- depozīts ar procentu kapitalizāciju;
- uzkrājuma noguldījums;
- noguldījums ar periodisku procentu izmaksu;
- uzkrājuma noguldījums bērnam “Oksford”;
- multivalūtu noguldījums.⁴⁹

Banka Citadele

Banka Citadele dibināta 2010.gada 30.jūnijā. Pēc veiksmīgas Parex bankas restrukturizācijas pabeigšanas, 2010.gada 1.augustā, Banka Citadele sāka savu darbību. Bankas rīcībā nonāca visi Parex bankas labie aktīvi. Latvijas valsts ir lielākā akciju turētāja un tās rīcībā ir 75% bankas akciju, bet 25% un vienas akcijas īpašniece ir Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka. 2011.gada maijā tika pieņemts lēmums par valstij piederošo akciju pārdošanu.⁵⁰

Privātpersonām banka Citadele piedāvā sekojošus noguldījumu veidus:

- krājkonts;

⁴⁸ https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_uznemumiem/depoziti/ Swedbankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)

⁴⁹ <http://www.rietumu.lv/investment-classic-deposits> Rietumu bankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)

⁵⁰ <http://www.seb.lv/lv/private/> SEB bankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)

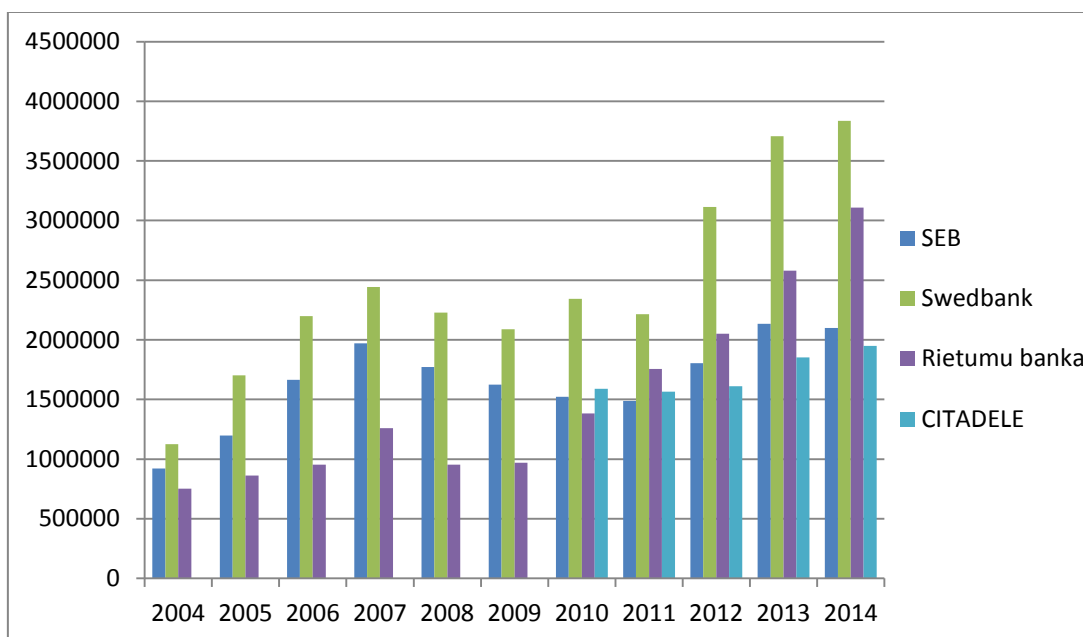
- maxi krājkonts;
- termiņdepozīts;
- bērna pilngadības krājkonts;
- uzkrājums+;
- studiju uzkrājums+;
- pensiju 3.līmenis,⁵¹

bet juridiskām personām banka Citadele piedāvā sekojošus noguldījumu veidus:

- termiņdepozītus(Klasika termiņdepozīts, Express termiņdepozīts);
- krājkonts;
- 3D krājkonts ar maksājumu karti(var piekļūt naudas līdzekļiem ar 3 dienu iepriekšēju brīdinājumu).⁵²

Tālāk autors veica izvēlēto banku noguldījumu salīdzinājumu, kas atspoguļots attēlā

2.8.

2.8.att. Noguldījumu sadalīdzinājums starp komercbankām(tūkstošos eiro) (autora izveidots pamatojoties uz banku finanšu pārskatu datiem)^{53 54 55 56}

⁵¹ <http://www.citadele.lv/lv/private/deposits/> Bankas Citadele mājaslapa, privātpersonu depozīti(skātīts 05.05.15)

⁵² <http://www.citadele.lv/lv/business/deposits/> Bankas Citadele mājaslapa, juridisku personu depozīti(skātīts 05.05.15)

⁵³ <http://www.seb.lv/lv/about/for-investors/financial/annualreport/> SEB bankas mājaslapa, finanšu pārskati (skātīts 07.05.15)

⁵⁴ <http://www.citadele.lv/lv/about/financial-reports/annual/> Bankas Citadele mājaslapa, finanšu pārskati (skātīts 07.05.15)

⁵⁵ <http://www.rietumu.lv/bank-finance-audited> Rietumu bankas mājaslapa, finanšu pārskati (skātīts 07.05.15)

⁵⁶ https://www.swedbank.lv/par_swedbank/gada_parskati/ Swedbankas mājaslapa, finanšu pārskati (skātīts 07.05.15)

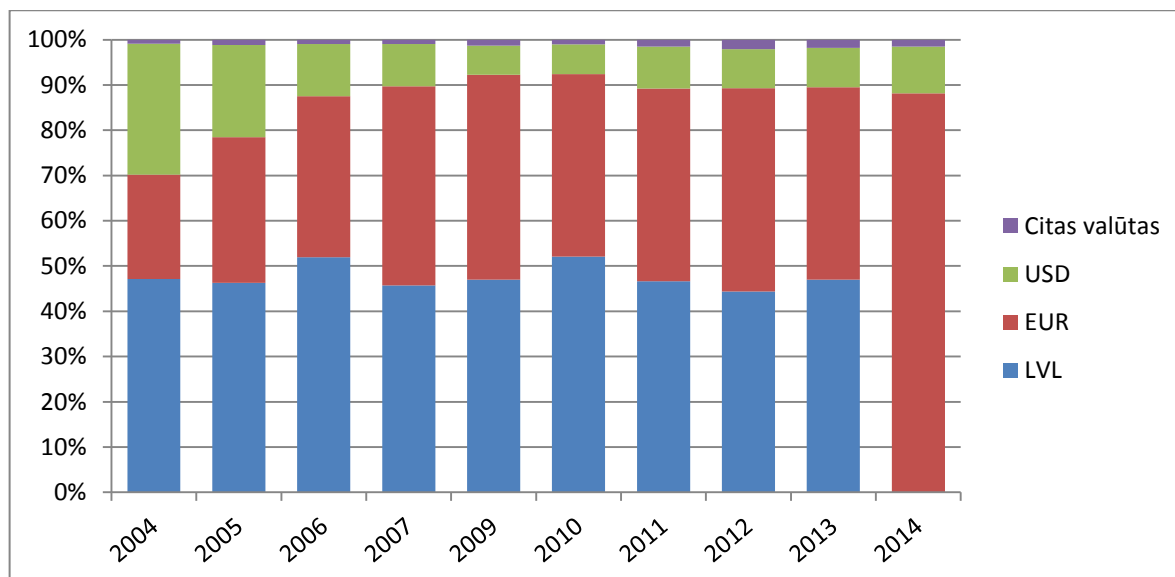
Skatoties laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam vislielākie noguldījumi ir Swedbankā. 2004.gada sākumā tie bija 1,1 miljards EUR. Pakāpeniski līdz 2007.gadam tie palielinājās līdz 2,44 miljardiem EUR, kam sekoja neliels noguldījumu samazinājums līdz 2,08 miljardiem EUR 2009.gadā. Tālākos gados, noguldījumi Swedbankā pakāpeniski palielinājās līdz aptuveni 3,8 miljardiem EUR 2014.gadā. Visstraujākais noguldījumu pieaugums Swedbankā vērojams 2012.gadā, kad gada laikā no aptuveni 2,2 miljardiem EUR tie palielinājās līdz 3,1 miljardam EUR. Arī noguldījumiem Rietumu bankā ir vērojams iesaistīgums pieaugums. Aplūkoto 10 gadu laikā, tie ir četrkārtējušies no 752 miljoniem EUR uz 3,1 miljardu EUR. Kā autors iepriekš minēja, tad Rietumu banka ir specializējusies lielu uzņēmumu un turīgu privātpersonu apkalpošanā, kas liek par sevi manīt apskatot autora piedāvātos noguldījumu rādījumus. Rietumu banka ieņem trešo vietu pēc piesaistītā noguldījumu apjoma starp Latvijas komercbankām.

SEB bankas noguldījumu attīstībā vērojamas tādas pašas tendences, kā iepriekš apskatītajās komercbankās. Līdz 2007.gadam ir vērojams pakāpenisks noguldījumu pieaugums, kas SEB bankai bija līdz gandrīz 2 miljardiem eiro. Bija vērojams noguldījumu samazinājums laika posmā no 2007. līdz 2011.gadam. Šajā laika posmā noguldījumi samazinājās par aptuveni 500 miljoniem EUR un 2011.gadā tie bija 1,5 miljardi EUR.

Tā kā banka Citadele savu darbību uzsāka vien 2010.gadā, šīs bankas noguldījumu analīzi autors veica par laika posmu no 2010.gada līdz 2014.gadam. Pirmos trīs bankas darbības gadus noguldījumos nav vērojamas īpašas izmaiņas. Tie svārstījās no apmēram 1,56 miljardiem līdz 1,6 miljardiem EUR. Strauja noguldījumu palielināšanās šīs bankas darbības laikā nav vērojama. 2014.gadā kopējie noguldījumi bankā Citadele sasniedza aptuveni 1,95 miljardus EUR. Tas skaidrojams ar to, ka bankai Citadele aiz muguras stāv sliktā Parex bankas slava un daudziem klientiem, pēc autora domām, ir bail uzticēt savu naudu minētajai bankai.

Visām analizētajām komercbankām, izņemot Citadeles banku, jo tā savu darbību uzsāka tikai 2010.gadā, un SEB banku, ir redzams noguldījumu samazinājums laika posmā no 2007. līdz 2009.gadam, kas ir skaidrojams ar Latvijas finanšu krīzi, kas aizsākās globālās finanšu krīzes iesaistībā. SEB bankas noguldījumu samazinājums bija ilgāk kā pārējām bankām- līdz 2011.gadam. Pēc tā var secināt, ka šīs bankas klientus finanšu krīze skāra visvairāk. Noguldījumu samazinājums bija diezgan neliels un tas neradīja problēmas banku darbībā.

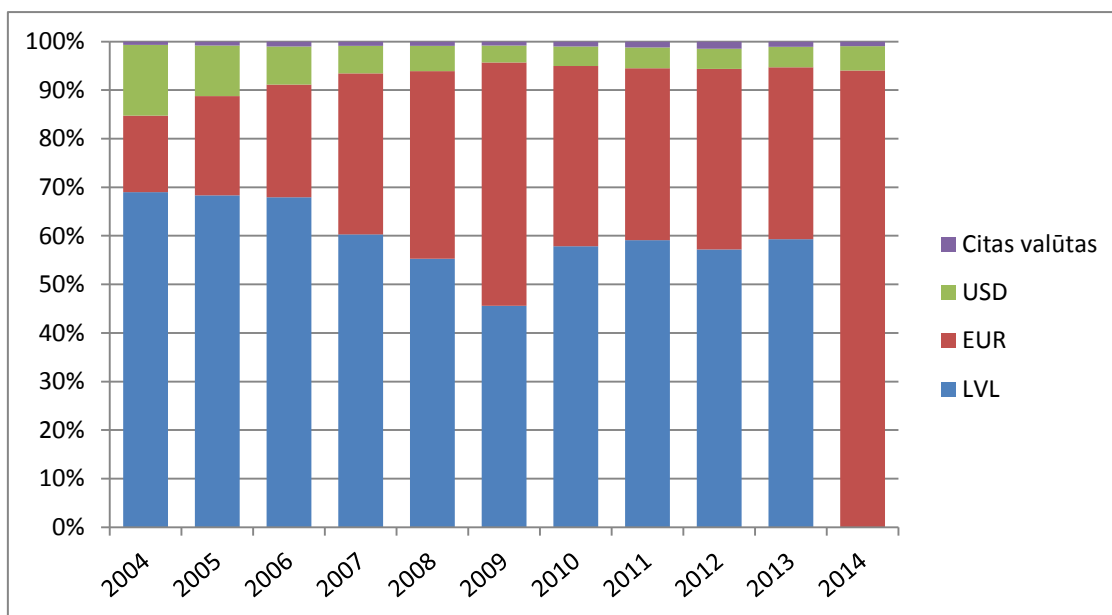
Tālāk autors vēlās pievērst uzmanību noguldījumu sadalījumam pēc valūtas.

2.9.att. Noguldījumu struktūra pēc valūtas(procentos) Swedbank bankā(autora izveidots pamatojoties uz Swedbank finanšu pārskatu datiem)⁵⁷

Attēlā 2.9. redzams, ka noguldījumos Swedbankā līdz 2013.gadam dominē noguldījumi divās valūtās – LVL un EUR. 2004.gadā gandrīz pusi no visiem noguldījumiem veidoja noguldījumi LVL. Līdz 2013.gadam noguldījumi LVL svārstījās no 45% līdz 52%. Noguldījumi EUR valūtā, kas 2004.gadā aizņēma tikai 23,1% no visiem noguldījumiem, pakāpeniski palielinājās. Rēķinot laika posmā no 2004. līdz 2013.gadam vidēji 40,5% noguldījumi tika veikti EUR valūtā. 2014.gadā, kad Latvijā kā vienīgo maksāšanas līdzekli ieviesa EUR, noguldījumi LVL automātiski pārkonvertējās uz EUR, tāpēc 2014.gadā ir vērojams tas, ka noguldījumi EUR valūtā ir absolūti dominējošie, aizņemot apmēram 88,1% no visiem noguldījumiem Swedbankā. 2004. un 2005.gadā noguldījumiem USD valūtā bija lielāks īpatsvars kā tas bija vērojams tālākos gados. 2004.gadā tie bija 28,9%, kas ir visai liels procents salīdzinot ar turpmākajiem gadiem, kad to īpatsvars bija apmēram 10% no visiem noguldījumiem Swedbankā. Visai neliela daļa Swedbank klientu izvēlās noguldīt citās valūtās. Noguldījumi citās valūtās svārstās no 2-3%.

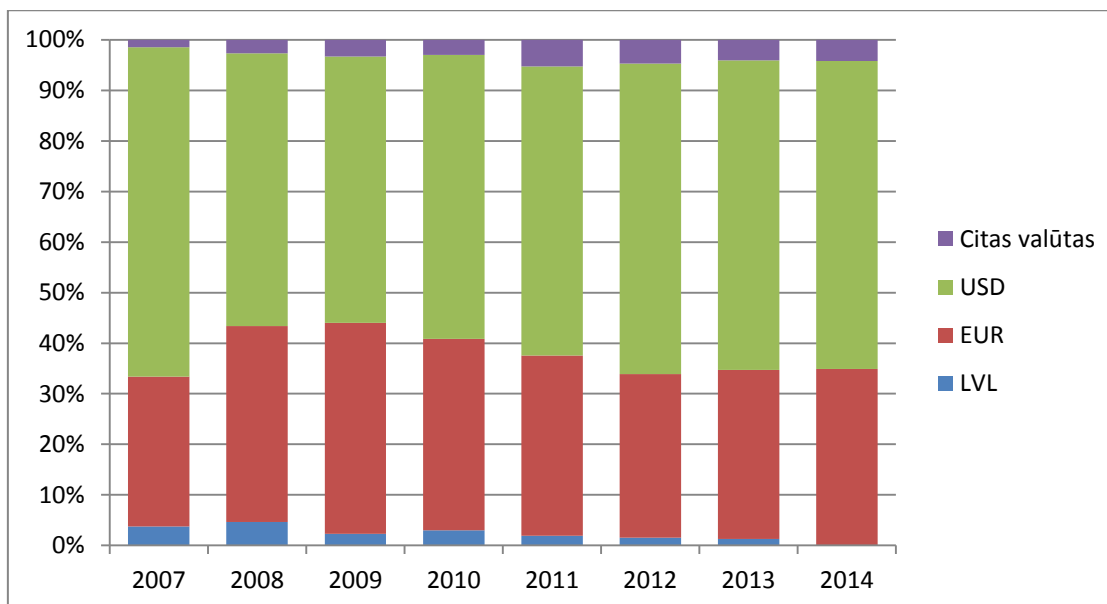
⁵⁷ https://www.swedbank.lv/par_swedbank/gada_parskati/ Swedbankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

2.10.att. Noguldījumu struktūra pēc valūtas(procentos) SEB bankā(autora izveidots pamatojoties uz SEB bankas finanšu pārskatu datiem)⁵⁸

Kā redzams attēlā 2.10. lielākā daļa noguldījumu SEB bankā līdz 2013.gadam tiek veikti LVL. 2004.gadā noguldījumi latos sastādīja 68%, kas ir visaugstākais rādītājs laika posmā no 2004. līdz 2013.gadam, kurā vidējais noguldījumu īpatsvars LVL bija 59%. Liels īpatsvars ir arī noguldījumiem EUR. To vidējais īpatsvars ir aptuveni 37%. Kā jau iepriekš minēts 2014.gadā, dēļ Latvijas pievienošanās Eirozonai un ieviešot vienoto valūtu eiro, visi noguldījumi, kas tika veikti LVL pārkonvertējās EUR valūtā, tādējādi īpatsvars noguldījumiem EUR 2014.gadā sasniedza 94%, kur noguldījumi USD veidoja 5%, bet noguldījumi citās valūtās vien 1% no visiem noguldījumiem SEB bankā. Noguldījumu īpatsvars USD, 2004.gadā bija 14,5%, kas ir vislielākais apskatītajā laika posmā. Ik gadu vērojama noguldījumu USD īpatsvara samazināšanās. 2009.gadā noguldījumiem USD īpatsvars sasniedza 3,4%, kas ir viszemākais laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam. Vidējais īpatsvars noguldījumiem citās valūtās SEB bankā ir 1%.

⁵⁸ <http://www.seb.lv/lv/about/for-investors/financial/annualreport/> SEB bankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

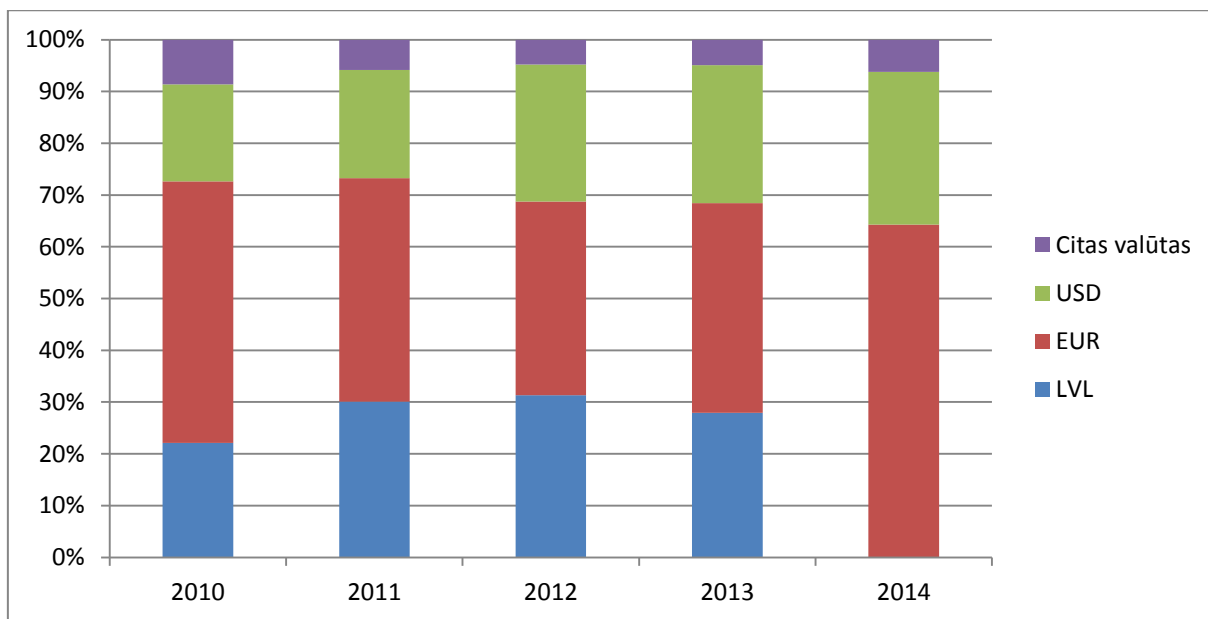

2.11.att. Noguldījumu struktūra pēc valūtas(procentos) Rietumu bankā(autora izveidots pamatojoties uz Rietumu bankas finanšu pārskatu datiem)⁵⁹

Dēļ ierobežotajiem datiem, autors, noguldījumu struktūru pēc valūtas Rietumu bankā, veica par laika posmu no 2007. līdz 2014.gadam.

Pretēji iepriekš analizētajām Swedbankai un SEB bankai, noguldījumi Rietumu bankā visvairāk tiek veikti USD. To vidējais īpatsvars aplūkotajā laika posmā ir 59,4%. Kā otra dominējošā valūta kurā Rietumu bankas klienti izvēlās noguldīt ir EUR. To vidējais īpatsvars ir 34,9%. Viszemākais īpatsvars noguldījumiem EUR ir 2007.gadā - 29,6%. Nākamajā gadā ir vērojama noguldījumiem USD īpatsvara palielināšanās par 9,1% sasniedzot 38,7%, bet nākamajā gadā sasniedzot vislielāko īpatsvaru aplūkotajā laika posmā – 41,7%. Noguldījumiem LVL ir viszemākais īpatsvars Rietumu bankā, tas ir vidēji vien 1,8%, kas ir ievērojami mazāk salīdzinot ar iepriekš analizētajām komercbankām. Noguldījumiem citās valūtās īpatsvars, laika posmā no 2007. līdz 2014.gadam, ir 3,9%, kas ir vairāk kā uz pusi vairāk par noguldījumiem LVL.

⁵⁹ <http://www.rietumu.lv/bank-finance-audited> Rietumu bankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

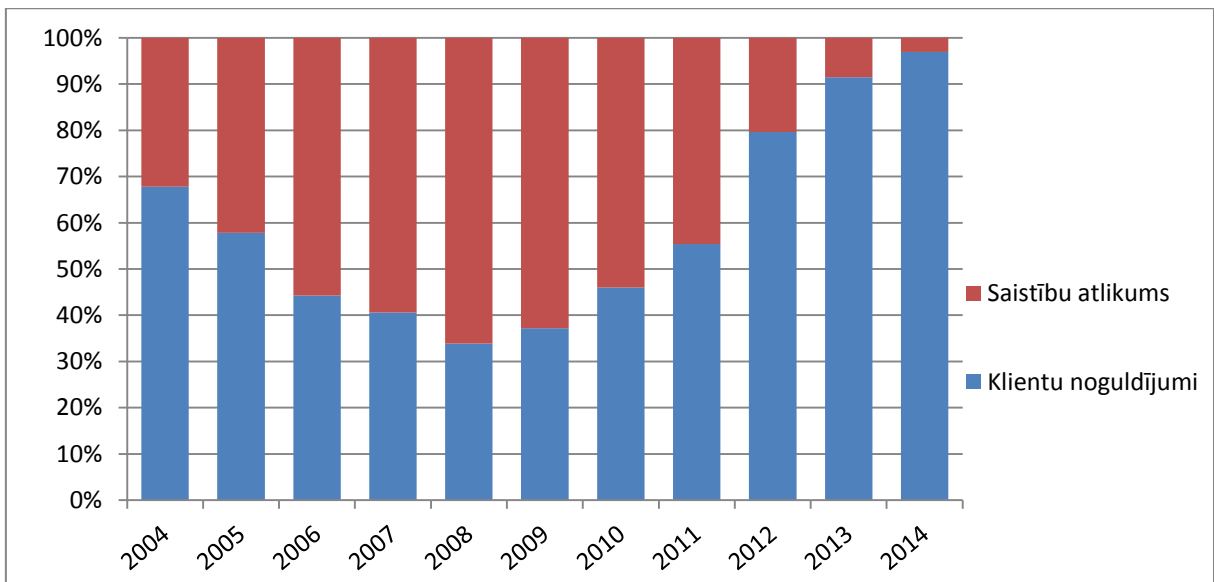

2.12.att. Noguldījumu struktūra pēc valūtas(procentos) bankā Citadele(autora izveidots pamatojoties uz bankas Citadele finanšu pārskatu datiem)⁶⁰

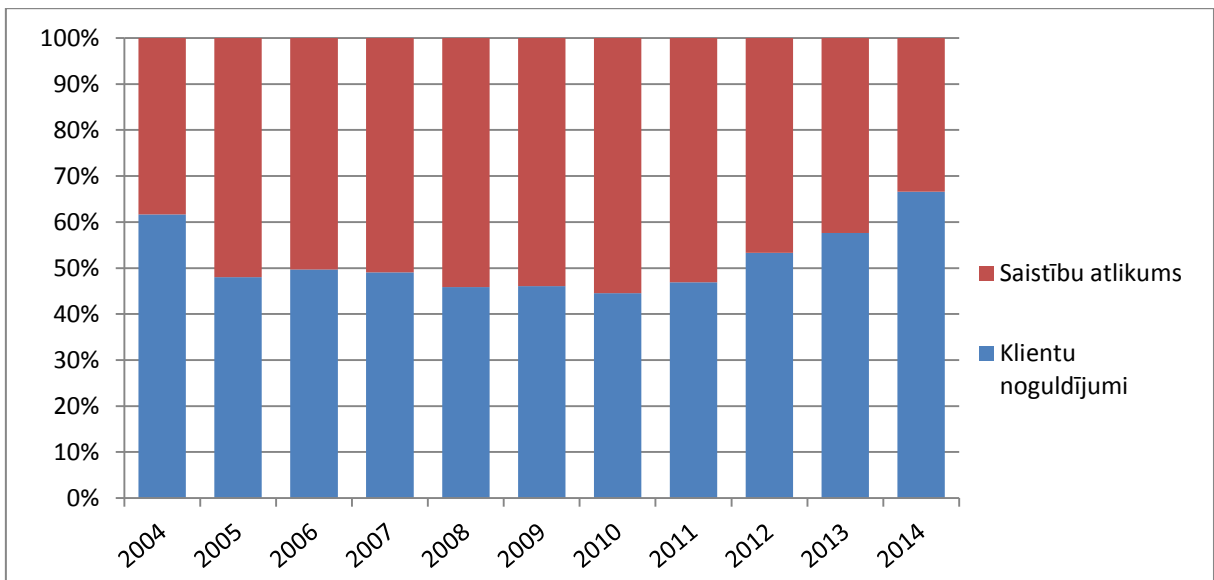
Tā, kā banka Citadele dibināta 2010.gadā, autors analīzi veica par laika posmu no 2010. līdz 2014.gadam. Līdz 2013.gadam nav vērojamas krasas izmaiņas kādas valūtas noguldījumu īpatsvarā. 2014.gadā, noguldījumiem LVL pārkonvertējoties uz EUR, ar vislielāko īpatsvaru – 64,3%, ir noguldījumi EUR valūtā. Līdz 2013.gadam, LVL noguldījumu īpatsvars ir vidēji 27,8%, ieņemot otro vietu aiz noguldījumiem EUR, kuru īpatsvars tajā pašā laika posmā ir 42,9%. Arī noguldījumiem USD ir diezgan liels īpatsvars. Laika posmā no 2010. līdz 2014.gadam to īpatsvars ir vidēji 24,7%. Noguldījumu īpatsvaram USD ir tendence palielināties. 2010.gadā to īpatsvars ir 18,8%, bet 2014.gadā noguldījumiem USD īpatsvars ir palielinājies līdz 29,5% no kopējiem noguldījumiem bankā Citadele. Arī bankā Citadele, noguldījumi citās valūtās nav populāri. Klienti vairāk izvēlās noguldīt EUR vai USD valūtās. Laika posmā no 2010. līdz 2014.gadam noguldījumiem citās valūtās īpatsvars ir vidēji 6,1%, bet tāpat šis rādītājs ir vislielākais salīdzinot ar iepriekš analizētajām bankām.

Tālāk autors vēlas pievērst uzmanību visu četru, autora izvēlēto, banku noguldījumu attiecības salīdzinājumam kopējās banku saistībās.

⁶⁰ <http://www.citadele.lv/lv/about/financial-reports/annual/> Bankas Citadele mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

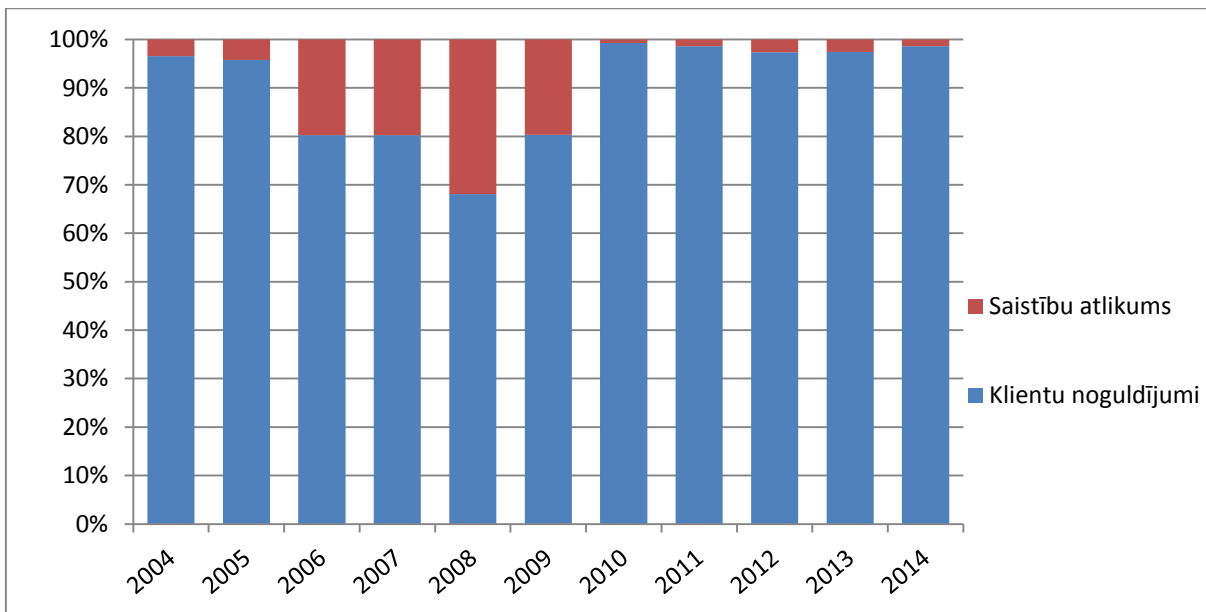
2.13.att. Swedbankas noguldījumu īpatsvars bankas saistībās(autora izveidots pamatojoties uz Swedbankas finanšu pārskatu datiem)⁶¹

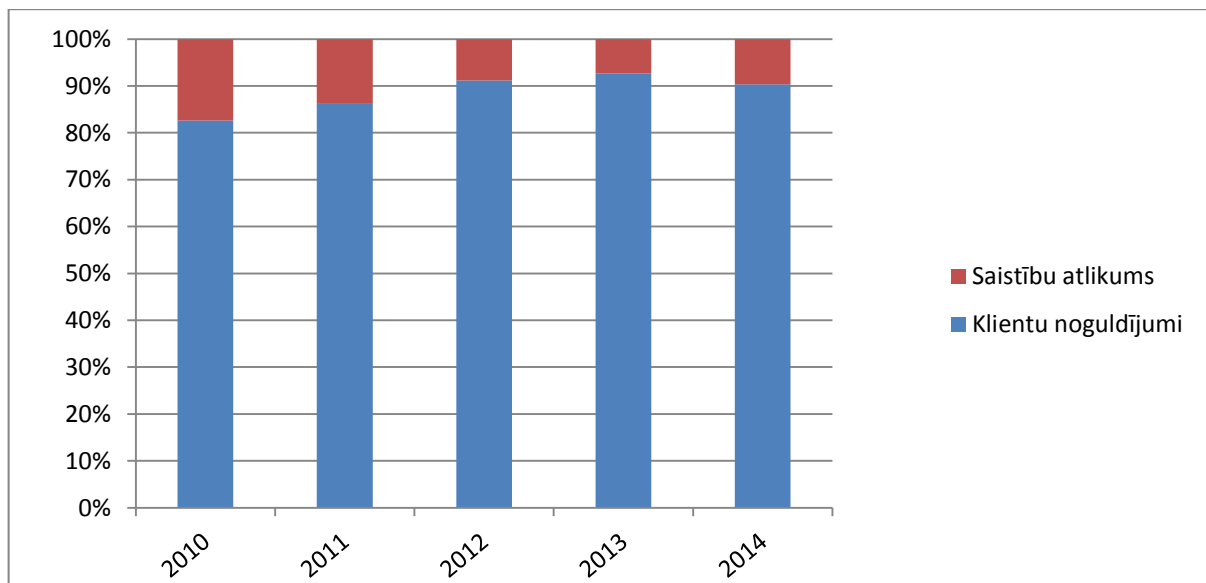
2.14.att. SEB bankas noguldījumu īpatsvars bankas saistībās(autora izveidots pamatojoties uz SEB bankas finanšu pārskatu datiem)⁶²

⁶¹ https://www.swedbank.lv/par_swedbank/gada_parskati/ Swedbankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

⁶² <http://www.seb.lv/lv/about/for-investors/financial/annualreport/> SEB bankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

2.15.att. Rietumu bankas noguldījumu īpatsvars bankas saistībās (autora izveidots pamatojoties uz Rietumu bankas finanšu pārskatu datiem)⁶³

2.16.att. Bankas Citadele noguldījumu īpatsvars bankas saistībās (autora izveidots pamatojoties uz Bankas Citadele finanšu pārskatu datiem)⁶⁴

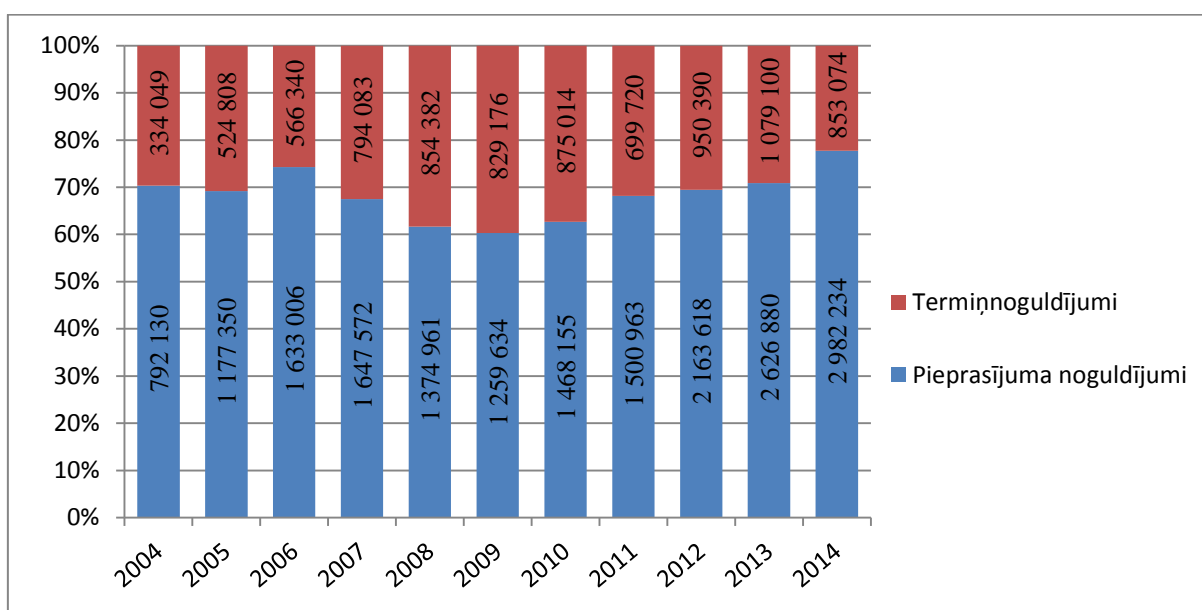
Attēlos 2.13., 2.14., 2.15. un 2.16. atspoguļots noguldījumu īpatsvars attiecīgo banku saistībās. Var redzēt, ka kopumā noguldījumi veido lielāko daļu no komercbanku saistībām, kas nenoliedzami parāda šī finanšu instrumenta nozīmīgumu katras komercbankas darbībā. Apskatot attēlu 2.12. var redzēt, ka Swedbankas noguldījumu īpatsvars kopējās saistībās, laika posmā no 2004. līdz 2008. gadam pakāpeniski samazinājās no 67,8% uz 33,9%. Arī SEB bankas un Rietumu bankas noguldījumus, kas redzams attēlos 2.13. un 2.14., ir manāms tas,

⁶³ <http://www.rietumu.lv/bank-finance-audited> Rietumu bankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

⁶⁴ <http://www.citadele.lv/lv/about/financial-reports/annual/> Bankas Citadele mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

ka līdz 2008.gadam ir noguldījumu īpatsvara samazinājums kopējās saistībās. SEB bankā, noguldījumu īpatsvars līdz 2008.gadam samazinājās par 15,8%, bet Rietumu bankā no 96,5% uz 68,1% jeb par 28,5%. Tas ir skaidrojams ar globālo un Latvijas finanšu krīzi, kā rezultātā cilvēkiem vairs nebija tik lielu brīvo naudas līdzekļu, palielinājās bezdarba līmenis, daudzi uzņēmumi bankrotēja vai samazināja darbavietu skaitu, tādēļ arī noguldījumi komercbankās saruka. Vislielākais noguldījumu īpatsvars kopējās saistībās ir vērojams Rietumu bankā un bankā Citadele. To vidējais īpatsvars ir attiecīgi 91,7% Rietumu bankā un 88,7% bankā Citadele. Viszemākais noguldījumu īpatsvars kopējās saistībās ir SEB bankā ar vidēji 51,2% un Swedbankā ar vidēji 55,3% laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam.

Tālāk autors vēlas pievērst uzmanību noguldījumu apjomam un struktūrai pēc noguldījuma veida.

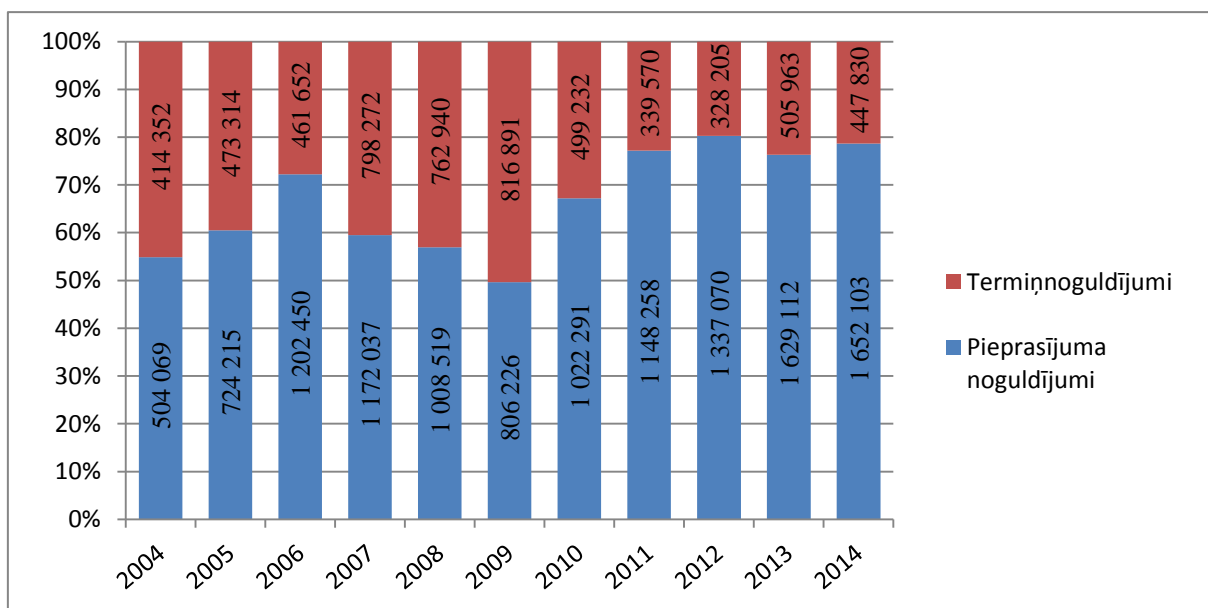

2.17.att. Swedbankas noguldījumu apjoms(miljonos EUR) un struktūra, pēc noguldījuma veida(autora izveidots pamatojoties uz Swedbankas finanšu pārskatu datiem)⁶⁵

Attēlā 2.17. parādīta noguldījumu struktūra pēc noguldījuma veida un apjomi kādi ir katram noguldījuma veidam. Autors noguldījumus sadalījis divās noguldījumu kategorijās – pieprasījuma noguldījumos un termiņnoguldījumos. Attēlā 2.16. var redzēt, ka, laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam, Swedbankā pieprasījuma noguldījumi veido vairāk par 60% no bankas noguldījumiem. Šo gadu laikā pieprasījuma noguldījumu īpatsvars ir svārstījies no 60% līdz augstākajam īpatsvaram - 77,8% 2014.gadā. Arī pieprasījuma noguldījumu apjomam ir tendence palielināties. 2004.gadā pieprasījuma noguldījumu apjoms bija 792 miljonus EUR, bet 2014.gadā – 2,98 miljardi EUR, kas ir gandrīz 4 reizes lielāks salīdzinot ar 2004.gadu. Skatoties uz termiņnoguldījumiem, tad to apjoms ir bijis diezgan svārstīgs. Laika

⁶⁵ https://www.swedbank.lv/par_swedbank/gada_parskati/ Swedbankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

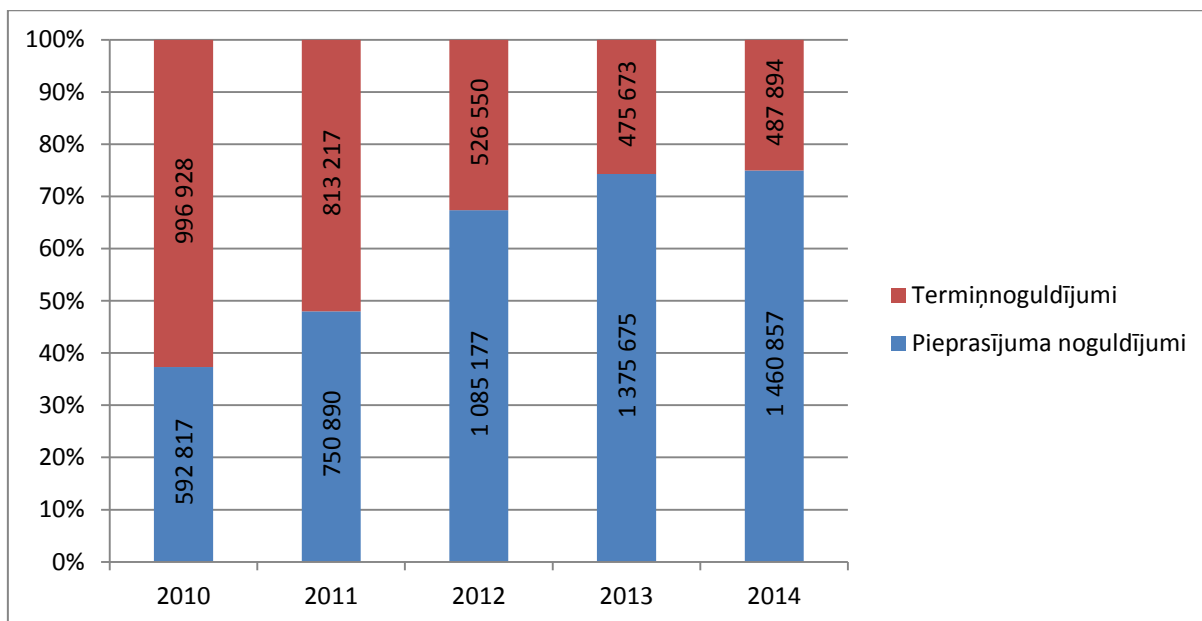
posmā no 2004.gada līdz 2014.gadam ir vērojami vairāki apjoma samazinājumi un palielinājumi. Vislielākais apjoms termiņnoguldījumiem ir vērojams 2013.gadā – 1,08 miljardi EUR. Viszemākais īpatsvars termiņnoguldījumiem analizētajā laika posmā ir 2014.gadā, kad tie veido vien 22,2%, bet vislielākais īpatsvars 2009.gadā – 39,7%.

2.18.att. SEB bankas noguldījumu apjoms(miljonos EUR) un struktūra, pēc noguldījuma veida(autora izveidots pamatojoties uz SEB bankas finanšu pārskatu datiem)⁶⁶

Arī SEB bankas noguldījumos ir vērojams pieprasījuma noguldījumu pārsvars. Laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam to vidējais īpatsvars ir 67,6%. 2009.gadā pieprasījuma noguldījumu un termiņnoguldījumu apjoms kā arī īpatsvars bija gandrīz vienāds. No 2008.gada līdz 2009.gadam vērojams pieprasījuma noguldījumu apjoma kritums par 200 miljoniem EUR uz 806 miljoniem EUR, bet termiņnoguldījumu neliels kāpums no 762 miljoniem uz 816 miljoniem EUR, kas ir vislielākais termiņnoguldījumu apjoms apskatītajā laika posmā. Pēdējos 2 gadus ir vērojams līdzsvars gan pieprasījuma noguldījumu apjomā, vidēji 1,64 miljardi EUR, gan īpatsvarā, vidēji 77,5%. Pieprasījuma noguldījumu apjomam ir redzama tendence palielināties, palielinot arī to īpatsvaru kopējos noguldījumos, turpretī termiņnoguldījumiem ir redzams vairākkārtīgs apjoma samazinājums un palielinājums. 2014.gadā tie sastāda 447 miljonus EUR, kas ir gandrīz uz pusi mazāk kā to apjoms 2009.gadā. Arī termiņnoguldījumu īpatsvars salīdzinot 2009.gadu ar 2014.gadu ir samazinājies par 30% un sastāda tikai 21% no kopējiem noguldījumiem.

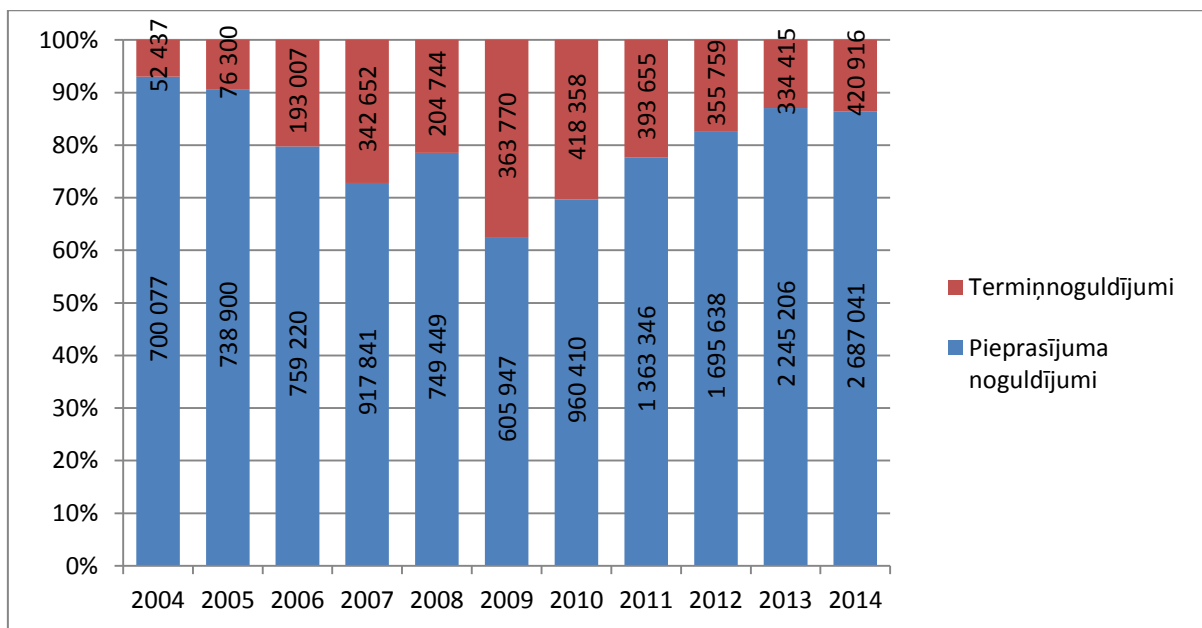
⁶⁶ <http://www.seb.lv/lv/about/for-investors/financial/annualreport/> SEB bankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

2.19.att. Bankas Citadele noguldījumu apjoms(miljonos EUR) un struktūra, pēc noguldījuma veida(autora izveidots pamatojoties uz Bankas Citadele finanšu pārskatu datiem)⁶⁷

Attēlā 2.19. redzams, ka 2010. un 2011.gadā, termiņnoguldījumi bija lielāki kā noguldījumi uz pieprasījumu. Termiņnoguldījumiem ir skaidri redzama tendence samazināties gan apjoma ziņā, gan pēc īpatsvara kopējos noguldījumos. 2010.gadā termiņnoguldījumu apjoms bija 996 miljoni EUR, bet ar katru nākamo gadu tie samazinājās. Līdz 2013.gadam, kad termiņnoguldījumu apjoms bija 475 miljoni EUR, vērojama apjoma lejupslīde, tomēr 2014.gadā tie par 13 miljoniem EUR palielinājās līdz 488 miljoniem EUR. Laika posmā no 2010. līdz 2014.gadam, pieprasījuma noguldījumu apjoms palielinājas 2,5 reizes no 592 miljoniem EUR līdz 1,46 miljardiem EUR. Termiņnoguldījumiem samazinoties, bet pieprasījuma noguldījumiem palielinoties, mainījās arī īpatsvars noguldījumos. No 2013.gada noguldījumu uz pieprasījumu īpatsvars kopējos noguldījumos bija virs 75%. Tikai apmēram 25% īpatsvars bija termiņnoguldījumiem. Laika posmā no 2010. līdz 2014.gadam vidējais īpatsvars termiņnoguldījumiem bija 38,5%, bet pieprasījuma noguldījumu īpatsvars – vidēji 61,5%.

⁶⁷ <http://www.citadele.lv/lv/about/financial-reports/annual/> Bankas Citadele mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

2.20.att. Rietumu bankas noguldījumu apjoms(miljonos EUR) un struktūra, pēc noguldījuma veida(autora izveidots pamatojoties uz Rietumu bankas finanšu pārskatu datiem)⁶⁸

Rietumu bankas pieprasījumu noguldījumu īpatsvars, pēdējos 10 gados, ir vidēji 80,9%, bet termiņnoguldījumu īpatsvars ir attiecīgi vidēji 19,1% no kopējiem noguldījumiem. No 2004.gada līdz 2007.gadam ir vērojams pieprasījumu noguldījumu apjoma paieaugums no 700 miljoniem EUR līdz 917 miljoniem EUR. Finanšu krīzes iespaidā, Rietumu bankai un arī iepriekš analizētajām bankām, ir vērojams noguldījumu samazinājums, kas turpinājās līdz 2009.gadam. Turpmākos gadus, Rietumu bankas pieprasījumu noguldījumiem ir tendence palielināties. no 2009.gada līdz 2014.gadam to apjoms palielinājies par 2,08 miljardiem EUR sasniedzot 2,69 miljardus EUR. Līdz 2009.gadam termiņnoguldījumu īpatsvaram bija tendence palielināties, bet turpmākos gadus ir vērojams īpatsvara samazinājums līdz 13,5% 2014.gadā. Termiņnoguldījumu apjomā, pēc 2009.gada, krasas izmaiņas nav redzamas, tas ir vidēji 381 miljons EUR, bet termiņnoguldījumu īpatsvars samazinās dēļ pieprasījumu noguldījumu apjoma palielinājuma.

Augstais pieprasījumu noguldījumu īpatsvars norāda uz to, ka analizēto banku darbībā pieprasījumu noguldījumi ir visnozīmīgākais finanšu instruments un liecina par banku atkarību no pieprasījumu noguldījumiem.

2.3. Noguldījumu garantiju sistēma

Banka ir Latvijas Republikas noguldījumu garantijas sistēmas dalībnieks. Noguldījumu garantijas sistēma darbojas pamatojoties uz Noguldījumu garantiju likumu. Tas

⁶⁸ <http://www.rietumu.lv/bank-finance-audited> Rietumu bankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)

ir izveidots, lai gadījumā, kad banka nespēj izmaksāt viņa ieguldītos naudas līdzekļus tādēļ, ka FKTK, šīs sistēmas dalībniekam, ir anulējusi licenci vai tiesa pasludinājusi noguldījumu piesaistītāju par maksātnespējīgu, vai pieņēmusi lēmumu par tā bankrota procedūras uzsākšanu.⁶⁹

Latvija ir Eiropas Savienības sastāvā kopš 2004.gada 1.maija. Visām Eiropas Savienības dalībvalstu bankām ir jāklūst par Noguldījumu garantiju sistēmas locekļiem. Visām Noguldījumu garantiju sistēmā iesaistītām bankām ir jāmaksā iemaksas atbilstoši savam riska profilam un citiem faktoriem, un šo iemaksu garantiju sistēma apkopo fondā. Gadījumā ja kāda banka bankrotē un nespēj pildīt saistības, tad no šī noguldījumu garantiju sistēmas fonda ir jāizmaksā kompensācijas noguldītājiem.

1994.gada 30.maijā tika izdota Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 94/19/EK par noguldījumu garantiju sistēmām. Šīs direktīvas vissvarīgākie elementi tika grozīti 2009.gadā, reaģējot uz 2008.gada finanšu krīzi. Līdz šim brīdim, garantētās atlīdzības apjoms bija 20 000 EUR, kas šajos grozījumos tika palielināts uz 50 000 EUR, bet vēlāk uz 100 000 EUR. Tas nozīmē, ja gadījumā banka nespēj vairs pildīt savas saistības un iestājas bankrots, tad tiek atmaksāti visi noguldījumi līdz 100 000 EUR. Kā nākamās svarīgās izmaiņas tika veiktas izmaksu termiņā. Sākotnēji visām garantētajām atlīdzībām vajadzēja būt izmaksātām 3 mēnešu laikā, taču tas tika samazināt līdz 20 darba dienām.⁷⁰

Pēc noguldījumu garantiju likuma Noguldījumu garantiju fondu veido:

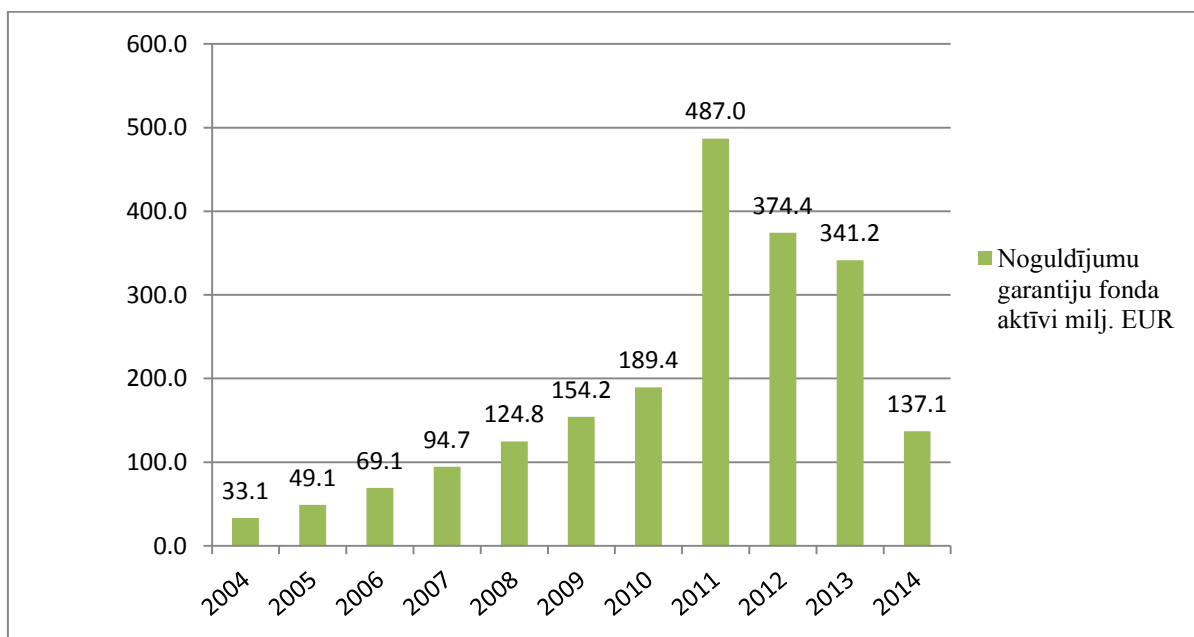
- vienreizēja iemaksa no valsts budžeta;
- noguldījumu piesaistītāja(bankas) maksājumi šajā likumā noteiktajā apjomā un kārtībā;
- vienreizēja Latvijas Bankas iemaksa.

Banka mēneša laikā pēc licences kredītiestādes darbībai saņemšanas, veic vienreizēju sākotnējo iemaksu garantiju fondā, 1,5% apmērā no sākotnējā bankas kapitāla. Ārvalstu bankas filiālēm, kas saņemumšas licenci kredītiestādes darbībai, mēneša laikā ir jāveic vienreizēja iemaksa 142 000 EUR apmērā. Saskaņā ar noguldījuma garantiju likumu, bankas reizi ceturksnī veic noguldījumu garantiju fondā, 0,05% apmērā no garantēto noguldījumu vidējā atlikuma bankas iepriekšējā ceturksnī. Katrai bankai, komisija nosaka maksājumam piemērojamo korekcijas koeficientu, ko nosakot tiek ņemts vērā bankas kapitāla

⁶⁹http://www.riibank.com/lv/pakalpojumi/investments_lv/investments_safety_nfo_lv/investments_safety_guarantee_lv Investīciju banka, noguldījumu garantiju sistēma (skatīts 9.05.15)

⁷⁰<http://www.consilium.europa.eu/lv/policies/banking-union/single-rulebook/deposit-guarantee-schemes/> ES padomes mājaslapa, noguldījumu garantiju sistēma (skatīts 9.05.15)

pietiekamības, likviditātes un lielo riska darījumu rādītājs, kā arī tiek vērtēta bankas kredītportfeļa kvalitāte iepriekšējā kalendārajā gadā.⁷¹

2.21.att. Noguldījumu garantiju fonda aktīvu apjoms(miljonos EUR) Latvijā laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam (autora izveidots pamatojoties uz FKTK pārskatu datiem)⁷²

Attēlā 2.21. autors attēlojis noguldījumu garantiju fonda aktīvu apjomu laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam. Līdz 2010.gadam vērojama aktīvu apjoma pakāpeniska palielināšanās. 2004.gadā noguldījumu garantiju fonda aktīvu apjoms bija 33,1 miljoni EUR, bet 2010.gadā tie sasniedza 189,4 miljonus EUR. Visstraujākais noguldījuma apjoma pieaugums vērojams 2011.gadā. Apjoms palielinājās par 297,6 miljoniem EUR un sasniedza lielāko apjomu apskatītajā laika posmā – 487 miljonus EUR. Tālāk vērojams aktīvu apjoma kritums līdz 137,1 miljonom 2014.gadā, kas pēc autora domām ir saistīts ar Krājbankas maksātnespēju, kas pēc apgabaltiesas lēmuma pasludināta 2011.gada 23.decembrī un tādēļ saistītajām noguldītāju garantētajām atlīdzībām.

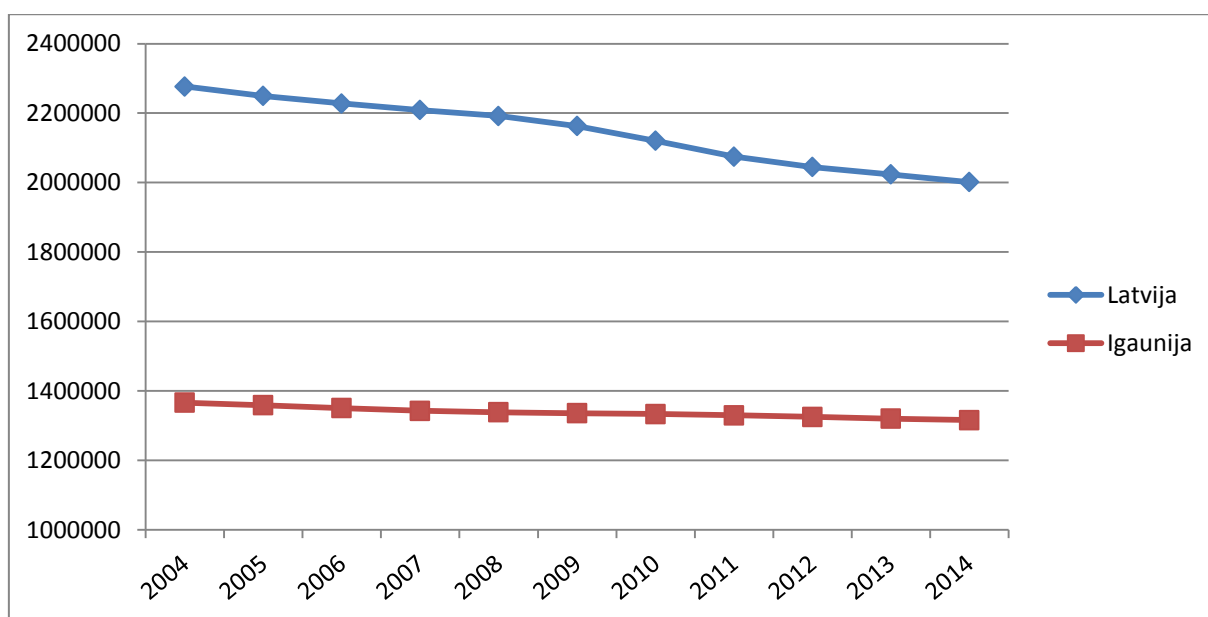
⁷¹ <http://likumi.lv/doc.php?id=48457> LR likums *Noguldījumu garantiju likums*. 1998. (skatīts 09.05.15)

⁷² http://www.fktk.lv/lv/statistika/valsts_garantiju_fondi/ FKTK mājaslapa, valsts garantiju fondu bilances (skatīts 09.05.15)

3. NOGULDĪJUMU PIESAISTES ANALĪZE

3.1. Latvijas un Igaunijas komercbanku noguldījumu salīdzinājums

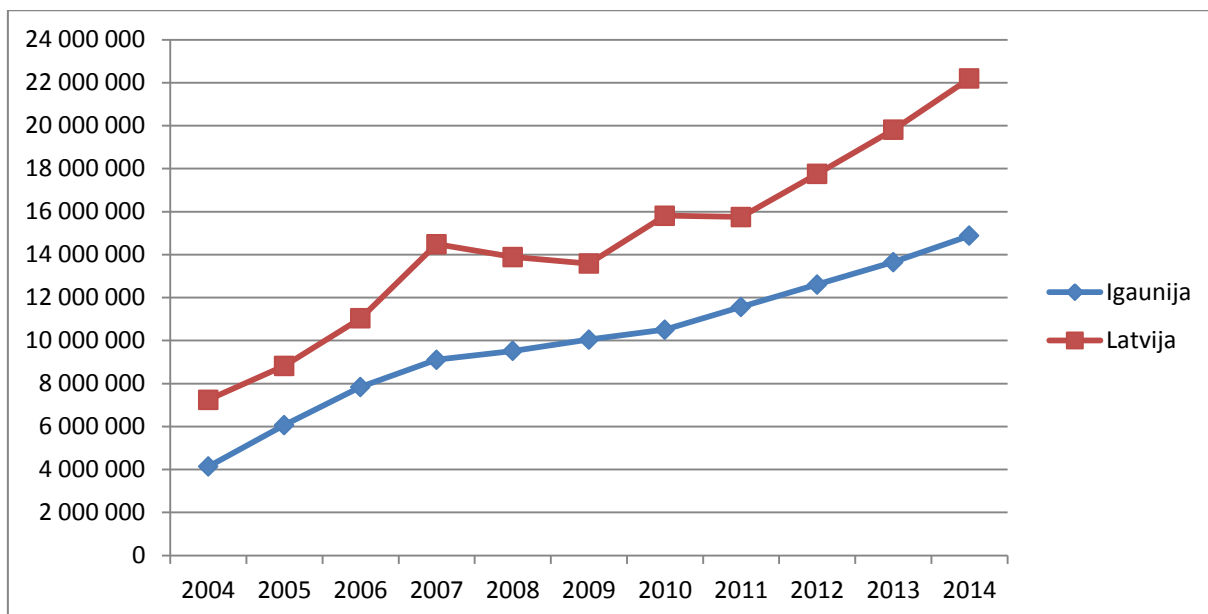
Arī Igaunija ir viena no Baltijas valstīm. Igaunija ar Latviju robežojās dienvidos, bet rietumos tā robežojās ar Krieviju. Igaunijai ir arī jūras robežas ar Zviedriju un Somiju. Pēc platības Latvija ir lielāka. Tās platība ir 64589km², bet Igaunijas platība ir 45226km². Gan Latvija, gan Igaunija par Eiropas Savienības dalībvalstīm kļuva 2004.gada 1.maijā. Arī abās dalībvalstīs kā vienīgais oficiālais maksāšanas līdzeklis ir eiro.

3.1.att. Latvijas un Igaunijas iedzīvotāju skaita salīdzinājums(autora izveidots)⁷³

Lai vieglāk būtu informāciju uztvert, autors izvēlējās grafiski attēlot iedzīvotāju skaita dinamiku laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam. Latvija pēc platības ir stipri lielāka kā Igaunija, un arī iedzīvotāju skaits Latvijā ir ievērojami lielāks. 11 gadu periodā iedzīvotāju skaitam abās valstīs ir tendence samazināties. Tas varētu būt skaidrojams ar lielo iedzīvotāju skaitu, kas peļņas nolūkos dodas strādāt uz ārzemēm un bieži vien tur arī paliek pavisam. 2004.gadā iedzīvotāju skaits Latvijā bija 2,28 miljoni, bet Igaunijā – 1,37 miljoni. Aplūkotajā laika posmā straujāks iedzīvotāju samazinājums ir vērojams Latvijai. 2014.gadā tie ir vairs tikai apmēram 2 miljoni, turpretī Igaunijā – 1,32 miljoni.

⁷³ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00001&plugin=1> eurostat dati par iedzīvotāju skaitu (skatīts 9.05.15)

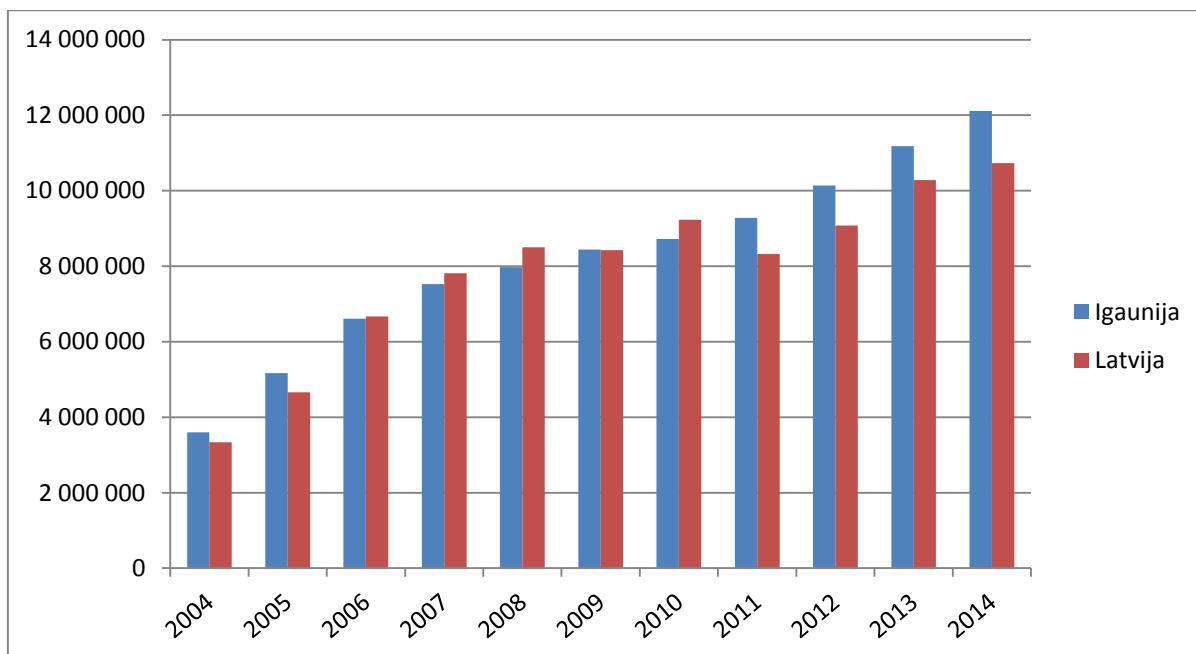
3.2.att. Noguldījumu apjoms Latvijas un Igaunijas komercbankās(tūkstošos EUR) (autora izveidots)^{74 75}

Attēlā 3.2. redzama noguldījumu apjomu dinamika Latvijas un Igaunijas komercbankās. Ir redzams, ka Latvijas komercbankās noguldījumu apjoms ir lielāks, kā Igaunijas komercbankās. Atšķirībā no Latvijas noguldījumu dinamikas, Igaunijas noguldījumos ir redzams tikai noguldījuma apjoma pakāpenisks kāpums visā 11 gadu periodā. Visstraujākais noguldījumu apjoma kāpums Igaunijā ir vērojams no 2004. līdz 2006.gadam palielinoties no 4,14 miljardiem EUR līdz 7,84 miljardiem EUR. Kā jau iepriekš darbā minēts, tad laika posmā no 2007. līdz 2009.gadam, globālās finanšu krīzes rezultātā, Latvijas noguldījumu apjoms piedzīvoja samazinājumu, turpretī vērojot Igaunijas noguldījumu apjomu dinamiku šajā laika posmā, ir vērojams tikai pieauguma tempa samazinājums. Noguldījumu apjoms palielinājās, bet vairs ne tik strauji. 2014.gadā noguldījumu apjoms Igaunijā sasniedza 14,88 miljardus EUR, turpretī Latvijā - 22,91 miljardus EUR. Kopumā var vērot, ka 11 gadu periodā neapšaubāma līdere noguldījumu apjoma ziņā ir bijusi Latvija.

Tālāk autors vēlās salīdzināt Latvijas un Igaunijas rezidentu un nerezidentu noguldījumu apjomus.

⁷⁴ <http://statistika.eestipank.ee/?lng=en#listMenu/936/treeMenu/FINANTSSEKTOR/147/900> Igaunijas bankas mājaslapa, finanšu dati (skatīts 09.05.15)

⁷⁵ http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu ceturkšņu pārskati (skatīts 2.05.15.)

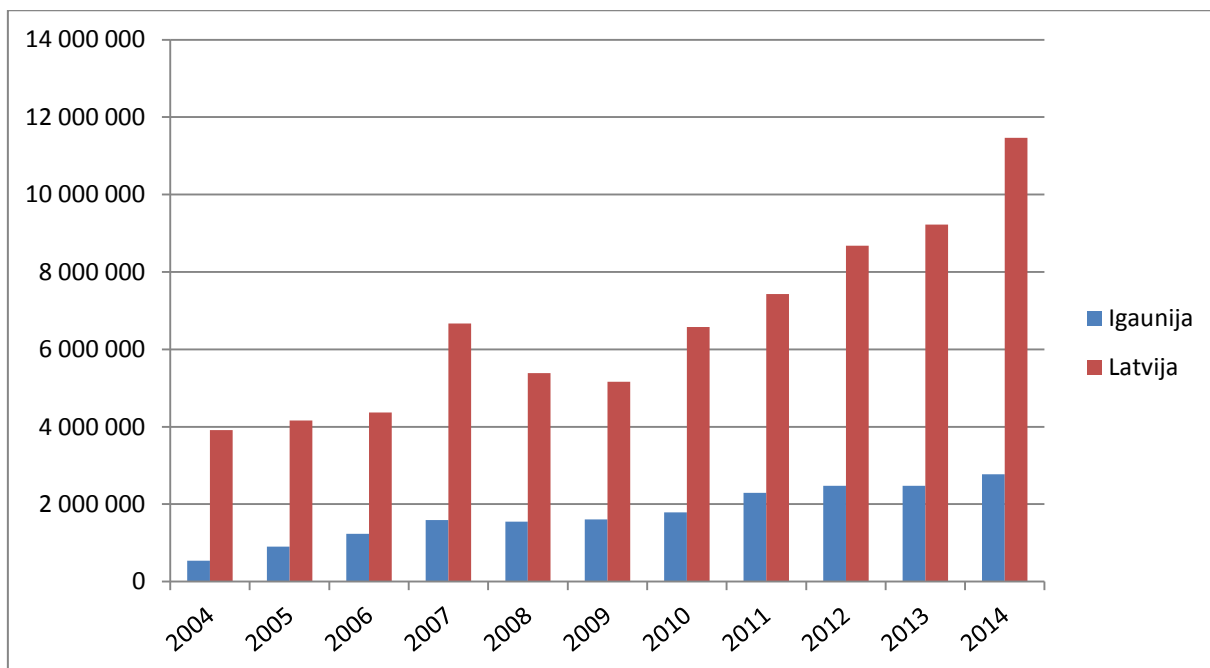

3.3.att. Latvijas un Igaunijas rezidentu noguldījumu apjoma salīdzinājums(tūkstošos EUR)(autora izveidots)^{76 77}

Rezidentu noguldījumi pēc apjoma ir diezgan līdzīgi abām valstīm. Gan Latvijas, gan Igaunijas rezidentu noguldījumu apjomam ir tendence palielināties. Laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam, Igaunijas rezidentu noguldījumu apjomam ir vērojama pakāpeniska palielināšanās, bez samazinājumiem. 2004.gadā rezidentu noguldījumu apjoms Igaunijā bija 3,6 miljardi EUR, bet Latvijā 3,3 miljardi EUR. Līdz 2014.gadam rezidentu noguldījumi ir pakāpeniski palielinājušies līdz 12,1 miljardam EUR - Igaunijā un 10,7 miljardiem EUR - Latvijā. Kaut arī Igaunijā ir par aptuveni 680 tūkstošiem mazāk iedzīvotāju, redzams, ka rezidentu noguldījumu apjoms no 2011.gada līdz 2014.gadam ir bijis lielāks kā Latvijā.

⁷⁶ <http://statistika.eestipank.ee/?lng=en#listMenu/936/treeMenu/FINANTSSEKTOR/147/900> Igaunijas bankas mājaslapa, finanšu dati (skatīts 09.05.15)

⁷⁷ http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu ceturkšņu pārskati (skatīts 2.05.15.)

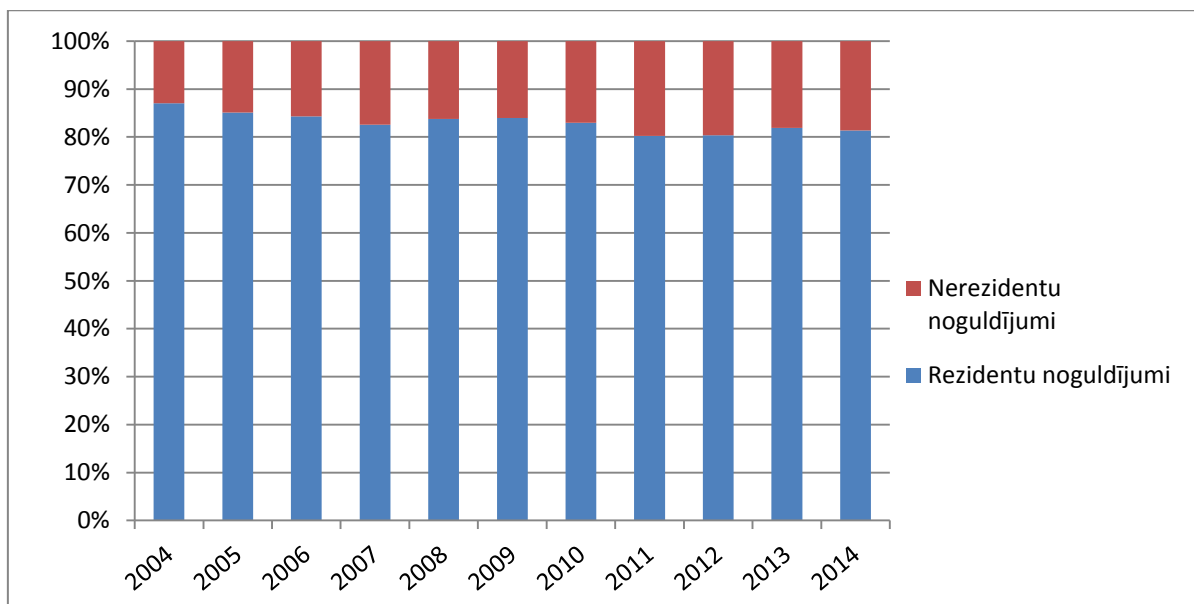

3.4.att. Latvijas un Igaunijas nerezidentu noguldījumu apjoma salīdzinājums(tūkstošos EUR)(autora izveidots)^{78 79}

Attēlā 3.4. ir attēlots Latvijas un Igaunijas nerezidentu noguldījumu apjomu salīdzinājums. Ir redzams, ka nerezidentu noguldījumu apjomi Latvijā ir stipri lielāki, kā Igaunijā. 2004.gadā Igaunijas nerezidentu noguldījumi sasniedza 537 miljonus EUR, turpretī Latvijā tas bija gandrīz 7 reizes lielāks - 3,9 miljardi EUR. Abās valstīs, nerezidentu noguldījumu apjomam ir vērojama tendence palielināties. Globālās finanšu krīzes ietekmē, laika posmā no 2007. līdz 2009.gadam abu valstu nerezidentu noguldījumiem ir vērojama apjoma samazināšanās. Latvijā šis rādītājs samazinājās par 1,5 miljardiem EUR, turpretī Igaunijā nerezidentu apjoma samazinājums bija ievērojami mazāks - apmēram 44 miljoni EUR. 2014.gadā nerezidentu noguldījumu apjoms Latvijā bija 11,46 miljardi EUR, turpretī Igaunijā 2,77 miljardi EUR, kas ir 4 reizes mazāk kā Latvijā.

⁷⁸ <http://statistika.eestipank.ee/?lng=en#listMenu/936/treeMenu/FINANTSSEKTOR/147/900> Igaunijas bankas mājaslapa, finanšu dati (skatīts 09.05.15)

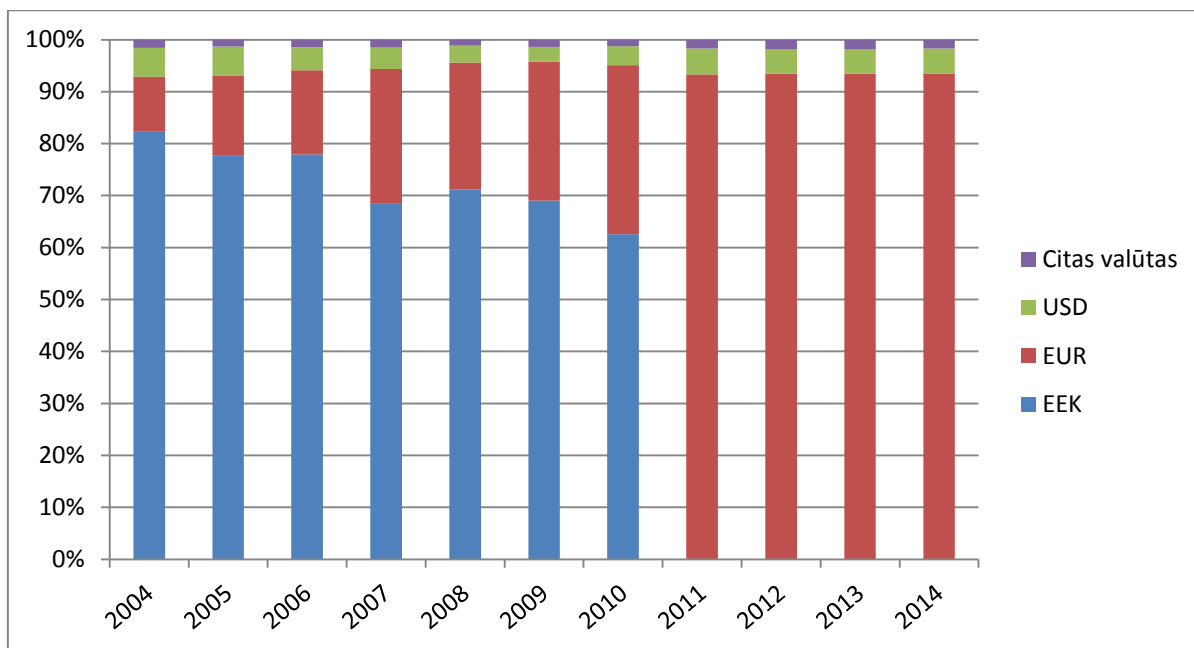
⁷⁹ http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu ceturkšņu pārskati (skatīts 2.05.15.)

3.5.att. Rezidentu un nerezidentu noguldījumu īpatsvars Igaunijas komercbankās (autora izveidots)⁸⁰

Augstāk apskatītajos attēlos 3.3. un 3.4. ir redzams, ka Igaunijas komercbankās lielāki apjomi ir rezidentu noguldījumiem, tāpēc autors vēlējās apskatīt kāds ir rezidentu un nerezidentu noguldījumu īpatsvars kopējos noguldījumos. Var secināt, ka Igaunijā, vislielākais īpatsvars ir rezidentu noguldījumiem. 11 gadu laikā to īpatsvars ir vidēji 83% no kopējiem noguldījumiem, bet vidēji 17% ir nerezidentu noguldījumiem. 2004.gadā nerezidentu noguldījumu īpatsvars ir 13%, bet 2014.gadā – 18,6%. Pēc tā var secināt, ka nerezidentu noguldījumu īpatsvaram kopējos noguldījumos ir tendence palielināties. Pēc lielā rezidentu noguldījumu īpatsvara var secināt, ka Igaunijas komercbanku politika ir vairāk tendēta uz rezidentu noguldījumu piesaistišanu. Kā iepriekš autors apskatīja, Latvijā nerezidentu daļa kopējā noguldījumu apjomā veido aptuveni 50%. Augstais rādītājs norāda uz Latvijas komercbanku atkarību no nerezidentu noguldījumiem un to lielo lomu Latvijas tirgū.

⁸⁰ <http://statistika.eestipank.ee/?lng=en#listMenu/936/treeMenu/FINANTSSEKTOR/147/900> Igaunijas bankas mājaslapa, finanšu dati (skatīts 09.05.15)

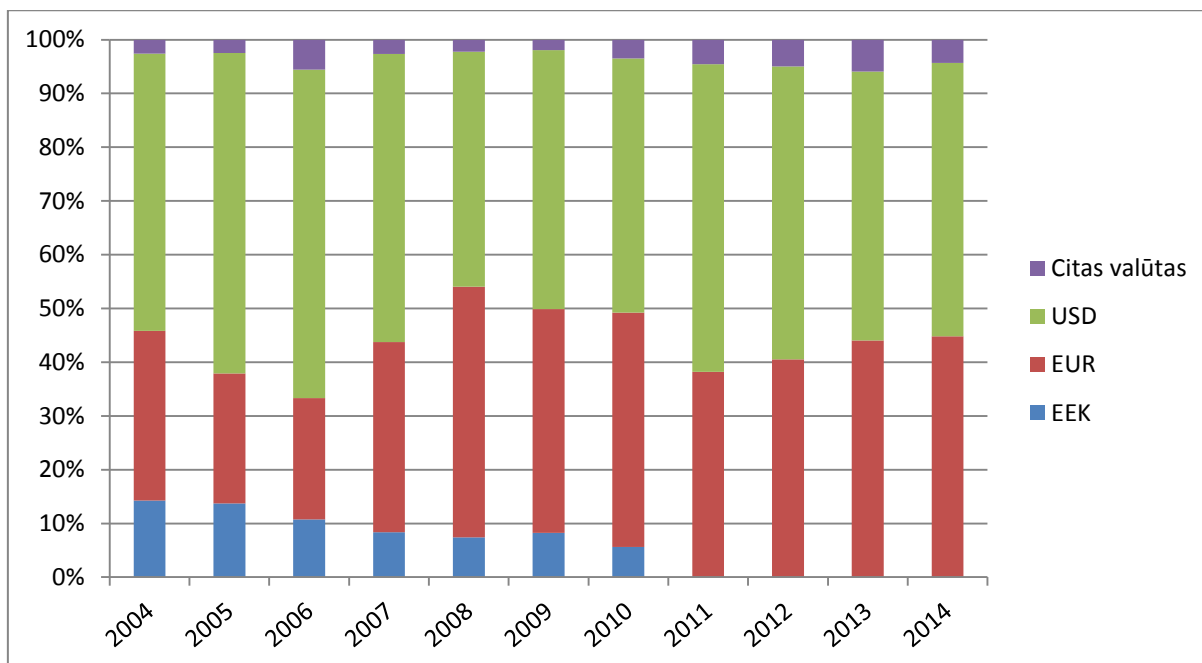

3.6.att. Rezidentu noguldījumu struktūra pēc valūtas Igaunijas komercbankās(procentos) (autora izveidots)⁸¹

Attēlā 3.6. attēlota rezidentu noguldījumu struktūra pēc valūtas Igaunijas komercbankās. Līdz 2010.gadam ir vērojams īpatsvars noguldījumiem Igaunijas nacionālajā valūtā – EEK. Šajā laika posmā ir vērojams īpatsvara samazinājums EEK, bet noguldījumiem EUR īpatsvara palielināšanās. 2004.gadā rezidentu noguldījumi EEK sastādīja 82,3%, bet līdz 2010.gadam to īpatsvars samazinājās līdz 62,6%. Igaunija 2011.gada 1.janvārī pievienojās Eirozonai un par oficiālo Igaunijas valūtu ieviesa eiro. Visi rezidentu noguldījumi, kas bija veikti EEK, tika pārkonvertēti uz EUR. Laika posmā no 2010.gada līdz 2014.gadam rezidentu noguldījumu īpatsvars EUR bija vidēji 93,4%. Rezidentu vidū noguldījumi USD un citās valūtās nav īpaši populāri. To īpatsvars ir vismazākais. Laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam, noguldījumu īpatsvars USD ir tikai vidēji 4,3%, bet noguldījumiem citās valūtās vidēji – 1,6%.

Noguldījumu struktūrai pēc valūtas Latvijas komercbankās, nebija vērojams tik liels īpatsvars noguldījumiem nacionālajā valūtā. Latvijas komercbankās dominēja divas valūtas – LVL un EUR. Tāpat kā Igaunija, arī Latvija iestājās Eirozonā un kā vienīgo maksāšanas līdzekli ieviesa eiro, taču tas notika 3 gadus vēlāk. Abās valstīs, pēc nacionālās valūtas nomainīšanu uz EUR, ir redzama pārliecinoša noguldījumu īpatsvara dominānce noguldījumiem EUR. Rezidentu noguldījumiem USD un citās valūtās Latvijā, ir vērojams lielāks īpatsvars, kā Igaunijā. Igaunijā to īpatsvars ir vidēji 5,9% turpretī Latvijā - vidēji 10%.

⁸¹ <http://statistika.eestipank.ee/?lng=en#listMenu/936/treeMenu/FINANTSSEKTOR/147/900> Igaunijas bankas mājaslapa, finanšu dati (skatīts 09.05.15)

3.7.att. Nerezidentu noguldījumu struktūra pēc valūtas Igaunijas komercbankās(procentos) (autora izveidots)⁸²

Apskatot attēlu 3.7. var secināt, ka Igaunijā nerezidentu noguldījumi tiek pārsvarā veikti USD un EUR valūtās. Lielāks īpatsvars ir noguldījumiem USD. Laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam to vidējais īpatsvars ir 52,2%, bet noguldījumiem EUR vidējais īpatsvars ir 39,6%. Nerezidentu noguldījumiem EEK, līdz 2010.gadam vērojama īpatsvara tendence samazināties. 2004.gadā to īpatsvars bija 14,3%, bet 2010.gadā to īpatsvars samazinājās līdz 5,6%. Arī nerezidentu vidū, noguldījumiem citās valūtās ir mazs īpatsvars kopējos nerezidentu noguldījumos. To vidējais īpatsvars laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam ir 4%.

Arī Latvijas komercbanku nerezidentu noguldījumos vislielākais īpatsvars ir noguldījumiem USD. Igaunijas komercbanku nerezidentu noguldījumiem EUR valūtā ir vērojams lielāks īpatsvars, kas ir vidēji 39,6%, bet nerezidentu noguldījumos Latvijas komercbankās vidējais īpatsvars noguldījumiem EUR ir 29% no kopējiem nerezidentu noguldījumiem.

3.2. Klientu piesaiste un to noturēšana

Viens no svarīgākajiem bankas finanšu instrumentiem ir noguldījumi. Par piesaistītajiem naudas līdzekļiem, bankas maksā procentus noguldītājiem. Peļņu bankas gūst izsniedzot aizdevumus. Aizdevumu procentu likmes ir augstākas kā piesaistītajiem noguldījumiem un peļņa rodās procentu likmju starpībā. Lai gūtu pēc iespējas lielāku peļņu,

⁸² <http://statistika.eestipank.ee/?lng=en#listMenu/936/treeMenu/FINANTSSEKTOR/147/900> Igaunijas bankas mājaslapa, finanšu dati (skatīts 09.05.15)

bankām ir jāizsniedz vairāk aizdevumi klientiem, bet tam ir nepieciešams pēc iespējas lielāks piesaistīto noguldījumu apjoms, tādā jād piesaista pēc iespējas vairāk klienti, kas uztic savus naudas līdzekļus bankai par noteiktu procentu samaksu.

Katram bankas klientam ir savs skatījums pēc kā viņš izvēlās savu pamatbanku. Cilvēki ir dažādi ar atšķirīgām prasībām un vēlmēm. Ir klienti kam darba devējs nosaka, kur tiks ieskaitīta samaksa par darbu, tādā veidā liekot atvērt kontu konkrētajā bankā. Dažkārt pamatbankas izvēlē, klientam ir svarīgas noguldījumu un kredītu procentu likmes, lai zinātu, cik liela būs iespējamā peļņa no noguldījuma, vai arī cik lielas būs izmaksas par aizņēmumu. Ir arī klienti, kam pamatbankas izvēlē lielu lomu nosaka bankas karšu apkalpošanas maksa, kā arī komisijas maksa par skaidras naudas izņemšanu vai iemaksāšanu. Ir bankas, kas piedāvā izņemt naudas līdzekļus citas bankas bankomātos, bez komisijas maksas, kas daudziem klientiem ir noteicošais faktors izvēloties pamatbanku, lai viegli un ērti varētu piekļūt saviem naudas līdzekļiem. Klientiem ir svarīgs bankas piedāvātais kopējais pakalpojumu klāsts.

Bankas darbībā lielu lomu spēlē noguldījuma apjoms, tādēļ bankas cenšas noturēt un piesaistīt noguldījumus, lai tālāk banka šos piesaistītos naudas līdzekļus varētu izsniegt kā aizdevumu citiem klientiem, kam tas ir nepieciešams un tādā veidā gūtu peļņu.

Lai noturētu klientus, bankas domā par klientu ērtību. Bankas piedāvā tādu opciju kā automātiskos maksājumus, piemēram, sporta zāles ikmēneša maksai vairs pašam nav jātērē laiks, ejot internetbankā un veicot pārskaitījumu, bet to izdara banka konkrētā datumā automātiski pārskaitot naudas līdzekļus sporta klubam, tādā veidā ietaupot laiku, ko klients var izmantot lietderīgāk.

Kā vienu no iespējām, kā noturēt klientu un arī klientu naudas līdzekļus ir pastiprināt klientu lojalitāti bankai. To var stimulēt klientam piedāvājot dažādas privilēģijas un klientam interesējošus piedāvājumus no kā viņš var gūt labumu. Lielākā daļa banku ir ieviesušas lojalitātes programmas. Šīs programmas darbojās ne tikai banku sfērā, bet arī privāto pakalpojumu sniedzēju vidū, stimulējot un piesaistot jaunus klientus savam pakalpojumam. Kā piemēram, SEB banka ir izveidojusi Classic kredītkaršu lojalitātes programmu, kas ļauj savos ikdienas tēriņos un norēķinos izmantot VISA vai MasterCard Classic kredītkartes, būtiski samazināt savas Classic kredītkartes gada maksu. Jo vairāk norēķināsies ar SEB bankas maksājumu kartēm, jo lielāku atlaidi klients iegūs kredītkartes gada maksai.⁸³

Piemēram, Rietumu banka ir īpaši padomājusi par saviem platīna karšu lietotājiem piedāvājot lielisku iespēju, dodoties ceļojumos, pasaules lielākajās lidostās apmeklēt VIP atpūtas telpas, kur var izmantot tālruni un internetu, kā arī pasūtīt bezmaksas dzērienus. Šis

---

⁸³ <http://www.seb.lv/lv/s/private/services/electronic/ibank/lbankanews/2005/news/news15122010/> SEB bankas mājaslapa, prioritātes programma (skatīts 10.05.15)

piedāvājums liksies vilinošs klientiem, kam darba plānos ir daudz ceļošanas un nogurdina ikdienišķā burzma, kas valda lidostās.⁸⁴ Tāpat, Rietumu banka, Zelta karšu lietotājiem piedāvā lojalitātes programmu „Priority Traveller”, kas ļauj ietaupīt naudas līdzekļus, jo šī programma sniedz atlaides rezervējot viesnīcas numurus, īrējot auto, atlaides dažādos SPA centros, kā arī atlaides golfa spēlēm.⁸⁵ Galvenais ir tas, lai ar lojalitātes programmām gūtie labumi, klientam būtu patiešām noderīgi, kā arī lojalitātes programmas piedāvātajiem labumiem, jābūt regulāriem, lai ar to palīdzību spētu noturēt klientus ilgtermiņā.

Arī ar dažādu pakalpojumu komplektu piedāvājumu, bankas cenšas piesaistīt klientus liekot izvēlēties viņu banku kā pamatbanku, tādā veidā piesaistot klientu regulāros ienākumus ar kuriem banka var rēķināties, kā, piemēram, algu, stipendijas, pensiju. Pakalpojumu komplekti papildus norēķinu kontam sniedz, piemēram, norēķinu kartes, internetbanku, apdrošināšanu. Katram klientam ir atšķirīgas vēlmes, tādēļ arī piedāvāto komplektu skaits parasti neaprobežojas ar vienu, bet bankas piedāvā dažādus piedāvājumus, saglabājot vienotu principu: jo vairāk pakalpojumus un bankas piedāvātos produktus klients izvēlās, jo zemākas būs izmaksas par tiem.

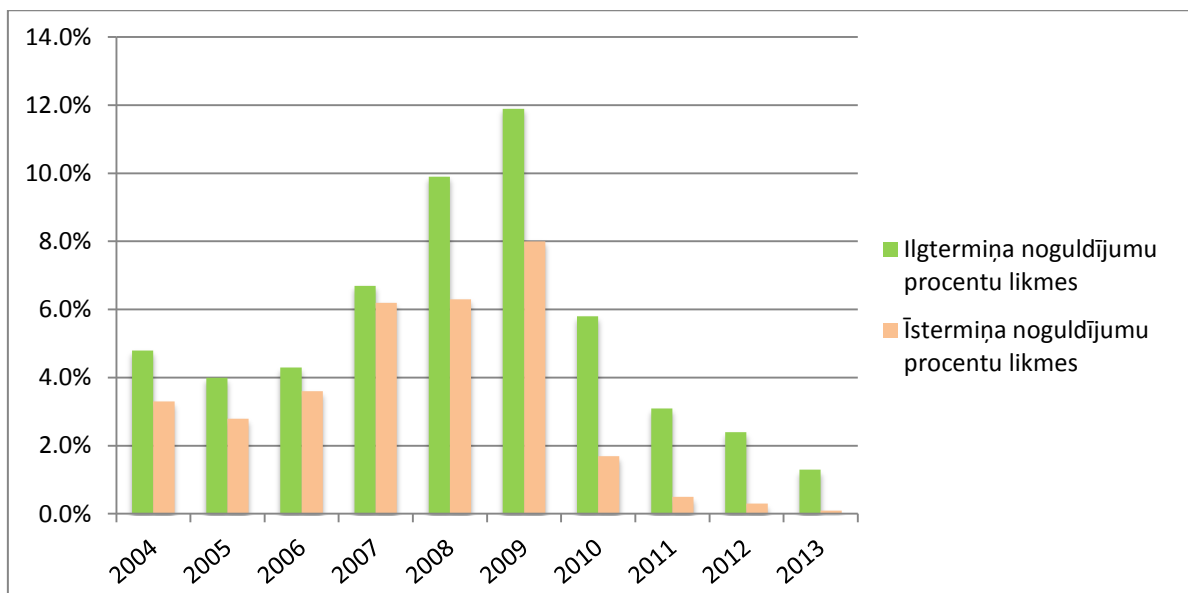
Klientu piesaistē svarīgi ir tas, lai klients par šīm lojalitātes programmām un to sniegtajiem labumiem būtu informēts. Bieži tiek izvietotas reklāmas uz reklāmu stendiem ielās, populārākajos televīzijas kanālos, avīzēs, ar vienu mērķi - piesaistīt pēc iespējas lielāku interesentu skaitu un informētu par piedāvājumiem, ko ir spējīga sniegt banka.

Terminnoguldījumi ir bankai vieni no svarīgākajiem noguldījumiem. Tie ir noguldījumu uz noteiktu termiņu un banka ar tiem var vairāk rēķināties tālāk ieguldot šos līdzekļus vērtspapīros vai izsniedzot kredītos. Lai piesaistītu klientus noguldīt uz termiņu, bankas piedāvā lielākas procentu likmes, kas palielina klientu ienākumus no noguldījuma. Noguldot lielākas summas, bankas parasti piedāvā lielākas procentu likmes, kas ir visinteresējošākais rādītājs klientiem, kuri izvēlās noguldīt uz noteiktu termiņu.

---

⁸⁴ <http://www.rietumu.lv/cards-platinum-priority-pass> Rietumu bankas mājaslapa, platīna kartes prioritātes programma (skatīts 10.05.15)

⁸⁵ <http://www.rietumu.lv/cards-gold-traveller> Rietumu bankas mājaslapa, zelta kartes prioritātes programma (skatīts 10.05.15)

3.6.att. Vidējās svērtās procentu likmes piesaistītajiem noguldījumiem pēc noguldījuma termiņa (autora izveidots pamatojoties uz datiem no centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes)⁸⁶

Attēlā 3.1. ir redzama ilgtermiņa un īstermiņa noguldījumu procentu likmju dinamika laika posmā no 2004. līdz 2013.gadam. Ilgtermiņa noguldījumu procentu likmes ir lielākas kā noguldījumiem īstermiņā. Bankām ir lielāka interese par ilgtermiņa noguldījumiem, jo tad banka var rēķināties ar noguldītajiem līdzekļiem, tieši tāpēc procentu likmes šiem noguldījumiem ir augstākas. Laika posmā no 2005. līdz 2009.gadam ir redzams ievērojams, gan īstermiņa, gan ilgtermiņa procentu likmju palielinājums. Šajā laika posmā ilgtermiņa procentu likme no 4% palielinājās līdz 11,8%. Arī noguldījumiem īstermiņā procentu likme palielinājās no 2,8% līdz 8%. Tālākos gados ir vērojams strauja procentu likmju samazināšanās. 2013.gadā ilgtermiņa noguldījumu procentu likme ir zem 2% robežas sasniedzot tikai 1,3%, bet īstermiņa noguldījumu procentu likme šajā gadā ir tikai 0,1%.

Šajā gadījumā piesaistīt klientus bankas var arī pateicoties nosacījumiem uz kādiem tiek pieņemts noguldījums. Latvijā savu darbību veic 22 komercbankas, un katras bankas nosacījumi noguldījumiem ir dažādi. Lielu lomu klientu izvēlē var spēlēt tas, kādi ir soda apmēri, piemēram, priekšlaicīgi izņemot noguldīto naudu. Dažās bankās ir nosacījumi, ka šādā situācijā tiek zaudēti visi uzkrātie procenti, citās papildus tam, tiek iekasēti arī soda procenti no noguldītās naudas summas.

Katra noguldītāja interesēs ir lielāki ienākumi, tātad lielākas procentu likmes, kas savukārt banku skatījumā nozīmē lielākus izdevumus. Tādēļ bankas meklē citas iespējas, kā piesaistīt klientus. Mūsdienās klientiem svarīgs ir pieejamības faktors. Ar internetbanku

⁸⁶

http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/arhivs/arhivs_ikgad_banku/BR0010.px/table/tableViewLayout1/?rxid=e7a8c0fd-2b51-4535-9305-d1dd14338485 Centrālās statistikas pārvaldes datu bāze (skatīts 10.05.15)

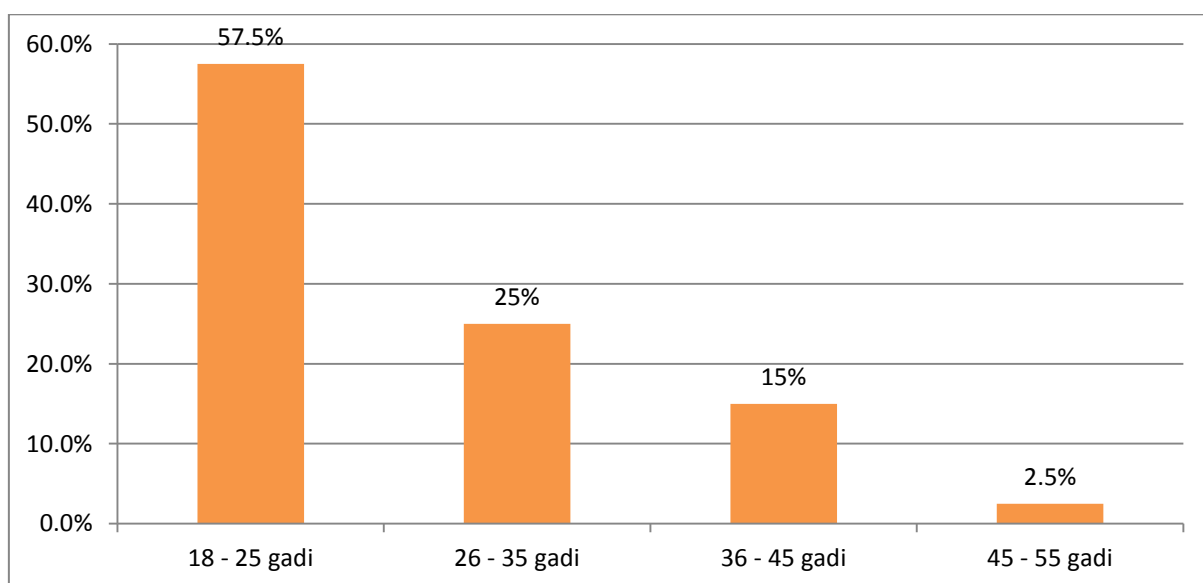
palīdzību bankas dod saviem klientiem nepārtrauktu pieeju saviem naudas līdzekļiem un bankas sniegtajiem pakalpojumiem. Tas ir ātrs un ērts veids, kā pārskaitīt naudu, veikt komunikāciju ar banku, kad ir kāds neskaidrs jautājums, pieteikt pakalpojumus kā arī pārvaldīt un fiksēt savus tēriņus. Bankām jānodrošina moderna un ērta internetbankas vide, lai klientiem ar to darboties būtu vienkārši un saprotami neprasot nekādas īpašas datorprasmes. Tas var spēlēt lielu lomu klientu piesaistē, jo salīdzinot bankas piedāvātos pakalpojumus un iespējas, klients izvēlēsies to, kas viņuprāt ir saprotamāks un izdevīgāks.

Pēc autora domām, bankām ir jārada pēc iespējas vairāk jauni veidi kā piesaistīt klientus, īpaši nepalielinot izmaksas un neradot zaudējumus paši sev. Svarīgi ir uzturēt komunikāciju ar klientiem un uz klausīt viņu vēlmes, jo bieži vien tieši viņu dotie ieteikumi spēj uzlabot pakalpojumu kvalitāti vai saprast kurai sniegto pakalpojumu sfērai pievērst vairāk uzmanības.

3.3. Komercbanku klientu skatījums uz noguldījumiem: aptaujas analīze

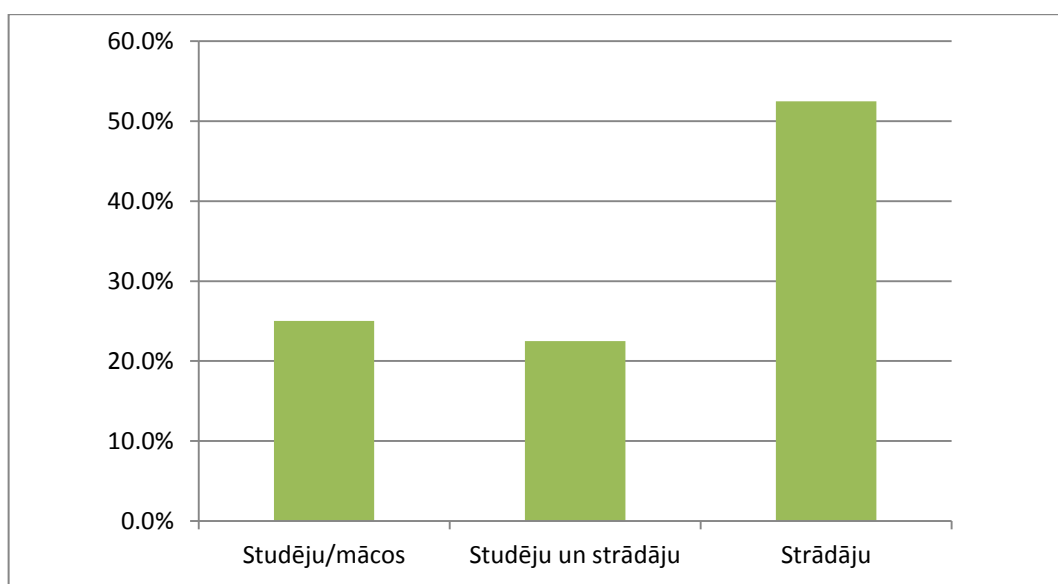
Ir svarīgi saprast kā noguldījumus vērtē bankas klienti, tādēļ autors veica aptauju ar visidati.lv starpniecību un publicēja to sociālajos portālos draugiem.lv un facebook.com. Iegūtos rezultātus autors apkopos un veiks analīzi par katru jautājumu atsevišķi. Aptaujā varēja piedalīties cilvēki vecumā no 18 līdz 55 gadiem. Kopējo respondentu skaits ir 80 cilvēki, no kuriem - 50 vīrieši un 30 sievietes. Aptauja tika izveidota no 9 jautājumiem un visos jautājumos bija iespēja izvēlēties atbilžu variantu.

Attēlā 3.1. autors procentuāli parādījis respondentu vecuma sadalījumu pa vecuma grupām.

3.7.att. Respondentu procentuālais sadalījums pa vecuma grupām (autora izveidots pamatojoties uz aptaujas rezultātiem)

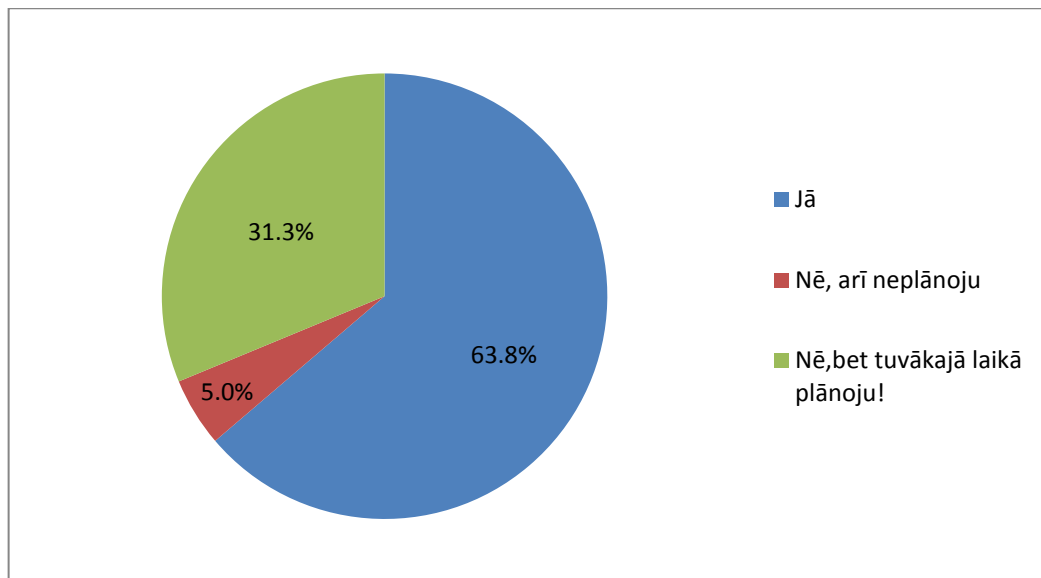
Vairāk kā puse, jeb 57,5% no aptaujas dalībniekiem ir vecumā no 18 līdz 25 gadiem. Šāds rezultāts, pēc autora domām, ir tāpēc, ka sociālos portālus pārsvarā izmanto gados jauni cilvēki, un tā, kā autors respondentus piesaistīja ar sociālo portālu palīdzību, ir vērojams liels respondentu skaits tieši šajā vecuma grupā. 25% respondentu ir vecumā no 26 līdz 35 gadiem, bet 15% vecumā no 36 līdz 45 gadiem. Tikai divi respondenti, jeb 2,5% no visiem aptaujas dalībniekiem ir vecumā no 45 līdz 55 gadiem. Trīs vecuma grupas, kas sākas no 26 gadu vecuma var uzskatīt par pieaugušiem cilvēkiem, kas vairāk domā par nākotni un uzkrājumu veidošanu. Pirmā vecuma grupa pārsvarā ir studenti, vai cilvēki, kas nupat sākuši strādāt.

3.8.att. Respondentu procentuālais sadalījums pēc nodarbošanās (autora izveidots, pamatojoties uz aptaujas rezultātiem)

Gandrīz puse no respondentiem ir studenti. 25% respondentu vienīgā nodarbošanās ir studijas vai mācības, mazliet mazāk ir studenti, kas strādā. Vislielākā daļa respondentu ir kas strādā, bet nemācās. Neviens no respondentiem neizvēlējās atbilžu variantu, ka nav nodarbināts. Pēc iegūtajiem rezultātiem var secināt, ka lielākajai daļai, jeb 75% respondentu ir savi ikmēneša ienākumi, ko sastāda darba alga.

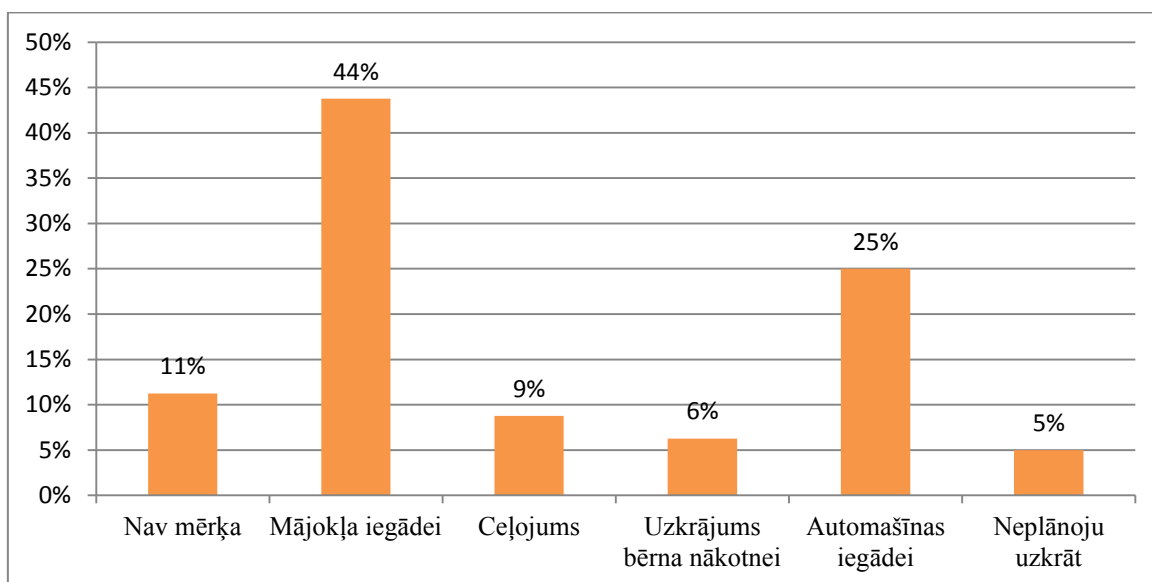
Ar nākamo jautājumu autors vēlējas uzzināt cik no respondentiem veic uzkrājumus.

3.9.att. „Vai jūs veicat savu līdzekļu uzkrājumus?”

Vairāk kā 60% aptaujāto atbildēja apstiprinoši. Pēc tā var secināt, ka ir brīvie naudas līdzekļi, ko var noguldīt un veidot uzkrājumu. 31% respondentu vēl neuzkrāj, bet plāno to tuvākajā laikā darīt. Tikai neliela daļa, jeb 5% kā atbilžu variantu izvēlējās „Nē, arī neplānoju”. Ir iespējams, ka šī respondentu daļa neredz mērķi un vajadzību uzkrāt.

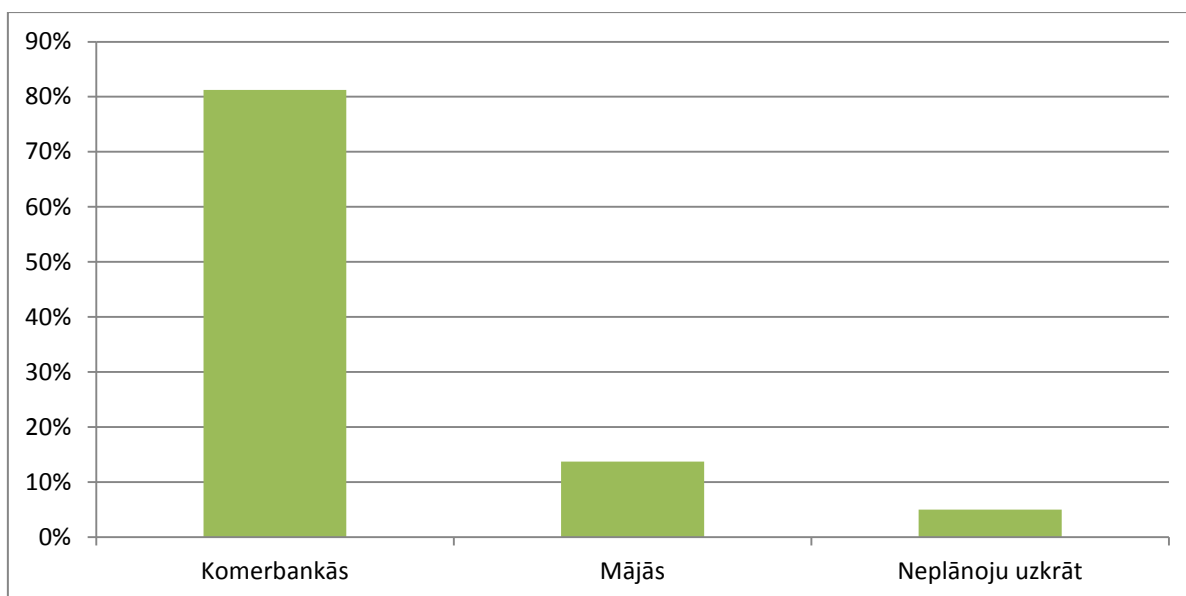
Ar nākamo jautājumu autors vēlās uzzināt kāds ir populārākais iemesls naudas līdzekļu uzkrāšanai respondentu vidū.

3.10.att. „Kāds ir naudas līdzekļu uzkrāšanas iemesls?”

11% respondentu veic uzkrājumus bez konkrēta mērķa. Brīvie naudas līdzekļi atļauj veikt uzkrājumu, tādēļ izvēlās to darīt, iespējams, kādam nākotnes pirkumam vai neparedzētiem gadījumiem. Lielākā daļa jeb 44% no aptaujātajiem ir paredzējuši uzkrājumu

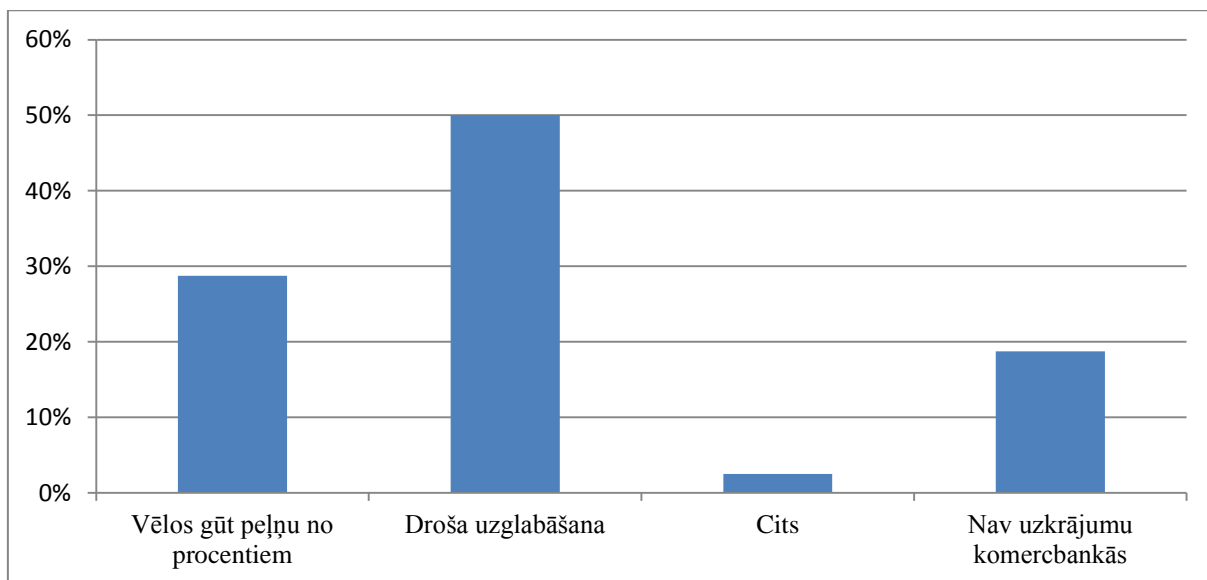
izmantot mājokļa iegādei. Tam ir nepieciešami lieli naudas līdzekļi, to nevar nopirkt par vienu mēneša algu, bet tam ir jākrāj gadiem. Pēc autora domām, tieši uzkrājums mājoklim ir viens no populārākajiem uzkrāšanas mērķiem. Autors uzskata, ka tādā gadījumā tiek domāts par nākotni, piemēram, kā samazināt ikmēneša izmaksas, jo ja ir pašam savs mājoklis, tad atkrīt tādi maksājumi kā ikmēneša īres maksa par mājokli. Otra lielākā daļa respondentu uzkrāj, lai iegādātos automašīnu. Šo pirkumu parasti izvēlās gados jauni cilvēki, kas varētu būt respondentu grupa vecumā no 18 līdz 25 gadiem. 9% aptaujāto uzkrāj ceļojumam. Ceļojuma izmaksas nav no lētākajām tieši tāpēc daudzi izvēlās veikt uzkrājumu tieši šim mērķim. Uzkrājumu bērnu nākotnei veic tikai 6% respondentu. Tas varētu būt skaidrojams ar to, ka lielākā daļa respondentu, kas piedalās aptaujā ir gados jauni un vēl nav izveidojusi ģimeni, tāpēc nav iemesls veikt šādu uzkrājumu. Uzkrājums bērna nākotnei ir labs veids kā pēc pilngadības sasniegšanas kaut nedaudz atbalstīt bērnu tālākai nākotnei. Šo uzkrājumu var izmantot, piemēram, augstskolas maksai.

3.11.att. „Kur jūs glabājat vai plānojat glabāt naudu uzkrājumiem?”

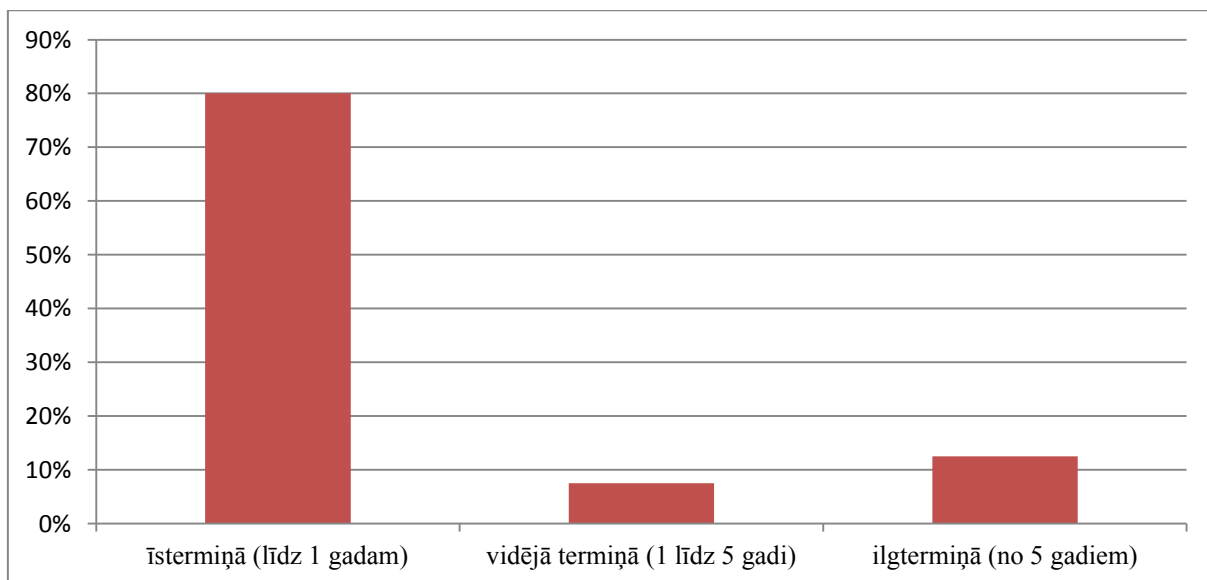
Kā vienā no iepriekšējiem jautājumiem tika noskaidrots, tad 5% respondentu nemaz neplāno uzkrāt un tas ir redzams arī šajā jautājumā. Tas var liecināt par to, ka aptauja aizpildīta godīgi. Nedaudz vairāk kā 80% respondentu uzkrājumiem domāto naudu izvēlās noguldīt bankā. 14% aptaujāto naudu glabā mājās. Iespējams, šai respondentu grupai ir bijusi slikta pieredze ar noguldījumiem bankā, varbūt procentu likme, ko piedāvā banka ir par mazu, tāpēc izvēlās vispār nenoguldīt bankā, bet glabāt to mājās.

Ar nākamo jautājumu autors vēlas noskaidrot kādēļ respondenti izvēlās noguldīt komercbankā.

3.12.att. „Kādēļ izvēlieties noguldīt komercbankā?”

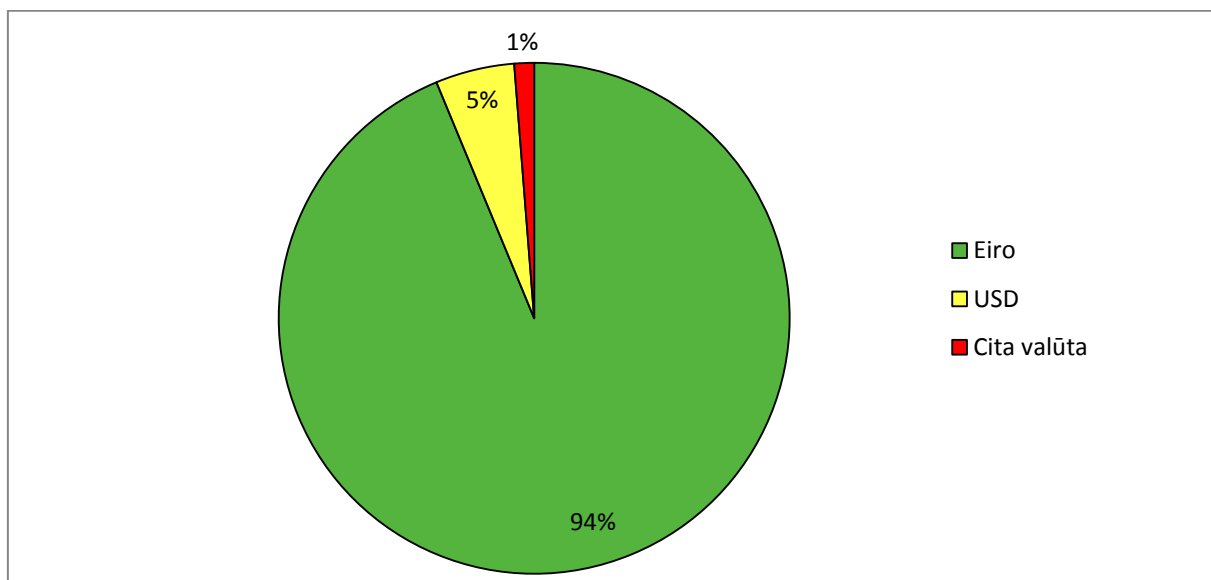
Kā redzams attēlā 3.12. tad 29% respondentu kā iemeslu kādēļ uzkrāj komercbankā min velmi gūt peļņu no procentiem. Kā iepriekš darbā apskatīts, procentu likmes noguldījumiem vairs nav lielas un tādēļ lieli ienākumi no noguldījumiem nebūs, bet tomēr tas ir labāk kā nekas. Puse respondentu domā, ka uzglabāt bankā ir droši. Tas ir tikai pozitīvi, ka tik liela respondentu daļa tā domā. Kā citu uzkrāšanas iemeslu izvēlējušies 3% respondentu, bet 18% nav uzkrājumu komercbankās. Pie šīs grupas pieder tie, kas uzkrājumus glabā mājās un tie, kas vispār neplāno noguldīt.

3.13.att. „Kādam termiņam dodat priekšroku noguldot bankā?”

Kā redzams attēlā 3.13. tad noguldot bankā lielākā daļa respondentu izvēlās noguldīt īstermiņā, kas ir līdz vienam gadam. Pēc autora domām, iemesls, kāpēc šī respondentu grupa

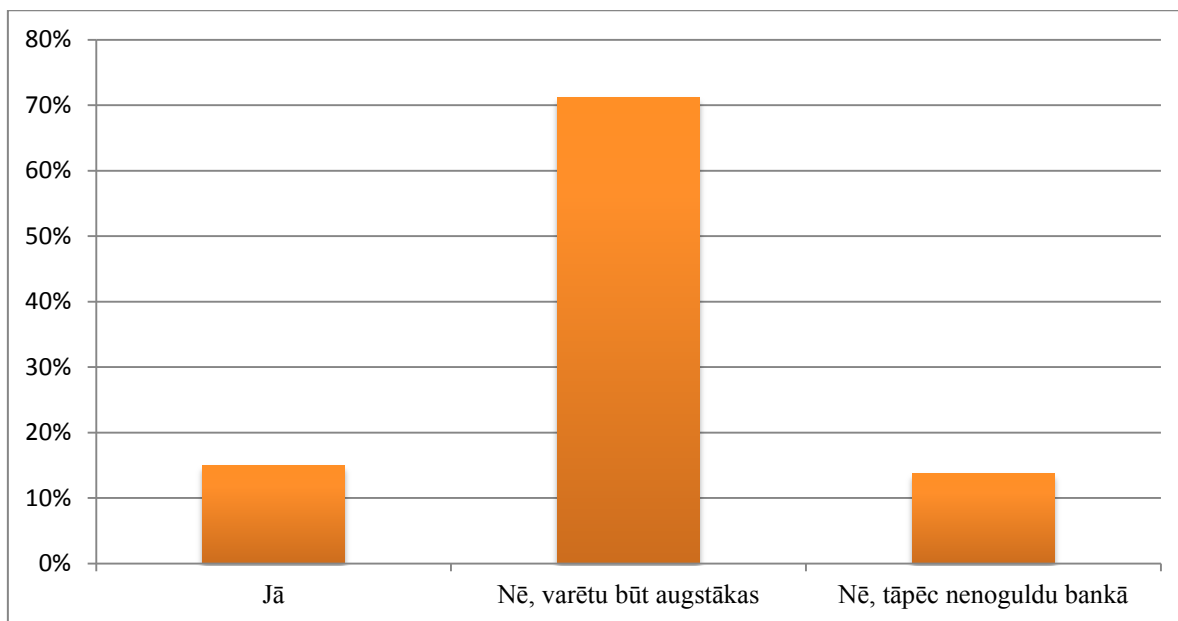
nogulda īstermiņā, ir tāds, ka nav nepieciešams vairāk kā gads, lai sasniegtu plānoto uzkrājuma lielumu. Vismazāk respondentu izvēlās noguldīt videjā termiņā, kas parasti ir noguldījumi no 1 līdz 5 gadiem. 13% aptaujāto nogulda ilgtermiņā. Pie šīs grupas varētu piederēt tie, kas plāno uzkrāt priekš mājokļa, jo mājokļa iegādei ir nepieciešama liela naudas summa, ko tik ātri nav iespējams iekrāt. Noguldot bankā ilgtermiņā klients arī saņems lielākus procentus kā tie, kas nogulda īstermiņā, tādā veidā palielinot uzkrājuma summu un nedaudz ātrāk pietuvojoties savam plānotajam uzkrājuma mērķim.

3.14.att. „Kādā valūtā jūs veicat savus uzkrājumus?”

Lielākā daļa respondentu savus uzkrājumus veic eiro valūtā. Tas nepārsteidz, jo Latvijā kā oficiālā valūta no 2014.gada 1.janvāra ir eiro. Algas, stipendijas visdrīzāk tiek maksātas šajā valūtā un tādēļ arī ir tik liels respondentu skaits, kas nogulda eiro. USD kā valūtu uzkrājumu veidošanai izvēlējušies 4 no visiem respondentiem. Viens no respondentiem apgalvo, ka veic uzkrājumus citā valūtā. Autors pieļauj, ka tie varētu būt noguldījumi GBP.

Attēlā 3.15. autors atspeguļo atbildes uz jautājumu „Vai jūs apmierina procentu likmes noguldījumiem, ko piedāvā komercbankas?”

3.15.att. „Vai jūs apmierina procentu likmes noguldījumiem, ko piedāvā komercbankas?”

Iegūtie rezultāti nav pārsteidzoši. Lielākā daļa jeb nedaudz vairāk kā 70% no recenzentiem domā, ka procentu likmes nav pietiekami augstas un tās būtu nepieciešams palielināt. Katrs vēlās pēc iespējas vairāk nopelnīt, lai varētu apmierināt savas velmes, tieši tāpēc ir saprotama šāda respondentu sniegtā atbilde. 15% no visiem respondentiem ir apmierināti ar procentu likmēm, kas liek domāt, ka šiem noguldītājiem procentu likmes nav svarīgākais faktors kāpēc nogulda. Pie šīs grupas varētu piederēt aptaujas dalībnieki, kas iepriekš analizētajā jautājumā atbildēja, ka nogulda komercbankā, jo liekas, ka tā ir droša vieta, kur uzglabāt savus brīvos naudas līdzekļus. 14% respondentu kā iemeslu kāpēc nenogulda komercbankās min tieši zemās procentu likmes.

SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

Darba gaitā veiktās analīzes rezultātā autors ir nonācis pie sekojošiem galvenajiem secinājumiem:

1. Kā viens no galvenajiem finanšu instrumentiem bankās ir klientu noguldījumi. Par veikto noguldījumu bankas saviem klientiem maksā noguldījumu procentus, bet pēc darba gaitā veiktās noguldījumu analīzes var secināt, ka laika posmā no 2009. līdz 2013.gadam ir vērojams procentu likmju samazinājums un ienākumi no procentiem noguldītājiem vairs nebūs tik lieli, kā tas bija 2009.gadā;
2. Latvijas komercbankas saviem klientiem, fiziskām un juridiskām personām, piedāvā plašu naudas līdzekļu noguldījumu klāstu, dodot iespēju ikvienam izvēlēties sev piemērotāko noguldījumu veidu, termiņu un procentu likmi;
3. noguldījumus klasificē pēc vairākiem kritērijiem. Pēc ieguldītāja iedala – fizisko personu un juridisko personu noguldījumus, pēc rezidences principa – rezidentu un nerezidentu noguldījumi, pēc veida iedala – pieprasījuma noguldījumus un termiņnoguldījumus, savukārt pēc termiņa iedala – īstermiņa noguldījumus, kas parasti ir līdz vienam gadam, vidēja termiņa noguldījumus, kas ir no 1 līdz 5 gadiem, un ilgtermiņa noguldījumus, kas ir noguldījumi ar termiņu sākot no 5 gadiem, pēc noguldījuma valūtas iedala – nacionālo, ārvalstu un multivalūtu konti, bet pēc procentu maksāšanas veida iedala – vienkāršos procentus un saliktos procentus;
4. komercbankas nav ieinteresētas noguldījumiem noteikt augstas procentu likmes, jo tie ir bankas izdevumi, tomēr, jo lielāku naudas summu un uz ilgāku laiku klients izvēlās noguldīt, jo pretīmnākošākas ir bankas un šādos gadījumos procentu likmi nosaka individuāli;
5. klienti ir dažādi, tāpat kā viņu iemesli uzkrājuma veidošanai. Tie var būt – uzkrājumi ārkārtas gadījumiem, uzkrājums bērna nākotnei, vienkāršs noguldījums ar mērķi gūt peļņu, uzkrājums kādam nozīmīgam pirkumam kā mājoklis vai automašīna un vēl daudz citu iemeslu kādēļ klients uzskata par vajadzīgu veiktu naudas līdzekļu uzkrājumu;
6. pēc darbā veiktās analīzes var secināt, ka vispieprasītākais noguldījuma veids ir pieprasījuma noguldījumi jeb krājkonti. Tas ir beztermiņa noguldījuma veids un klients var brīvi rīkoties ar saviem naudas līdzekļiem. Līdzekļu augstās mobilitātes dēļ bankas šādiem noguldījumiem nosaka zemākas procentu likmes. Bankas nevar ar šiem līdzekļiem rēķināties ilgtermiņā, tāpēc ka klients jebkurā brīdī var naudas līdzekļus izņemt;

7. veicot noguldījumu analīzi Latvijas komercbankās laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam, ir skaidri redzams, ka noguldījumu apjomam ir tendence palielināties. Kopējie noguldījumi 2014.gadā, salīdzinot ar 2004.gadu ir trīskārtojušies sasniedzot 22,2 miljardus EUR;
8. salīdzinot noguldījumu īpatsvaru pēc rezidences var secināt, ka noguldījumos Latvijas komercbankās ir redzams vienlīdzīgs rezidentu un nerezidentu noguldījumu īpatsvars. Ja skatāmies kopumā, tad analizētajā laika posmā no 2004.līdz 2014.gadam, nedaudz lielāks īpatsvars ir bijis rezidentu noguldījumiem, turpretī 2014.gadā Latvijas komercbankās ir vērojams nerezidentu noguldījumu īpatsvars;
9. globālās finanšu krīzes iespaidā bija vērojams noguldījumu apjoma samazinājums, kā arī nerezidentu noguldījumu apjoma un īpatsvara samazinājums Latvijas komercbanku noguldījumos;
10. skatoties uz noguldījumiem pēc noguldījumu valūtas var secināt, ka rezidentu un nerezidentu vidū krasi atšķirās noguldījumi pēc valūtas. Laika posmā no 2004. līdz 2013.gadam rezidentu vidū ir divas dominējošās valūtas – LVL un EUR, turpretī nerezidentu vidū šajā pašā laika posmā dominē noguldījumi USD, kam seko noguldījumi EUR. 2014.gadā rezidentu noguldījumos, dēļ Latvijas pievienošanās Eirozonai, ir vērojams īpatsvars noguldījumiem EUR, kas ir nedaudz vairāk kā 90% no kopējiem rezidentu noguldījumiem. Nerezidentu noguldījumos, nav manāmas atšķirības, jo noguldījumi LVL sastādīja mazu daļu no to kopējiem noguldījumiem;
11. salīdzinot noguldījumus pēc termiņa Latvijas komercbankās var secināt, ka pieprasījuma noguldījumi ir neapšaubāmi vispopulārākie noguldītāju vidū. Laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam to vidējais īpatsvars kopējos noguldījumos ir 67%. Kā otrs pieprasītākais noguldījums pēc termiņa ir īstermiņa noguldījumi, kas ir noguldījumi uz laiku līdz vienam gadam. Šajā pašā laika posmā īstermiņa noguldījumu vidējais īpatsvars ir 26%. Īpatsvars noguldījumiem uz vidēju termiņu, kas ir no 1 līdz 5 gadiem, un ilgtermiņa noguldījumiem, kas ir virs 5 gadiem, ir visai zems. Tie sastāda 7% no kopējiem noguldījumiem, no kuriem 6% ir vidēja termiņa noguldījumi;
12. lai piesaistītu jaunus klientus un noturētu esošos, bankas piedāvā dažāda veida lojalitātes programmas, kas sniedz kādu noteiktu labumu klientam. Bankai izdevīgāki klienti ir tādi, kas nogulda ilgtermiņā, taču to „noturēšana” bankai izpaužas kā būtiskas izmaksas. Pēc tā var secināt, ka bankām ir nepieciešams meklēt pēc iespējas iedarbīgākus paņēmienus kā noturēt klientus un to noguldījumus, taču ar pēc iespējas zemākām izmaksām;

13. veicot noguldījumu analīzi par autora izvēlēto komercbanku noguldījumiem var secināt, ka katras bankas darbības politika ir atšķirīga. Piemēram, Rietumu banka ir vairāk specializējusies lielu uzņēmumu un turīgu privātpersonu apkalpošanā. Rietumu bankas noguldījumu analīzē pēc valūtas ir redzams atšķirīgs sadalījums, kā pārējām trīs analizētajām komercbankām. Noguldījumi šajā bankā tiek pārsvarā veikti USD, bet pārējās bankās noguldījumi USD nav tik populāri kā EUR, bet līdz 2013.gadam - noguldījumi LVL;
14. pēc veiktās, autora izvēlēto komercbanku, analīzes, var secināt, ka katrai bankai ir savs noguldījumu īpatsvars kopējās banku saistībās. Swedbankas un SEB bankas vidējais noguldījumu īpatsvars kopējās saistībās, laika posmā no 2004. līdz 2014.gadam, ir attiecīgi 55,3% un 51,2%. Rietumu bankas un bankas Citadele noguldījumu vidējais īpatsvars kopējos noguldījumos ir attiecīgi 91,7% Rietumu bankā un 88,7% bankā Citadele. Šajās divās bankās ir redzama noguldījumu kā finanšu instrumenta nozīmīgums bankas darbībā. Pēc tā var secināt, ka šo banku darbība ir ļoti atkarīga no klientu noguldījumiem.

Pamatojoties uz darbā veikto analīzi un izdarītajiem secinājumiem, autors izvirza šādus priekšlikumus:

1. Bankām ir jāpievērš lielāka uzmanība tam, kādā veidā klients tiek informēts par pakalpojumu jauninājumiem vai iespējām. Jāveido pēc iespējas vieglāk uztveramas un saprotamas reklāmas masu mēdijos, kā arī jācenšās veidot jaunas iespējas kā komunicēt un informēt klientu par pieejamajiem pakalpojumiem;
2. lai piesaistītu pēc iespējas vairāk klientu, kas banku izvēlās par savu pamatbanku, ir jākoncentrējās uz piedāvāto pakalpojumu klāstu un tā dažādošanu, lai spētu apmierināt dažādu klientu vēlmes un vajadzības;
3. bankām ir jāpastiprina saikne ar klientu veicot biežāku savstarpējo komunikāciju, lai klients justu, ka arī viņa viedoklis bankai ir svarīgs un palīdz bankai pilnveidoties, tas savukārt radīs drošības un uzticības sajūtu;
4. bankām jāpiedāvā labāki nosacījumi un procentu likmes ilgtermiņa noguldījumiem, jo tas varētu veicināt šo noguldījumu palielināšanos un komercbanku resursu bāzes veidošanu, kuru šobrīd pārsvarā veido pieprasījuma noguldījumi;
5. lielu uzmanību klienti pievērš bankas pakalpojumu ērtai piekļuvei. To bankas cenšas sniegt ar internetbankas palīdzību, tādēļ jācenšās internetbankas vidi izveidot pēc iespējas vienkāršāku, lai katrs esošais un potenciālais klients spētu viegli orientēties un

atrast sev nepieciešamo informāciju vai pakalpojumu, neprasot tam daudz laika un speciālas datorprasmes;

6. liela daļa cilvēku izmanto skaidru naudu savos norēķinos, jo tā vieglāk orientēties naudas tēriņos. Lai šo vēlmi mazinātu un piesaistītu vairāk klientu, kas lieto norēķinu kartes, bankām ir jāizstrādā veids, kā bankas klientam būt informētam par patērēto un atlikušo naudas summu, kāda ir klienta kontā. To varētu panākt ar bezmaksas īszinu palīdzību, kurā atspoguļots veiktais norēķina apjoms un atlikums klienta bankas kontā. Protams tās ir papildus izmaksas bankām, tomēr pēc autora domām, piesaistītie klientu naudas resursi, šīs izmaksas atspēkos;
7. lai palielinātu klientu noguldījumu apjomu, bankām veidojot reklāmas kampaņas ir jāinformē klienti par noguldījumu garantiju fondu un garantētās atlīdzības summu, ko klients no saviem ieguldījumiem līdzekļiem var atgūt gadījumā, ja banka tiek pasludināta par maksātnespējīgu un savu darbību pārtrauc;

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

1. LR likums. *Kredītiestāžu likums*. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=37426> (skatīts 18.04.2014.)
2. LR likums *Noguldījumu garantiju likums*. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=48457> (skatīts 09.05.15)
3. <http://www.citadele.lv/lv/about/financial-reports/annual/> Bankas Citadele mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)
4. http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/arhivs/arhivs_ikgad_banku/BR0010.px/table/tableViewLayout1/?rxid=e7a8c0fd-2b51-4535-9305-d1dd14338485 Centrālās statistikas pārvaldes datu bāze (skatīts 10.05.15)
5. <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00001&plugin=1> eiostat dati par iedzīvotāju skaitu (skatīts 9.05.15)
6. http://fktk.lv/lv/statistika/kreditiestades/ceturksna_parskati/ Kredītiestāžu četurskņu pārskati (skatīts 2.05.15.)
7. http://www.fktk.lv/lv/statistika/valsts_garantiju_fondi/ FKTK mājaslapa, valsts garantiju fondu bilances (skatīts 9.05.15)
8. http://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/documents/statistika/01.01.2015/ISPV_Pasvaldibas_iedzivotaju_skaits_pagasti.pdf Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, pašvaldību iedzīvotāju skaits (skatīts 29.04.15.)
9. <http://www.rietumu.lv/bank-finance-audited> Rietumu bankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)
10. <http://www.seb.lv/lv/about/for-investors/financial/annualreport/> SEB bankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)
11. <http://statistika.eestipank.ee/?lng=en#listMenu/936/treeMenu/FINANTSSEKTOR/147/900> Igaunijas bankas mājaslapa, finanšu dati (skatīts 09.05.15)
12. https://www.swedbank.lv/par_swedbank/gada_parskati/ Swedbankas mājaslapa, finanšu pārskati (skatīts 07.05.15)
13. I. Briede, Banku finanšu pakalpojumi - Rīga: Biznesa augstskola Turība, 2000.g. - 87 lpp.
14. M.Čevers, R. Karnīte, Nerezidentu noguldījumi Latvijas bankās – Rīga, Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūts, 2006.g. – 89.lpp.
15. M. Kudinska, B. Baltača, E. Kaužēns, Finanšu tirgus Latvijā un Eiropas Savienībā – Rīga: Banku Augstskola 2001.g. – 44.lpp
16. S. Saksonova, Banku darbība - Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultācijas un mācību centrs, 2006. g. - 197. lpp.
17. <http://lv.wikipedia.org/wiki/Latvija> Vikipēdija (skatīts 29.04.15.)
18. http://lv.wikipedia.org/wiki/Latvijas_finan%C5%A1u_un_p%C4%81rvaldes_kr%C4%ABze_%282008%E2%80%942010%29 Vikipedia (skatīts 2.05.15.)
19. <http://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=19741&chapterid=4188> (skatīts 18.04.15.)
20. http://www.bankasoc.lv/lv/par_asociaciju/dalibnieki.html Latvijas komercbanku asociācijas mājaslapa, dalībnieki (skatīts 05.05.15)
21. <http://www.bankasoc.lv/lv/petijumi/pensiju-fondu-apskats.html> Latvijas komercbanku asociācija (skatīts 19.04.15.)
22. <http://www.citadele.lv/lv/business/deposits/> Bankas Citadele mājaslapa, juridisku personu depozīti (skatīts 05.05.15)
23. <http://www.citadele.lv/lv/media/news/index.php?id426=29464> Bankas Citadele mājaslapa (skatīts 19.04.15.)
24. <http://www.citadele.lv/lv/private/deposits/> Bankas Citadele mājaslapa, privātpersonu depozīti (skatīts 05.05.15)

25. <http://www.consilium.europa.eu/lv/policies/banking-union/single-rulebook/deposit-guarantee-schemes/> ES padomes mājaslapa, noguldījumu garantiju sistēma (skatīts 9.05.15)
26. <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/termini/nerezidenti-35151.html> Centrālās statistikas pārvaldes mājaslapa (skatīts 2.05.15.)
27. <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/termini/rezidenti-35150.html> Centrālās statistikas pārvaldes mājaslapa (skatīts 2.05.15.)
28. <http://www.klientuskola.lv/lv/finansu-pakalpojumi/11-noguldijums-depozits.html> FKTK klientu skola (skatīts 18.04.15.)
29. http://www.ribbank.com/lv/pakalpojumi/investments_lv/investments_safety_nfo_lv/investments_safety_guarantee_lv Investīciju banka, noguldījumu garantiju sistēma (skatīts 9.05.15)
30. <http://www.rietumu.lv/cards-gold-traveller> Rietumu bankas mājaslapa, zelta kartes prioritātes programma (skatīts 10.05.15)
31. <http://www.rietumu.lv/cards-platinum-priority-pass> Rietumu bankas mājaslapa, platīna kartes prioritātes programma (skatīts 10.05.15)
32. <http://www.rietumu.lv/investment-classic-deposits> Rietumu bankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)
33. <http://www.seb.lv/lv/about/parmums/history/> SEB bankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)
34. <http://www.seb.lv/lv/corporate/> SEB bankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)
35. <http://www.seb.lv/lv/private/> SEB bankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)
36. <http://www.seb.lv/lv/private/> SEB bankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)
37. <http://www.seb.lv/lv/s/private/services/electronic/ibank/Ibanknews/2005/news/news15122010/> SEB bankas mājaslapa, prioritātes programma (skatīts 10.05.15)
38. https://www.swedbank.com/idc/groups/public/@i/@sbg/@gs/@com/documents/presentation/cid_142043.pdf Swedbankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)
39. https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/krajkonts/ Swedbank mājaslapa (skatīts 19.04.15.)
40. https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/pensijas/ Swedbank mājaslapa (skatīts 19.04.15.)
41. https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/pensiju_3_limenis/ Swedbank mājaslapa (skatīts 19.04.15.)
42. https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/pilngadibas_krajkonts/ Swedbank mājaslapa (skatīts 19.04.15.)
43. https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/uzkrajumi/#/visi-piedavajumi Swedbankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)
44. https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_privatpersonam/uzkrajums_berna_nakotnei/ Swedbank mājaslapa (skatīts 19.04.15.)
45. https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_uznemumiem/depoziti/ Swedbankas mājaslapa (skatīts 05.05.15)
46. https://www.swedbank.lv/pakalpojumi_uznemumiem/termindepozits/ Swedbank mājaslapa. (skatīts 18.04.15.)